

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta filozofická

Diplomová práce

**Vliv rodinné firmy Becherových na kulturní život
Karlovarska do roku 1945**
Bc. Pavel Plouhar

Plzeň 2020

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Evropská kulturní studia

Diplomová práce

Vliv rodinné firmy Becherových na kulturní život

Karlovarska do roku 1945

Bc. Pavel Plouhar

Vedoucí práce:

PhDr. Radka Křížková Červená

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2020

Prohlašuji, že jsem práci zpracoval(a) samostatně a použil(a) jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, srpen 2020

Poděkování:

Touto cestou bych rád poděkoval vedoucí své diplomové práce, PhDr. Radce Křížkové Červené za odborné rady a podnětné připomínky, které přispěly k sepsání této práce. Mé poděkování patří také zaměstnancům muzea Jan Becher Muzeum a zaměstnancům muzea Karlovy Vary, příspěvkové organizace Karlovarského kraje, za ochotu a vstřícnost. Rovněž děkuji panu Mgr. Lukášovi Svobodovi, vědeckému pracovníkovi muzea Karlovy Vary, za historiografickou korekturu mé diplomové práce a za poskytnutí historických fotografií ze sbírky muzea Karlovy Vary.

Obsah

1. Úvod.....	1
2. Raná historie Karlovarska a lázeňství v Karlových Varech.....	6
3. Becherové v rámci historie Karlových Varů do konce 18. století.....	12
3.1 První generace Becherů v Karlových Varech.....	12
3.2 Becherové - lékárníci.....	13
3.3 Becherové-obchodníci.....	15
3.4 Odkaz rodu Becherů.....	19
4. Josef Vitus Becher (1769 – 1840).....	21
4.1 Zrod bylinného likéru.....	21
4.2 Počátek vývozu bylinného likéru.....	26
4.3 Působení Josefa Vituse Bechera na radnici.....	30
5. Johann Nepomuk Becher (1813-1895).....	35
5.1 Revoluční události a jejich odezva na Karlovarsku.....	35
5.1.2 Společenské a kulturní dění po revoluci 1848.....	37
5.2 Rodina Johanna Bechera.....	38
5.3 Firma Johann Becher.....	40
5.4 Nová lahev a továrna.....	41
6. Gustav Josef David Becher (1840 -1921).....	45
6.1 Zlatý věk.....	45
6.2 Počátek éry Gustava Bechera.....	47
6.4 Vliv rodiny Becherů na stavební a společenský rozmach v Karlových Varech po roce 1890.....	49
6.5 Obchodní politika Gustava Bechera.....	54
6.6 Konec Gustava Bechera ve firmě a vila Becher.....	56
7. Johann Michael Becher (1853-1917), Rudolf Anton Becher (1859-?).....	60
7.1 Počátky bratrů Becherů ve vedení firmy.....	60
7.2 100. výročí od vzniku bylinného likéru.....	61
7.3 Název Becherbitter.....	63
7.4 Velká válka.....	65

8. Alfred Johann Rudolf Becher (1883-1940)	67
8.1 Mládí Alfreda Bechera	67
8.2 Společenská a ekonomická krize poválečné doby.....	68
8.3 Karlovarská Becherovka a soudní spory s plagiátory	70
8.4 Název Jobeka.....	72
8.5 Becherovka v meziválečném období.....	75
9. Hedda Emilie Anna Becher – Baier (1914 – 2007).....	80
9.1 Becherovka za 2. světové války	80
9.2 Odsuny českých Němců	83
9.3 Vydání receptu a následný odsun Becherů -Baierů.....	85
10. Závěr.....	89
11. Seznám použité literatury	93
12. Summary	106
13. Seznam příloh.....	107

1. Úvod

Při vyslovení jména Becher si řada lidí, především z České a Slovenské republiky, vzpomene na slavný bylinný likér Becherovka. Také si s tímto jménem spojují samotné lázeňské město Karlovy Vary. Pro mě samotného představuje Becherovka významnou součást historie a kultury karlovarského regionu. Jelikož pracuji v Muzeu Karlovy Vary, vybral jsem si téma diplomové práce týkající se právě historie a kultury města.

Již jen zásluhou Becherovky se sláva Karlových Varů rozšiřuje do vzdálených koutů světa. Za tímto bylinným likérem stála karlovarská rodina Becherů, která významně zasahovala do historie a společenského dění západočeských lázní. Za dnešní podobu, lázeňskou tradici a kulturní dědictví vděčí částečně právě Becherům nejen Karlovy Vary, ale rovněž celý karlovarský region. Becherové se řadili mezi významné karlovarské rody, které určovaly chod dějin města. Podobně jako se významný italský rod Medici podílel během renesance na správě Florencie, Becherové společně s dalšími rodinami spravovali Karlovy Vary.

Nespočet členů rodu Becherů byli významnými lékárníky a lékaři. Věnovali se podnikání, řemeslům, obchodu nebo veřejné správě. Bohužel, řada jmen jednotlivých členů rodiny Becherů je již zapomenuta. Také jméno samotného zakladatele Karlovarské Becherovky během let upadlo do zapomnění. Přesto odkaz Josefa Vituse Bechera prostřednictvím jeho likéru existuje do současnosti. Becherovka přežila rovněž zásluhou jeho potomků, mezi nimiž dominoval Johann (Jan) Becher, po kterém nese jméno samotná firma na bylinný likér.

I přesto, že Becherové byli původem Němci, dnes si jejich likér spojujeme s tradicí české kultury a průmyslu. Firma *Jan Becher-Karlovarská Becherovka, a.s.*¹ představuje jeden z nejvýznamnějších průmyslových závodů

¹ Firma Jan Becher-Karlovarská Becherovka, a.s. se zaměřuje na výrobu a distribuci bylinných likérů, především pak bylinného likéru Karlovarská Becherovka. Hlavní sídlo továrny je v Karlových Varech. Do roku 2010 firma sídlila na třídě T. G. Masaryka v centru města v budově Becherplatz, která byla zbudována roku 1867. Od roku 2010 se sídlo firmy přemístila do nové, modernější továrny v

v Karlových Varech. Továrna firmy měla své sídlo přímo v centru lázeňského města, v dolní části třídy T. G. Masaryka od roku 1867.

Cílem mé diplomové práce je analýza vlivu členů rodiny Becherů a jejich rodinné firmy na kulturní a společenské dění v karlovarském regionu. V diplomové práci se zaměřuji pouze na ty karlovarské Bechery, kteří založili a vlastnili firmu na bylinný likér. Zásluhou svého rodinného podniku se Becherové likérníci stali majetnými a významnými občany města. Právě své firmě vděčili majitelé za svá postavení a jejím prostřednictvím disponovali vlivem na město a region. Proto se ve své práci věnuji také samotné firmě na Karlovarskou Becherovku, která stála za úspěchem Becherů likérníků. Hlavní analýzu budu provádět v časovém rozmezí od počátků vzniku bylinného likéru a jeho výroby v roce 1807 až do roku 1945. Tedy do doby, kdy byla posledním majitelům likérky, pocházejícím z rodu Becherů, ukončena činnost a následně byli odsunuti do Německa.

Při psaní diplomové práce pracuji s archivními materiály, a to především ze *Státního okresního archivu Karlovy Vary* a z fondu *Muzea Karlovy Vary, příspěvkové organizace Karlovarského kraje*. Rovněž jsem navštívil *Jan Becher Muzeum* v Karlových Varech. Nasbíral jsem zde informace přímo z expozice muzea. Svou diplomovou práci jsem konzultoval s tamními zaměstnanci, zejména pak s paní Ladou Naidrovou, manažerkou návštěvnického centra firmy *Jan Becher-Karlovarská Becherovka, a.s.* Firma vlastní rovněž podnikový archiv. Z podnikového archivu jsem nemohl čerpat, jelikož je pro veřejnost až na výjimky nepřístupný, a to z pochopitelných důvodů, kterými jsou zejména obchodní tajemství a rovněž komplikovaný systém uchování archivních pramenů. Historiografickou korekturu mé diplomové práce následně provedl odborný pracovník *Muzea Karlovy Vary*, pan Mgr. Lukáš Svoboda, který mi k diplomové práci přispěl cennými radami a připomínkami, týkající se především historie Karlových Varů a Karlovarska.

karlovarské čtvrti Bohatice z důvodu zvýšení výrobní kapacity. Firma prošla privatizací a v roce 2001 se stala součástí francouzského koncernu Pernod Ricard. V bývalém sídle firmy je Jan Becher Muzeum, které se stará o propagaci firmy a Karlovarské Becherovky.

Ze Státního okresního archivu města Karlovy Vary využívám pro psaní práce zejména městské kroniky, které mi slouží k analýze společenského dění v regionu. Mezi stěžejní archivní materiály, ze kterých je čerpáno, patří například kronika od karlovarského kronikáře a zároveň i starosty Josefa Johanna Lenharta² *Carlsbads Memorabilien*³. Jako starosta Karlových Varů byl Lenhart ve své době významnou osobností. V jeho práci se tak objevují nejen události ze společenského a kulturního života Karlovarska, ale rovněž i řada zpráv ze zasedání rady města. Dalším hodnotným archivním zdrojem pro mou práci jsou Kurlisty. Tyto lázeňské seznamy návštěvníků mi pomáhají při hodnocení prosperity a vývoje lázeňství v karlovarském regionu od počátku 19. století až do konce 2. světové války. Z karlovarského archivu používám také dobové adresáře, ze kterých vycházím při hledání domů, které byly ve vlastnictví Becherů.

Jelikož analyzuji kulturní vliv Becherů, důležitým primárním zdrojem pro mou práci je také dobové periodikum. Dobové noviny mi umožňují nahlížet na politické a kulturní dění doby. Dobové reklamy nebo inzeráty ilustrují, jaké vlivy působily na společnost a její kulturu. Mezi stěžejní dobová periodika, ze kterých čerpám informace, se řadí dobové noviny *Wochenblatt für Karlsbad und die Umgegend* a *Karlsbader Badeblatt*. Z prvního jmenovaného periodika zjišťuji především informace o angažovanosti členů rodiny Becherů v charitách nebo jejich působení ve veřejné sféře. Druhé jmenované periodikum používám rovněž při analýze charit a správy města, ale také zde analyzuji informace o společenském a kulturním dění. V podstatě všechna dobová periodika používám při analýze dobové reklamy na Karlovarskou Becherovku. Při psaní práce čerpám také z česky psaných dobových novin, a to především z periodika *Národní listy*.

Při psaní diplomové práce rovněž vycházím z české a německé literatury. Sekundární literaturu používám při komparaci s archivním materiálem a rovněž

² Josef Johann Lenhart (1787-1861) byl starostou Karlových Varů. Kromě činnosti ve veřejné správě napsal rovněž kroniku Karlových Varů, zahrnující události od roku 1325 až do roku 1860.

³ LENHART, Johann Josef. *Carlsbads Memorabilien vom Jahre 1325 bis Ende 1839*. Prag: Gottlieb Haase Söhne, 1840.

z ní čerpám. Nejvíce pak čerpám informace z děl karlovarského archiváře prof. Dr. Karla Ludwiga⁴. Mezi současnými karlovarskými historiky a badateli je prof. Dr. Ludwig vyzdvihován jako významná osobnost karlovarského archivnictví a historiografie 1. poloviny 20. století. Prof. Dr. Ludwig sepsal rodinou kroniku rodu Becherových od prvních známých členů rodu, kteří se přistěhovali do Karlových Varů v 16. století, až do 20. let 20. století. Kronika byla dvakrát publikována pod názvem *Geschichte der Familie Becher in Karlsbad 1520 – 1923*.⁵ Poprvé byla vydána roku 1923. Podruhé byla kronika publikována nedávno v roce 2016 i s doslovem dcery poslední majitelky likérky Heddy Becherové, která se jmenuje Andrea Charlotte Pauli. Dílo prof. Dr. Karla Ludwiga je cennou publikací pro mou diplomovou práci, jelikož se jedná o ucelený a přehledný seznam členů likérnické větve Becherů. Nadto, prof. Dr. Ludwig byl současníkem Becherů, žijících na přelomu 19. a 20. století. Samotná Andrea Charlotte Pauli doplnila a upřesnila dosud nejasné okolnosti života její rodiny. Dalším ceněným dílem od prof. Dr. Karla Ludwiga, ze kterého čerpám informace, je kniha s názvem *Alte – Karlsbad*⁶ z roku 1920. V této knize prof. Dr. Karl Ludwig podrobně zanalyzoval kulturní a společenský život v Karlových Varech od počátku vřídelního města až do 19. století. Kniha představuje podle odborníků zdařilou výpověď o společenském životě Karlových Varů.

Ve své práci analyzuji rod Becherů v rámci historie Karlovarska a zejména Karlových Varů, kde rod Becherů likérníků po staletí žil. Pro lepší orientaci v karlovarské historii získávám informace z knih pana PhDr.

⁴ Prof. Dr. Karl Ludwig (1866-1931) je označován za předního historika a archiváře Karlových Varů 1/3 20. století. Studoval na pražské německé univerzitě a v roce 1892 obdržel titul doktor filozofie. Od roku 1894 dostal na starost karlovarský archiv. Zde pak plně využil své zkušenosti z vatikánského archivu, kde mezi léty 1891-1893 získával odbornou praxi. Napsal velké množství odborných prací a článků s regionální tematikou Karlovarska, včetně badatelských prací o významných karlovarských rodinách jako byli Becherové. Jeho vědecká činnost je významným přínosem pro badatele do současnosti. BURACHOVIČ, Stanislav. *Lexikon osobností Karlovarska*. Karlovy Vary: Krajské muzeum Karlovarského kraje, Muzeum Karlovy Vary ve spolupráci s vydavatelstvím Promenáda, 2009, s. 56-57.

⁵ LUDWIG, Karl, PAULI, Charlotte (hrsg.). *Geschichte der Familie Becher in Karlsbad 1520 – 1923*. Pilgram Druck, 2014.

⁶ LUDWIG, Karl. *Alt – Karlsbad*. Karlsbad: Stadtgemeinde, 1920.

Stanislava Burachoviče⁷ a z hlediska karlovarské architektury z děl od pana PhDr. Lubomíra Zemana.⁸

Z hlediska obecných dějin Karlovarského kraje čerpám informace z knihy napsané kolektivem autorů *Dějiny Karlovarského kraje*. Tato kniha obsahuje veškerá podstatná data a události, které probíhaly na území regionu Karlovarska. Jedná se o přehlednou publikaci a také jednu z mála českých publikací po roce 1989 věnující se obecným dějinám Karlovarska.

Diplomová práce je členěna chronologicky do jednotlivých kapitol a podkapitol. V první kapitole analyzuji historii karlovarského regionu a především Karlových Varů. Analýzou historie, společnosti, lázeňství a kultury města a regionu chci ukázat, jaké prostředí a vlivy formovaly Bechery, a jak působily na jejich rozhodování. Ve druhé kapitole se zaměřuji na původ rodu Becherů a jejich život od příchodu do vřídelného města až do konce 18. století. V kapitole se snažím zachytit počátky Becherů na Karlovarsku a jejich následný vývoj a vzestup z chudých mlynářů na bohaté a vlivné lékaře a majitele likérky. V následných kapitolách analyzuji vliv jednotlivých majitelů Karlovarské Becherovky na kulturní dění. Také se soustřeďuji na obchodní aktivity, rodinné a společenské zájmy, vliv na architekturu a veřejnou správu. Analýzu rodu a jeho vlivu na kulturu provádím v kontextu historie karlovarského regionu a Karlových Varů, kde Becherové likérníci žili.

⁷ PhDr. Stanislav Burachovič (1950) je český historik, který v období let 1976-2019 působil jako odborný pracovník v Muzeu Karlovy Vary. Studoval na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze, obor knihovnictví a informační vědy. Je autorem řady odborných článků specializovaných především na kulturní dějiny Karlovarského kraje. Také se svou badatelskou činností specializoval na dějiny lázeňství v Čechách a na Moravě nebo na české a sudetoněmecké vztahy. Rovněž je autorem a spoluautorem více než 50 publikací.

⁸ PhDr. Lubomír Zeman (1964) vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy v Praze obor filozofie a historie. Následně vystudoval na Fakultě architektury ČVUT obor památkové péče. Pracoval v památkovém ústavu v Plzni. Od roku 2004 působí v Národním památkovém ústavu v Praze, kde se zabývá historickou architekturou Karlovarského kraje. ZEMAN, Lubomír. *Slavné vily Karlovarského kraje*. Praha: Foibos, 2010.

2. Raná historie Karlovarska a lázeňství v Karlových Varech

Po řadu staletí německé obyvatelstvo tvořilo součást české historie. Německý vliv se intenzivně podílel na utváření identity a kultury daného regionu, především u dnešních severozápadních hranic s Německem a na jihu s Rakouskem. Do málo osídlených příhraničních regionů českého státu, mezi které patřil i dnešní Karlovarský kraj, postupně přicházeli kolonisté z německého prostředí. Německá kolonizace byla iniciována českými vládci za účelem podpořit osídlení, a s tím spojené další aspekty jako rozvoj hospodářství, výnos z daní nebo posílení obranyschopnosti země.

Také místní šlechta českého i německého původu se podílela na kolonizaci a vytváření nových osad. Především v oblasti Krušnohoří souviselo zakládání osad se stoupajícím zájmem o těžbu nerostů a s modernizací postupu obdělávání půdy. Na území, do kterého směřovala německá kolonizace, se nacházela malá populace slovanského obyvatelstva. Pohraničí nebylo tedy zcela neosídlené. Slovanské obyvatelstvo se postupně sžilo s novým přicházejícím německým živlem, který v místních regionech převážil. Slovanský odkaz se udržel především u názvů vzniklých osad z této doby jako obce Dalovice, Citice nebo Svatava.⁹

Slovanský název se objevoval i u počátků lázeňského města Karlovy Vary. Obyvatelé z nedaleké vesnice Obora (německy Tiergarten) znali území léčivých pramenů ještě před založením města císařem Karlem IV. Místo tak neslo několik názvů ještě před založením města. Karlovarský historik Stanislav Burachovič ve své knize *Karlovy Vary*¹⁰ uvádí, že okolí nejznámějšího pramene Vřídla se označovalo názvy jako například Warmbad, Warmes Bad bei Elbogen nebo Wary.¹¹ Název Wary evokuje slovanský původ. Slovanské označení místa karlovarských termálních pramenů zdůrazňují v knize *Karlovy Vary* autoři Bohumír Mráz a Ladislav Neubert: „Místo, kde tryská karlovarské Vřídlo, bylo známo již dávno před 14. stoletím. Poukazuje na to i původní slovanský název „Wary“, starší než všechna pozdější česká i německá jména označující až

⁹ Kolektiv autorů. *Dějiny Karlovarského kraje*. Karlovy Vary: Karlovarský kraj, 2004, s. 31.

¹⁰ BURACHOVIČ, Stanislav. *Karlovy Vary: Lázeňská metropole západních Čech*. Praha: Regia, 2018.

¹¹ Tamtéž, s. 10.

*gotické město založené Karlem IV.*¹² Jelikož autoři vydali svou knihu v roce 1983, objevuje se v jejich slovech jistá tendenčnost doby. Přesto skutečně vedle německých názvů se objevovaly i ty slovanské, odkazující na slovanské obyvatelstvo žijící na území dnešního Karlovarska ještě před německou kolonizací. Městský kronikář a starosta Karlových Varů Josef Johann Lenhart rovněž připomněl, že slovanský název Wary se vyskytoval na mapě¹³ z roku 1518.¹⁴

Atributy kraje - nedostupná, divoká krajina a nestálé klimatické podmínky v okolí řeky Ohře nepředstavovaly ideální místo k trvalému osídlení. Čeští panovníci se snažili podpořit tyto málo osídlené části v pohraničí kolonizací jak vlastním obyvatelstvem z vnitrozemí tak i především kolonisty ze zahraničí. V oblasti Krušnohoří se nacházela bohatá ložiska železné rudy, mědi a cínu. Potřeba pracovní síly v oblasti hornictví urychlila postupné pronikání německých kolonistů, kteří měli zkušenosti s dolováním nerostných surovin. Novým příchozím horníkům a zemědělcům byly slíbeny od českých králů výhody v podobě vlastní půdy, domu i dostupnost místních surovin. Pravděpodobně stejnou cestou se dostali do Karlovarska i předci významných karlovarských rodin.

Právě v první polovině 14. století se na Karlovarsku ve velkém počtu zakládaly hornické osady, kam směřovali horníci z německých zemí. Území s léčivými prameny bylo na okraji zájmu místních osadníků. Zdejší lidé využívali vřídelního kamene (vřídlovec) především ke stavbě sakrálních staveb (kostely) nebo při staveb šlechtických sídel (hrady, tvrze). Vřídlovec se používal jako maltové pojivo.¹⁵ Tradice lázeňství se v okolí termálních pramenů

¹² MRÁZ, Bohumír. NEUBERT, Ladislav. *Karlovy Vary*. Paronama: Praha 1983, s. 13.

¹³ Klaudianova mapa Čech z roku 1518 byla vytvořena podle geografického stavu na počátku 13. století. Oblast, kde se nachází karlovarské prameny, se na mapě nazývá Wary. Tato skutečnost značí, že oblast u karlovarských pramenů byla obývána slovanským obyvatelstvem. BURACHOVIČ, Stanislav. *Karlovy Vary a jejich vlastivědné písemnictví. Průvodce světem carlovarensii*. Karlovy Vary: Státní okresní archiv Karlovy Vary, 2000, s. 20.

¹⁴ LENHART, Johann Josef. *Carlsbads Memorabilien vom Jahre 1325 bis Ende 1839*. Prag: Gottlieb Haase Söhne, 1840, s. 1.

¹⁵ Archeologové při průzkumu trosk románského kostela sv. Linharta, který se nachází u Karlových Varů, našli ve zdivu stopy vřídlovce. První, kdo si povšiml použití vřídlovce, jako maltového pojiva ve zdech kostela sv. Linharta, byl lékař David Becher a objev zveřejnil v roce 1772. Do dnešní doby je známo asi 16 lokalit s nálezem vřídlovce jako maltového pojiva. VYLITA, Břetislav [et al]. *Karlovy*

začala prosazovat až za doby císaře Karla IV. K tomu se váže také pověst o založení města. Nejstarší výpověď pověsti o objevení Vřídla Karlem IV. zachycuje Fabian Sommer¹⁶ v latinském spise¹⁷ z roku 1571: „*Zatímco honící pes pronásledoval divokou, spadl do těch bažin, kde nyní vyvěrá pramen ze všech nejvřelejší, a údolí až k horám se nesl ohromný nářek, poraněného a zmučeného psa, který byl opařen vřelou vodou.[...] Když na tuto událost upozornili císaře, rychle se seběhlo mnoho těch, kteří s císařem sestoupili do skalní rozsedliny, aby se na vlastní oči přesvědčili o zázraku přírody. Když císař ochutnal léčivou vodu vývěru [...] byl najednou tak nadšen blahodárným účinkem koupele, že nařídil, aby toto místo se stalo obyvatelným.*“¹⁸ Ve druhé polovině 14. století se tedy do malé osady u pramenů, začali zvolna stěhovat osadníci z okolí za účelem jejího spravování.

Postupem času malá osada u Vřídla vzrůstala do stále významnějšího lázeňského města. Zvěsti o léčivosti karlovarských pramenů začaly pronikat i za hranice Českého království. Růst slávy lázní se odrážel také v zahraničních spisech. Například německý lazebník Hans Foltz z Norimberku zaznamenal karlovarské termální prameny již v roce 1480 ve své knize o lázních.¹⁹ Byla to jen malá zmínka v tehdejší významné balneologické příručce, ale pro malé lázně i menší zpráva znamenala poctu. Svědčila o tom skutečnost, že Hans Foltz psal o Karlových Varech jako o jediných lázních v Českém království.²⁰ Lázeňské město založené Karlem IV. i přes věhlas termálních pramenů²¹ za hranicemi, zůstávalo na přelomu 15. a 16. století svým významem stále jen

Vary: město lázní a pramenů = Karlovy Vary: gorod kurortov i istočnikov. Karlovy Vary: Mirror Promotion, 2007, s. 78.

¹⁶ Fabian Sommer (1533 – 1571), (latinsky Fabian Summer) pocházel z významné karlovarské rodiny. Jeho otec Hans Sommer zastával pozici purkmistra Karlových Varů. Fabian Sommer vystudoval medicínu a po získání zkušeností v italských lázních se věnoval lázeňství v Karlových Varech. Po dokončení svého díla *O lázních císaře Karla IV.* náhle zemřel na horkou horečku v roce 1571.

¹⁷ De inventione, descriptione, temperie, viribus, et imprimis usu thermarum D. Caroli III. imperatoris (O objevení, popisu, složení, účincích a zvláště užívání horkých lázní (therem) Pana Karla III. císaře)

¹⁸ BOŘÍK, Otakar [et al.]. *Fabian Summer: O lázních císaře Karla IV.* [Sokolov]: Fornica, 2008, s. 30.

¹⁹ BURACHOVIČ. *Karlovy Vary a jejich vlastivědné písemnictví*, s. 13.

²⁰ Tamtéž.

²¹ Vzrůstající zájem o karlovarské termální prameny a o jejich léčivé účinky na začátku 16. století potvrzoval také karlovarský archivář August Leopold Stöhr ve svém díle *Kaiser – Karlsbad: „Mnoho starých a novějších lékařů psalo o vysoké hodnotě léčivých vod od roku 1521, slavní básníci je opěvovali již před rokem 1510 [...]“* STÖHR, August Leopold. *Kaiser-Karlsbad.* Karlsbad: Franke'sche Buchhandlung, 1830, s. 3.

provinčním městem oproti městům okolním, jako byl Cheb nebo Loket. Jak upozorňuje historik Stanislav Burachovič, samotný Foltz znal tehdejší Karlovy Vary pod názvem „Lázně u Chebu k Lokti“.²² Možnou zásluhu na tom měla také skutečnost, že ve středověku se lázeňství netěšilo takové oblibě jako ve starověkém Řecku a Římě.

K zajištění bezpečí země byla zapotřebí opevněná města více než lázně. Hrad Loket byl poprvé písemně zmíněn v roce 1234.²³ Jeho funkce, chránit hranice, udávala městu důležitost. Okolní oblasti tak spadali pod správu královského města Loket a i později založené Karlovy Vary patřily pod oblast zvanou Loketsko. Zemské cesty, které spojovaly německá města jako Norimberk nebo Bamberg s Prahou, vedly ve středověku skrze Cheb, Loket nebo Sedlec. Nevelké Karlovy Vary hlavní cesty míjely. A to i přesto, že Karel IV. udělil v roce 1370 Karlovým Varům stejná královská práva²⁴, jaké mělo město Loket. Část odpovědnosti za to nesl bohatý a mocný rod Šliků, který ovládal velkou část dnešního Karlovarska. Jelikož Karlovy Vary spadaly pod správu Lokte, zasahovali loketští Šlikové do chodu města a snažili se omezit pravomoc karlovarských radních. Tyto šlikovské výpady do městské správy způsobovaly komplikace v samostatném rozvoji města. A když Šlikové ztratili roku 1547 město Karlovy Vary jako své léno, i poté ještě dlouhé roky spadala administrativa města pod Loket. Na druhou stranu, Šlikové svou podporou hornictví v Krušnohoří, se zasloužili o stoupající počet obyvatel, kteří se do regionu stěhovali za živobytím.²⁵ Zvýšený počet obyvatel z vnitrozemí a především z ciziny pozitivně ovlivnil růst Karlových Varů. Lázeňské město se pozvolna rozrůstalo. Během husitských válek se sem přijeli léčit vojáci z obou zneprátených stran. Léčivé účinky zdejších horkých pramenů vyzkoušel jak

²² BURACHOVIČ. *Karlovy Vary*, s. 27.

²³ Založen byl však dříve, a to již ve 2. polovině 12. století. Kolektiv autorů, s. 33.

²⁴ Originál Královské listiny, potvrzující udělení královských práv, byl zničen při požáru města roku 1604. Dochoval se opis z roku 1747: „*My, Karel, z Boží milosti císař římský, vždy rozmnožitel říše a král v Čechách, potvrzujeme a oznamujeme veřejně tímto listem [...] že jsme osobně viděli a uznali, že naši věrní milí měšťané Karlových Varů stále věrně nám, království a koruně české nejpilněji přispívali [...] že oni bez odmluv a překážek od kohokoliv [...] mají míti všechny svobody, práva a dobré zvyklosti, které naše královské české město Loket odedávna spravedlivě mělo a dodržovalo, nebo ještě v dobách budoucích míti bude.*“ Státní oblastní archiv města Plzeň. AM Karlovy Vary. i. č. 75. sign. L133. Kniha konfirmací města Karlových Varů s pečeti císařovny Marie Terezie z 6. 4. 1747.

²⁵ Kolektiv autorů, s. 56-57.

husitský hejtman Jakoubek z Vřesovic, tak také velitel Zikmundovy armády Hynek Krušina ze Švamberka. Kolem roku 1451 přijel do Karlových Varů také Jiří z Poděbrad, pozdější český král.²⁶ V neustále se rozšiřujícím lázeňském městě spatřovali osadníci z okolí možnost prosadit se v obchodní a řemeslné sféře.

První Becherové přišli do Karlových Varů v době, kdy začínaly vědecké výzkumy o termální vodě. Tyto výzkumy přinášely nové poznatky o léčivosti pramenů a jejich využití pro lidský organismus. Téměř do 16. století se lidé báli pít vřidelní vodu. Vřidelní voda postupným usazováním zkameněla. Panoval tak strach, že voda po jejím užití zkamenění rovněž ve střevech. Lidé pili tedy termální vodu jen v minimálním množství. Jistě je také odrazovala slaná chuť pramenů. Obavy z pití vřidelní vody ustupovaly až po zjištěních z podrobnějších vědeckých zkoumání. Především pak zásluhou vědecké práce lékaře Václava Payera z Lokte. Latinský spis *Pojednání o Karlových Varech z roku 1522*²⁷, ve kterém Payer psal o karlovarské léčbě a o využití karlovarských vod, znamenal důležitou změnu v pochopení léčivých vlastností termální vody.²⁸ Koupele ve dřevěných vanách s vřidelní vodou, které trvaly někdy i dvanáct hodin, začala postupně částečně nahrazovat pitná kúra. Lékař Payer po řadě svých pozorování a debatách s karlovarskými lékaři doporučil vřidelní vodu pít a změnil tak proces léčby, která ulevovala pacientům od popraskané kůže z hodinových koupelí.²⁹

Renesanční doba přinesla výrazný posun v lázeňské léčbě. Prosazovaly se nové metody překonávající starší středověké názory, zatížené církevními dogmaty. Jak uvádí Stanislav Burachovič, středověká společnost často odsuzovala léčení a pobývání v lázních. Lidé na lázně nahlíželi jako na rozmařilost a výstřední záležitost, která odkláněla člověka od jeho víry k Bohu k nízkému, světskému životu v hříchu.³⁰ Payer nasměroval Karlovy Vary

²⁶ MRÁZ, NEUBERT, s. 28.

²⁷ *Tractatus de Termis Caroli Quarti Imperatoris*

²⁸ ŠOLC, Pavel. *Karlovarská lázeňská léčba, její vývoj a logika*. Sokolov: Fornica graphics s.r.o., 2011, s. 28.

²⁹ ŠOLC, Pavel. *Karlovarská lázeňská léčba a medicína na přelomu 20. a 21. století*. 1. vyd. Praha: Galén, 2000, s. 14-15.

³⁰ BURACHOVIČ. *Karlovy Vary*, s. 26-27.

k pokroku. A podle slov Stanislava Burachoviče byl Payer patriotem, kterému na pověsti lázní záleželo: „*Payerův traktát byl vlastně prvním propagačním dílem o Karlových Varech, k jehož sepsání autor přistoupil „z lásky k vlasti“ a „aby se postaral o prospěšnější užívání karlovarských vod, než jak tomu bylo doposud.*“³¹ Payer si dobře uvědomoval, že správnou propagací pomůže svému rodnému městu k prosperitě a bohatství.

³¹BURACHOVIČ, Stanislav. *Lexikon osobností Karlovarska*. Karlovy Vary: Krajské muzeum Karlovarského kraje, Muzeum Karlovy Vary ve spolupráci s vydavatelstvím Promenáda, 2009, s. 79.

3. Becherové v rámci historie Karlových Varů do konce 18. století

3.1 První generace Becherů v Karlových Varech

Historie rodiny Becherů se začala spojovat s Karlovými Vary od druhé poloviny 16. století. V tomto období se do města přistěhoval Georg Becher (též Pecher, 1520-1580)³² z Jindřichovic. Není náhodou, že z tohoto malého města pocházeli karlovarští Becherové. Jindřichovice patřily mezi významné hornické osady Krušnohoří díky těžbě cínu a později i železa, olova a stříbra. Mnoho horníků do Jindřichovic odcházelo za rychlým výdělkem. O významu Jindřichovic svědčila i skutečnost, že v roce 1434 se dostaly do správy kancléře Kašpara Šlika.³³

V literatuře se spojuje příchod prvního Bechera do Karlových Varů s rokem 1570. Tento rok zmiňoval i dlouholetý karlovarský archivář Karl Ludwig.³⁴ První generace Becherů, žijící v Karlových Varech, se živila především prací u mlýna nebo rybařením. Becherové patřili mezi nejstarší karlovarské rody, které se později zapsali do historie města jako významní lékaři, obchodníci nebo purkmistři. Jak napsal Jaroslav Fikar ve své knize *Karlovarské rodiny: „Historie dynastie Becherů je příběhem rodiny, jejíž členové se vypracovali během šesti generací z obyčejných lékárníků a drogistů mezi elitu majitelů likérek. Ze všech velkých a známých rodin, které kdy v Karlových Varech žily, zbylo nejvíce odkazů a pojmenování právě po Becherových.“*³⁵

Zpočátku Becherové neoplývali velkým vlivem. Brzy se však rodina Becherů rozrostla a její členové začali vykonávat různorodé a zodpovědné

³² Becherové, žijící v Jindřichovicích, se nazývali původně Pecherové. Příjmení Pecher vycházelo z označení sběrače smrkové smůly (německy Pecheinsammeln) LUDWIG, Karl, PAULI, Charlotte (hrsg.). *Geschichte der Familie Becher in Karlsbad 1520 – 1923*. Pilgram Druck, 2014, s. 12.

³³ PROKOP, Vladimír, SMOLA, Lukáš. *Sokolovsko: umění, památky a umělci do roku 1945*. Sokolov: Nákladem AZUS Březová, s.r.o. vydali Vladimír Prokop a Lukáš Smola ve spolupráci s Národním památkovým ústavem, územním odborném pracovišti v Lokti, 2014, s. 232.

³⁴ LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 12.

³⁵ FIKAR, Jaroslav. *Karlovarské rodiny*. Garmond: Karlovy Vary, 2015, s. 39.

profese. Pro historiky a životopisce tak bylo vždy obtížné správně rozpoznat a určit všechny členy rodiny karlovarských Becherů.

3.2 Becherové - lékárníci

Mlynář Michael Becher (1540-1584) měl početné potomstvo, které se později rozčlenilo do tří linií. Becherové z první linie se živili převážně krejčovstvím. Druhá linie rodu Becherů se označuje jako lékárnická, protože z této rodové linie vyšel velký počet lékárníků. Jelikož lékárníci museli vlastnit lékárnou, Becherové si v této linii předávali lékárnou z otce na syna po celých 260 let. Vlastnictví lékárnou přisuzovalo lékárníkům vážené postavení ve společnosti s uspokojivým platem.³⁶ Prvním Becherem lékárníkem a také domnělým zakladatelem lékárnické větve tohoto rodu se stal George Becher (1600-1672). První lékárnou v lázeňském městě spravoval od roku 1590 lékárník z Jáchymova Benedikt Hentschel.³⁷ Lékárna se nacházela v domě U Bílého orla vedle staré radnice.³⁸ Roku 1604 lékárna vyhořela a o dva roky později se otevřela na stejném místě nová. V karlovarské lékárně se vyměnilo ještě několik majitelů a v roce 1631 připadla lékárníkovi Georgovi Becherovi. Becherové pak spravovali lékárnou až do roku 1894.³⁹ Společenský vzestup lékárnické rodiny Becherů od mlynářů k lékárníkům trval jen necelé jedno století, což dokazuje velkou iniciativu Becherů.

Chod lázeňského města tak začali Becherové z lékárnické linie plně ovlivňovat již v 17. století. Nejen zásluhou své lékárnické a lékařské praxi se Becherové lékárníci zapsali do historie města, stali se také purkmistry Karlových Varů. Lékárnická profese s jedinou lékárnou ve městě přinášela výsadní postavení ve společnosti. Tato skutečnost se prokázala již u George Bechera, prvního lékárníka z karlovarské dynastie Becherů, který se stal rovněž

³⁶ BOŘÍKOVÁ, Jana, BOŘÍK, Otakar. *David Becher a Karlovy Vary 18. století*. Sokolov: Fornica Graphics, 2013. s. 12.

³⁷ LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 44-45.

³⁸ Stará radnice se nacházela na místě dnešního schodiště a později postavené Tržní (dřevěné) kolonády. Na místě současné Tržní kolonády stál rovněž dům U Bílého orla s první karlovarskou lékárnou. ZEMAN, Lubomír. *Průvodce architekturou Karlových Varů = Karlovy Vary architecture guide*. Praha: Národní památkový ústav, 2012, s. 51.

³⁹ BOŘÍKOVÁ, BOŘÍK, s. 15-16.

purkmistrem Karlových Varů v roce 1646. Svou funkci purkmistra vykonával až do své smrti roku 1672.⁴⁰ V krátkém časovém rozmezí se pak na pozici purkmistra vystřídali další Becherové lékárníci. Dva roky po smrti George Bechera se stal purkmistrem města jeho syn Kaspar Becher (1641-1688, purkmistrem v letech 1674 – 1687). Kaspar Becher se proslavil především svým úspěšným zásahem proti rebelii sedláků⁴¹ v karlovarském regionu roku 1680.⁴² Další syn George Bechera, který se stal purkmistrem, byl Andreas Wenzel Becher (1649-1741, purkmistrem v letech 1693 – 1713, 1732). Tento Becher využil obchodnického ducha a prozíravosti více než jeho bratr. Jelikož se živil původně jako lékárník, jeho profese mu umožnila snazší vyjednávání o koupi pozemku Necker – či Lusthauswiese (louky u lusthausu), který patřil lékaři z Loketska.⁴³ Pozemek se nacházel naproti Saskému sálu⁴⁴. Purkmistr Andreas Wenzel Becher Saský sál nakonec zakoupil v roce 1711 za sto zlatých. Jeho intuice dobrého obchodníka se vyplatila a na zakoupeném pozemku vybudoval vlastní podnik s názvem Bechersches. Becherův podnik byl vybudovaný, podle názoru historika Stanislava Burachoviče, nejpravděpodobněji kolem roku 1715.⁴⁵ Podnik se měl stát konkurencí již dříve postavenému Saskému sálu. Později se Bechersches přejmenoval na Český sál a svým majitelům vydělával v takové míře, že dědicové A. W. Bechera získali v polovině 18. století v dědickém řízení podíl podniku v hodnotě 4000 zlatých.⁴⁶ Becherové tak posílili nejen svůj vlastní vliv, ale také majetek. Jejich úsilí se odráželo také na kulturním životě v Karlových Varech.

⁴⁰ Státní oblastní archiv v Plzni. Sběrka matrik západních Čech 1014. sign. Karlovy Vary 03. Matrika narozených. Matrika oddaných. Matrika zemřelých 1608-1709, fol. 321.

⁴¹ V tíživé situaci po Třicetileté válce se sedláci vzbouřili proti zpupnosti vrchnosti a těžké robotě. BURACHOVIČ, Stanislav, NEDVĚD, Jan. *Karlovarské kalendárium 1325 – 2010: Dějiny Karlových Varů v datech*. Karlovy Vary: Muzeum Karlovy Vary, 2011, s. 11.

⁴² KARELL, Viktor. *Karlsbader historisches Jahrbuch für das Jahr 1940*. Karlsbad: Stadtarchiv, 1940, s. 59.

⁴³ LUDWIG, Karl, PAULI, Charlotte (hrsg), s. 55-59.

⁴⁴ Saský sál byl postaven na prostranství dnešního Grandhotelu Pupp v roce 1701 purkmistrem Karlových Varů Antonem Deimelem za finanční podpory saského kurfiřta Augusta II. Silného. Účelem sálu bylo příjemnější čas slechticům, kteří přijížděli do lázní za odpočinkem a zábavou. BURACHOVIČ, Stanislav. *Příběh Grandhotelu Pupp: Kapitoly z historie nejslavnějšího hotelu v Karlových Varech*. Karlovy Vary: Promenáda, 2010, s. 15.

⁴⁵ BURACHOVIČ. *Příběh Grandhotelu Pupp*, s. 18.

⁴⁶ Tamtéž, s. 18.

3.3 Becherové-obchodníci

Třetí linie karlovarských Becherů se odvozovala od obuvnického mistra Jacoba Bechera (1615-1691),⁴⁷ narozeného podle matriky roku 1615.⁴⁸ Zpočátku byla tato linie Becherů ve stínu lékárnické větve, jejíž členové zastávali vysoké úřední funkce. Ve třetí linii sice převažovali Becherové obuvníci, kupci, obchodníci jako například Johann Anton Becher (1718-1752)⁴⁹ nebo Johann Wenzl Becher (1729-1784),⁵⁰ ale i mezi nimi se nacházeli lékaři a lékárníci.

Z této linie pocházel slavný lékař David Becher (1725-1792). Svou prací a studiem v lékařské a balneologické oblasti skutečně dopomohl ke zlepšení stavu lázeňství v Karlových Varech, a tedy i k větší slávě města.

Věhlas termálních pramenů z vřidelního města dosáhl postupně takové výše, že v 18. století navštěvovala lázeňské město aristokracie téměř z celé Evropy. Dvakrát poctil svou návštěvou lázně i ruský car Petr I. Veliký, a to v letech 1711 a 1712.⁵¹ Jeho návštěvy Karlových Varů inspirovaly šlechtice z Polska a Ruska. Šlechta přinášela městu nejen punc vznešenosti a prestiže, ale především nemalé finance. Část podílu na této skutečnosti nesly moderní principy léčby zavedené doktorem Davidem Becherem. Dřívější metody léčby nebyly šetrné lidskému organismu. Až za doby Davida Bechera se léčba upravila způsobem, aby vyhovovala pacientům a přinášela cílené zlepšení zdravotního stavu.

David Becher žil v době osvícenství, které se v 18. století šířilo celou Evropou. Filozofií doby se stalo osvětlit a pochopit vše, co člověka obklopovalo. Nový filozofický směr se prosadil mimo jiné v oblasti vědy, ve které se začaly používat nové metody v podobě hlubší analýzy zkoumaného objektu nebo experimentu. Pod vlivem těchto nových tendencí ve vědě se David Becher začal zajímat hlouběji o vřidelní vodu a její složení. Provedl chemický

⁴⁷ LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 92.

⁴⁸ Státní oblastní archiv v Plzni. Sběrka matrik západních Čech 1014, sign. Karlovy Vary 02. Matrika narozených, Matrika oddaných, Matrika zemřelých 1599-1627, fol. 100.

⁴⁹ LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 109.

⁵⁰ Tamtéž, s. 125.

⁵¹ BURACHOVIČ, Stanislav. *Karlovy Vary: slavní návštěvníci = Karlsbad: berühmte Besucher = Carlsbad: famous visitors = Karlovy Vary: proslavlennyye gosti*. Karlovy Vary: Promenáda, 2007, s. 13-14.

rozbor pramenů a zjistil, že voda obsahuje kysličník uhličitý. Za pomoci experimentů s touto látkou si ověřil její prospěšnost pro lidský organismus. Nadměrný obsah kysličníku uhličitýho objevil u Zámeckého pramene, který doporučil pít jako součást léčebné procedury.⁵² Na kysličník uhličitý nahlížel David Becher jako na nezbytnou součást pitné kúry. Jak poznamenal historik Stanislav Burachovič během své přednášky o Davidovi Becherovi na balneologické konferenci z října roku 2010: *„Na základě svých lékařských zkušeností razil zásadu, že je třeba vodu pít přímo u vývěru pramene, kde je nejúčinnější. Dokázal, že voda stojící řadu hodin ve džbánech v pokojích nemocných je prakticky bezcenná, neboť z ní vyprchala plynná substance.“*⁵³ Becher svým poznáním o účinnosti pití minerálních vod přímo u vývěru pramene změnil celkový pohled na lázeňství. V dřívějších dobách se vřídelní voda od pramene odváděla dřevěnými koryty přímo do van v okolních domech. Po zavedení pitné kúry se nosily konve s vřídelní vodou až do pokoje pacientům. Změny zavedené Davidem Becherem přivedly lázeňské hosty k pramenům, čímž mimo lázeňství došlo také k ovlivnění stavební činnosti ve městě. Podstatným prvkem lázeňských měst se stávaly kolonády. Sloužily jako přístřešek pro ničím nerušené pití termálních pramenů, ale také jako nový estetický prvek lázní. Německý profesor Ludwig J. Weigert označil zásahy Davida Bechera do lázeňské procedury za revoluční krok: *„Také na jiných místech se tehdy došlo tomuto poznatku, což vedlo doslova k revoluční změně celého lázeňství. Tím, že se pití vody přímo u pramenů postupně prosadilo, byly pro ochranu lázeňských hostů před větrem a počasím zřízeny pitné haly.“*⁵⁴ V roce 1778 se okolo hlavního karlovarského pramene Vřídla postavil Vřídelní

⁵² LUDWIG, Karl. *Med. Dr. David Becher. Bdearzt in Karlsbad 1725-1792*. Karlsbad: Verlag der Stadtgemeinde, 1925, s. 6.

⁵³ BURACHOVIČ, Stanislav. Karlovarská lázeňská léčba a balneologické spisy v období od Václava Payera po Davida Bechera. In: *Med. Dr. David Becher - Hippokrates Karlových Varů: sborník přednášek z balneologické konference v Karlových Varech, jež se uskutečnila dne 21. října 2010*. Karlovy Vary: Muzeum Karlovy Vary, 2010, s. 6-11, s. 9.

⁵⁴ WEIGERT, Ludwig J. David Becher (1725-1792). Život- Dílo-Význam. In: *Med. Dr. David Becher - Hippokrates Karlových Varů: sborník přednášek z balneologické konference v Karlových Varech, jež se uskutečnila dne 21. října 2010*. Karlovy Vary: Muzeum Karlovy Vary, 2010, s. 18-23, s. 21.

sál⁵⁵ a v letech 1792 až 1793 se vybuďovala kolonáda u Nového pramene.⁵⁶ Zpočátku se nad prameny stavěly jednoduché dřevěné přístřešky a menší altánky, později však - s čím dál větším počtem lázeňských hostů - tyto provizorní přístřešky nestačily nárokům uživatelům pramenů. Stavění protáhlých kolonád přinášelo lidem lepší a pohodlnější dodržování pitné a pohybové kúry.⁵⁷ Kolonáda se stala místem, kde se karlovarská lázeňská společnost scházela, stala se tak novým centrem dění města. Kolonády se staly součástí města a musely tedy vhodně reprezentovat lázně. Vzhled kolonád byl tématem, kterým se zabývala nejen městská rada, ale samotní měšťané. Význam kolonády je patrný do dnešní doby. V poslední době probíhaly vášnivé debaty mezi občany města o osudu stávající Vřidelní kolonády. Odkaz Davida Bechera je tak stále aktuální nejen v balneologii.

V kulturní oblasti lázeňského města se projevil doktor David Becher jako podporovatel a mecenáš nového městského divadla. Peníze na stavbu divadla získal zásluhou své prozíravosti a obchodního ducha. Mezi zboží, které pocházelo výhradně z Karlových Varů, patřila vřidelní sůl. Vřidelní sůl se získávala prostřednictvím odpařování termální vody. Radní města si sůl pečlivě chránili a nedovolovali ji prodávat na jiných místech než v karlovarské lékárně. Obávali se poklesu počtu lázeňských hostů.⁵⁸ Obavy představitelů města byly pochopitelné. Lázně se stávaly stále více závislé na financích od hostů a pacientů při jejich pobytu v lázních. Přesto i tyto finance nedokázaly pokrýt všechny výdaje stále se rozvíjejícího města. Město tížily náklady na budování nových modernějších staveb a na zajištění komfortu pro náročné hosty z řad šlechty. Nedostatek peněz města představoval důležitý argument doktora Bechera v debatě s městskou radou. Nakonec se karlovarští radní i přes protesty měšťanů přiklonili k návrhu Davida Bechera vyvážet vřidelní sůl. Značnou

⁵⁵ ZEMAN, Lubomír. *Karlovy Vary. Architektura baroka a klasicismu*. Karlovy Vary: Klub za krásné Karlovarsko a Karlovarský kraj, 2006, s. 28

⁵⁶ ŠREK, Robert. *Karlovy Vary, Architektura v letech 1780 – 1850*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011, s. 84.

⁵⁷ HANYKOVÁ, Eva, ŠPIČKA, Milan; ZEMAN, Lubomír. *Karlovarské domy - architekti, stavitelé*. Karlovy Vary: Lázeňské ediční sdružení, 2015, s. 67.

⁵⁸ JANOŠKA, Martin. *Minerální prameny v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Academia, 2011, s. 164-165.

zásluhu na přijetí návrhu měl významný hrabě Rudolf Chotek, který žádost doktora Bechera podpořil. Vývoz soli potvrzoval také císařský dekret.⁵⁹ Město se však nacházelo v tíživé finanční situaci od velkého požáru z roku 1759. Náklady na opravy zatížily městský rozpočet i přes finanční dary a půjčky natolik, že město například zbudovalo novou radnici až v roce 1777.⁶⁰ Překotné stavění a opravování přinášelo městu stagnaci návštěvnosti, která přetrvala do 80. let 19. století. Prodej vřídelní soli přinášel městu potřebné finance a pomohl při budování Karlových Varů. Situace ve městě se stabilizovala roku 1785, kdy se několikanásobně zvýšil počet návštěvníků.⁶¹ Prodej vřídelní soli přinášel městu potřebné finance a karlovarští měšťané až po letech uznali výhodnost tohoto obchodu.

Prodej vřídelní soli umožnil mimo jiné městu vybudovat nové reprezentativní divadlo. Právě David Becher inicioval stavbu nového divadla. I přes veškeré útrapy, které musel za své činy snášet, zůstal karlovarským patriotem. Město však mělo dosud nedostatečné a zanedbané dřevěné divadlo, zvané Komödienhaus. Divadlo stálo od roku 1717 v místech naproti dnešnímu Grandhotelu Pupp. Traduje se, že dřevěné stavení velmi brzy začalo chátrat a již v roce 1784 spadlo při jednom představení.⁶² Tato nepříjemná situace nebyla lhostejná Davidovi Becherovi a půjčkou vypomohl městu se stavbou nového kamenného divadla. Sám také pomohl s výběrem nového místa na tzv. Nové louce. V roce 1788 dne 22. července bylo nové divadlo slavnostně otevřeno Mozartovou Figarovou svatbou, a to za účasti samotného Bechera.⁶³ Jak byla cenná finanční výpomoc od Davida Bechera, dokazují finanční údaje. Cena nového divadla vyšla na 7000 zlatých, největší část pokryla půjčka od Davida Bechera ve výši 4000 zlatých. Částku ve výši 1500 zlatých dodala radnice

⁵⁹ WEIGERT, s. 19

⁶⁰ Státní oblastní archiv v Plzni. MM Karlovy Vary. i. č. 1494. sign. Kronika města Karlovy Vary XVIII. století I. Karlovy Vary 1997-1998, s. 153. 12.1 - 1777.

⁶¹ WEIGERT, s. 19.

⁶² DOROSCHKIN, Alfred. *Kurzgefaßte Karlsbader Chronik*. Karlsbad: Deutsche Tages-Zeitung, 1929, s. 17.

⁶³ Tamtéž, s. 17.

z prodeje vřídelní soli a zbylých 500 zlatých z výběrů poplatků za veřejné toalety.⁶⁴

Osobnost Davida Bechera zajistila jménu Becher důstojnost a vážnost. Málokterý Becher ovlivnil chod a podobu lázní u Vřídla jako doktor David Becher. Na jeho popud se začaly stavět kolonády, altány v lesích v okolí pro zdravotní procházky, nové metody lázeňské léčby přilákaly velké množství nových lázeňských hostů. Za jeho přínos v lékařství mu ostatní karlovarští lékaři nechali zhotovit bustu ve Vřídelní kolonádě.⁶⁵ Vděčnost svému rodákovi nakonec projevili samotní karlovarští, když pojmenovali novou divadelní budovu „Becherovo divadlo“ a svého rodáka označovali Karlovarským Hippokratem.⁶⁶ Dědicové Davida Bechera mohli navazovat na jeho zkušenosti z lékařské a obchodní praxe. Z této linie obchodníků pocházeli rovněž Becherové likérníci. Synovcem Davida Bechera byl obchodník Josef Vitus Becher, který začal s prodejem Karlovarské Becherovky. Jméno Becher je právě veřejností spojováno nejčastěji - z pochopitelných důvodů - s Karlovarskou Becherovkou, která proslavila město také za hranicemi naší země.

3.4 Odkaz rodu Becherů

Rozvětvenost a význam rodiny Becherů dokládají také rodinné hrobky na Karlovarském městském hřbitově v Horních Drahovicích. V centrální části hřbitova se nalézá skvostná hrobka, náležející Becherům z lékárnické větve. Při nedávné rekonstrukci bylo uvnitř hrobky nalezeno čtrnáct rakví. Počet rakví nalezených v této hrobce tvoří - jak zmiňuje spisovatel Jaroslav Fikar ve své knize *Karlovarské rodiny* - jen malé číslo z celkového počtu Becherů, kteří v Karlových Varech žili.⁶⁷ Některé hroby nebyly nalezeny do dnešních let. Příčinou mohly být kromě vandalismu možné přesuny hrobů z jiných karlovarských hřbitovů při jejich rušení. Jeden z městských hřbitovů se

⁶⁴ LUDWIG. *Med. Dr. David Becher*, s. 41.

⁶⁵ Vřídelní litinová kolonáda od vídeňských architektů Fellnera a Helmera stála v letech 1879 -1939.

⁶⁶ LUDWIG. *Med. Dr. David Becher*, s. 47-48.

⁶⁷ FIKAR, s. 49.

nacházel kolem římskokatolického chrámu Sv. Máří Magdalény, umístěný přímo naproti Vřídлу. Rušení hřbitova nastalo roku 1784, v době osvícenských reforem císaře Josefa II.⁶⁸ I zde byli pohřbíváni členové rodu Becherů. Na starém hřbitově u Ondřejského kostela měl hrobku zakladatel firmy na Becherovku - Josef Vitus Becher. Při rušení hřbitova však zbyla po hrobce jen cedule se jménem slavného Bechera. Podobným způsobem se mohly ztratit ostatky i jiných Becherů.

Oproti majestátní hrobce Becherů z linie lékárníků, působí společná hrobka vlastníků firmy na likérku - Johanna a Gustava Becherových - chudším a prostším dojmem. Jejich hrobka je umístěna u severozápadní zdi Karlovarského hřbitova a opodál stojí další hrobka jiných členů z lékárnické rodové linie Becherů. Zásluhou sňatků mezi karlovarskými rodinami lze nalézt ženy, pocházející z rodu Becherů, také v hrobech dalších významných rodin, mezi něž patřili Puppové nebo Knollové. Karlovarský hřbitov v Drahovicích je tak důkazem rozvětvenosti a významnosti rodu Becherů v Karlových Varech.

⁶⁸ MRÁZ, NEUBERT, s. 48.

4. Josef Vitus Becher (1769 – 1840)

4.1 Zrod bylinného likéru

Ke konci 18. století se Becherové v Karlových Varech těšili již značné úctě. Především zásluhou slávy lékaře Davida Bechera. Obchodní zvyklosti a znalosti se u třetí linie Becherů dědily z jedné generace na druhou, podobně jako lékárnická praxe u Becherů z druhé linie lékárníků. Obchodní zkušenosti nabírali mladí Becherové nejdříve v rodném domě U Dvou řetězů a později také v domě U Tří skřivanů⁶⁹, který byl ve vlastnictví Becherů z třetí linie od roku 1747.⁷⁰ Jelikož oba domy stály v blízkosti hlavního karlovarského pramene Vřídla, byli jejich obyvatelé neustále v centru dění města. Obchod uprostřed města zaručoval značný zisk, plynoucí od řady významných lázeňských hostů. Majetek Becherů, kteří se živili obchodem, se tak neustále rozrůstal. Značný majetek jim umožnil spravovat oba domy s obchody bez omezení a půjček.

Do této obchodnické větve patřil také Josef Vitus Becher. Narodil se podle údajů z matriky dne 14. září roku 1769.⁷¹ Tedy v době, kdy lázeňství ve vřidelním městě procházelo obdobím změn prostřednictvím zavádění nových léčebných metod od doktora Davida Bechera. Na mladého Josefa Vituse měl jeho strýc David Becher velký vliv. Josef Vitus se také zajímal o medicínu a chemii. Vlastních znalostí oboru chemie využil posléze i jako obchodník. Praktiky obchodního prostředí si osvojil brzy poté, co náhle zemřel jeho otec, který vedl rodinný obchod. Kvůli této události musel mladý Josef opustit studia, aby vypomohl své matce s obchodem v domě U Tří skřivanů.⁷² I když se při své práci obchodníka zabýval chemií, nikdy ji nevystudoval a ani nevykonával lékárnickou profesi. Přesto dokázal pracovat s chemickými procesy a vyznat se

⁶⁹ Dům koupil obchodník Johann Anton Becher roku 1747 za 2300 florinů, který se tímto krokem osamostatnil od zbylé části rodiny, sídlící v nedalekém domě U Dvou řetězů. LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 110.

⁷⁰ LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 110.

⁷¹ Státní oblastní archiv v Plzni, Sběrka matrik západních Čech. Karlovy Vary 1014. sign. 07. Matrika narozených. Matrika oddaných. Matrika zemřelých 1746-1787, fol. 235.

⁷² LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 131.

v lékárnickém prostředí. Chemii si dokázal osvojit při výpomoci v obchodu plzeňského materialisty Biedermanna.⁷³

Po velmi krátkém čase prokázal Josef Vitus své obchodní schopnosti v rodinném obchodě s koloniálním zbožím a kořením v domě U Tří skřivanů. Jeho matka, Regina Becherová, dosavadní majitelka obchodu, mu roku 1794 předala obchod do vlastních rukou.⁷⁴ Než však mohl započít obchodní činnost, musel mladý Becher zažádat karlovarský magistrát o svolení. Po zasedání městské rady ze dne 28. května roku 1794 mohl Josef Vitus oficiálně pracovat v Karlových Varech jako obchodník.⁷⁵ Nechtěl se však stát pouhým majitelem obchodu, který prodává cizí zboží.

Právě v obchodě U Tří skřivanů se od počátku Josef Vitus Becher pokoušel o výrobu alkoholového nápoje. Becherův dům s obchodem stál v blízkosti ulice Alte Wiese (dnes Stará louka). Na této rušné ulici se nacházela většina obchodů a lidé sem chodili pravidelně nakupovat zboží. Z městské kroniky je zřejmé, že v roce 1797 se v ulici Alte Wiese prodávaly produkty od místních 14 puškařů, 14 jehlářů a 15 cínařů.⁷⁶ Tedy výrobky řemesel, které na Karlovarsku měly tradici od doby třicetileté války.⁷⁷ Obchody na ulici Alte Wiese lákaly davy majetných a významných návštěvníků. Odtud přicházeli i do nedalekého obchodu U Tří skřivanů. Od roku 1793 zde Josef Vitus Becher prodával již slavný italský bylinný likér Rosolio⁷⁸, jehož složením se nechal inspirovat při vytváření vlastního receptu na nový likér z bylin.⁷⁹ V roce 1794 si

⁷³ LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 131.

⁷⁴ Tamtéž.

⁷⁵ Ze sbírky Muzea Karlovy Vary. Abschrift. Stadt-Archiv am 5. August 1921. Beilage 2.

⁷⁶ Státní oblastní archiv v Plzni. MM Karlovy Vary. i. č. 1494. sign. Kronika města Karlovy Vary XVIII. století II. Karlovy Vary 1997-1998, s. 21.1/1.

⁷⁷ První puškaři přicházeli do Karlových Varů za třicetileté války. Mistři puškaři pocházeli především z nedalekého Chebu, kde během války neměli dostatek klidu pro výrobu pušek. Jeden z prvních karlovarských puškařských cechů byl založen kolem poloviny 17. století. SVOBODA, Lukáš, TAJER, Jiří. *Umění lovu – od obživy ke kratochvíli = Die Kunst der Jagd – von der Notwendigkeit zum Zeitverteib*. Karlovy Vary: Muzeum Karlovy Vary, 2012, s. 70.

⁷⁸ Bylinný likér, který vznikl v italské Padově ve 14. století. Jeho výrobcem byl lékař Michele Savonarola z Padovy. Základní přísadou likéru je výtažek z rosnatky okrouhlosté, doplňovaný listem jasmínu, vanilkou, skořicí a cukrem. Název Rosolio pochází z řeckých slov ros Solis (rosa na slunci). Tento italský bylinný likér byl mezi šlechtou a měšťany oblíbený zásluhou své chuti směsi koření a bylin.

⁷⁹ VÍŠKOVÁ, Petra, ČIŽMÁŘ, Zeno. *Becherovka: tajemství třináctého pramene*. [s. 1.]: Jan Becher - Karlovarská Becherovka, a. s., 2007, s. 42.

nechal pronajmout ve městě vinopalnu, kde prováděl experimenty s bylinnými likéry. Místo, kde vinopalna stála, není dosud známé.

Ačkoliv prodával likér Rosalio a pokoušel se o vytvoření vlastního likéru již několik let, povolení na výrobu dostal od městského magistrátu až v roce 1802.⁸⁰ Za tuto prodlevu mohla částečně tehdejší byrokracie, která nedovolovala každému získat právo na výrobu jakéhokoliv produktu. Situaci Josefovi Vitusovi komplikovala také skutečnost, že jeho rodina - ačkoliv významná - nepatřila mezi šlechtu. Nakonec k úspěšnému přijetí jeho žádosti přispělo Josefovi Vitusovi k přesvědčení magistrátu města, že nový produkt bude lékem v podobě žaludečních kapek, nikoliv alkoholem. Jelikož sám Josef Vitus Becher se zajímal o chemii a lékárnictví, snažil se z počátku o výrobu likéru, který by byl zároveň lékem na žaludeční potíže. Žaludeční kapky však vždy vyvolávaly u člověka spíše pocit hořké pachuti. Prodávat tento produkt znamenalo riskantní krok již jen z toho důvodu, že návštěvníci města pili na žaludeční potíže místní prameny.

Ale k počátečnímu prodeji dnešní Becherovky v podobě hořkých žaludečních kapek nevedl zřejmě obchodníka Bechera pouhý zájem o zpestření karlovarské pitné kúry. Josefa Vituse k tomuto kroku přiměly spíše praktičtější důvody. Zajištění povolení na výrobu alkoholu na přelomu 18. a 19. století v Karlových Varech představovalo složitý proces. Jelikož Karlovy Vary byly lázeňským městem, účinné léky dostávaly přednost před prodejem alkoholových nápojů.⁸¹

V době, kdy získal Josef Vitus Becher povolení na výrobu alkoholických likérů, přijížděli do lázeňského města významní hosté z celé Evropy. Tito významní návštěvníci pak pravidelně navštěvovali i obchod Bechera v domě U Tří skřivanů. Mezi významné hosty krámkou Josefa Vituse patřil říšský hrabě Maxmilián Friedrich von Plettenberg⁸² a jeho anglický osobní lékař Dr.

⁸⁰ LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 133.

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1805, s. 37. Říšský hrabě Maxmilián Friedrich von Plettenberg-Wittem z Mietingenu (1771-1813) pocházel ze starého westfálského rodu Plettenberg. V roce 1803 Maxmilián Friedrich získal oblasti Mietingen a Sulmingen, nacházející se ve Švábsku, jako náhradu za ztracené území na pravém břehu Rýna z roku 1801. V roce

Christian Frobrig⁸³. Oba muži se ubytovali přímo v domě U Tří skřivanů za účelem lázeňského pobytu dne 6. června roku 1805.⁸⁴ Tedy jen tři roky poté, co mladý Becher získal oficiální potvrzení na výrobu bylinných likérů. Právě anglický lékař Frobrig ovlivnil budoucí práci Josefa Vituse a živnost celé budoucí generace Becherů likérníků.

Christian Frobrig byl ve správný čas na správném místě. Doktor z Anglie se zabýval experimenty s bylinnými likéry podobně jako Becher. Mladý obchodník Becher tak našel v osobě anglického lékaře Frobriga společníka při výrobě nového destilátu, který nakonec proslavil příjmení Becher po celém světě. V srpnu roku 1805, kdy končil lázeňský pobyt knížete Maxmiliána Friedricha von Plettenberga v Karlových Varech, věnoval doktor Frobrig Josefovi Vitusovi recept na nový žaludeční likér z bylin.⁸⁵

Byl to ten recept na žaludeční likér, ze kterého později vzešla slavná Karlovarská Becherovka.⁸⁶ Zde však nastala jistá otázka. Inspiroval se Josef Vitus pouze tímto receptem na anglický bylinný likér, aby pak vytvořil vlastní verzi bylinného likéru? Nebo se Josef Vitus držel přesného postupu, jak byl napsán v receptu, který obdržel od anglického lékaře? Josef Vitus Becher připravil první várku žaludečního likéru dva roky po odjezdu lékaře Frobriga. Becher mohl tedy tyto dva roky věnovat k experimentování a vylepšování

1803 byly oblasti Mietingen a Sulmingen povýšena na hrabství. Od té doby Maxmilián Friedrich nosil titul říšského hraběte.

⁸³ Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1805, s. 37. Dr. Christian Frobrig (? - 1807) je dosud záhadnou postavou. O jeho životě se mnoho neví. Jeho osoba je spojena především s návštěvou domu U Tří skřivanů v Karlových Varech, kde v létě roku 1805 pobýval jako osobní lékař říšského hraběte Maxmiliána Friedricha. Tento fakt je doložen v Kurlistech z roku 1805. Při odjezdu měl Frobrig darovat Becherovi recept na bylinný likér. Není však nikde fakticky doloženo, že recept na Becherovku získal Josef Vitus Becher opravdu od anglického lékaře Frobriga. Jediným důkazem je samotný recept. Ten však Becherové a ani pozdější majitelé firmy Jan Becher z pochopitelných důvodů veřejnosti neodhalili. Sám jsem se snažil nalézt více informací o anglickém lékaři, ale neuspěl jsem. Samotný Frobrig se údajně o úspěchu svého likéru nedozvěděl. Měl zemřít dva roky poté, co předal recept na likér Becherovi.

⁸⁴ Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1805, s. 37.

⁸⁵ BURACHOVIČ. *Karlovy Vary*, s. 161. Také: LUDWIG, PAULI, s. 133- 134.

⁸⁶ Karlovarská Becherovka je známý bylinný likér, který se vyrábí podle stejné receptury již od roku 1807. Složení likéru je veřejnosti přísně utajováno. Podle dostupných informací hořký bylinný likér je vyráběn z dvaceti různých druhů koření a bylin. Použité byliny rostou v okolí Karlovarského regionu, ale rovněž ze vzdálených zemí jako ze Zanzibaru, Srí Lanky nebo z Jižní Ameriky. V roce 2017 firma Jan Becher prozradila čtyři ingredience, které se při výrobě Becherovky používají. Mezi odtajněné ingredience patří řebříček obecný, hřebíček, skořice a Yzop lékařský. Při výrobě karlovarského likéru je také důležité použití karlovarské vody, která přidává Becherovce svou hodnotu a identickou chuť. Becherovka v limitce odhalí část ingrediencí. *Mediaguru.cz* (online). (cit. 2020-1-20). Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2017/02/becherovka-v-limitce-odhali-cast-ingredienti/>

receptu za pomoci dalších surovin, nezapsaných v receptu. K této verzi se přiklání Jaroslav Fikar, který ve své knize doslova uvádí: „*Josef sám recepturu dva roky zkoušel a vylepšoval. Byl přesvědčen, že hořký likér může karlovarskou přírodní léčebnou kúru proslavit.*“⁸⁷ Josef Vitus Becher strávil ve své vinopalně dostatek času k pozměnění receptury natolik, aby dosáhl požadovaného výsledku. Podle protokolu městské rady z 8. května roku 1802 vyplývá, že obchodník Becher vyráběl italský bylinný likér Rosolio již devět let a prodával ho ve svém obchodě za nízké ceny.⁸⁸ S výrobou bylinného likéru měl tedy mladý obchodník bohaté zkušenosti. Z těchto předpokladů by výroba nového likéru z bylin nemohla zabrat Josefovi Vitusovi dva roky.

Délku výroby likéru mohla nicméně ovlivnit také dostupnost některých ingrediencí. Všechny byliny, které doktor Frobrig zapsal do receptu, nemusely být dostupné na tradičních trzích nebo v obchodech. Podle dostupných informací firmy *Jan Becher – Karlovarská Becherovka*, ingredience, určené k výrobě likéru Becherovka, jsou kromě z oblasti Karlovarska dováženy také ze vzdálených zámořských oblastí, jako je Jižní Amerika, Austrálie nebo Afrika.⁸⁹ Josef Vitus Becher vlastnil obchod s koloniálním zbožím, mohl tedy snadněji získat dané ingredience pomocí svých kontaktů. Ale dovoz těchto cizokrajných bylin mohl trvat dlouhou dobu, a proto se mohla výroba likéru zdržet na dva roky.

Recept na Karlovarskou Becherovku si rodina Becherů střežila v tajnosti a dosud znají přesné ingredience a postup jenom dva lidé.⁹⁰ Není tedy možné s určitostí říct, jestli Becherův likér odpovídá skutečně receptu od anglického doktora Frobriga. Věhlasný karlovarský historik z první poloviny 20. století Karl Ludwig napsal, že Becher obdržel od svého anglického přítele recept na bylinný likér. A prostřednictvím svého obchodního umu proslavil anglický likér

⁸⁷ FIKAR, s. 42.

⁸⁸ Ze sbírky Muzea Karlovy Vary. Abschrift. Stadt-Archiv am 5. August 1921. Beilage 3.

⁸⁹ Portfolio. *Becherovka.com* [online]. [vid. 2020-1-20]. Dostupné z: <https://becherovka.com/cs/portfolio>

⁹⁰ Tajnou recepturu Becherovky znají v současnosti dvě osoby. Výrobní ředitel Tomáš Bryzgal a výrobní manažer Bohuslav Pichl. Oba dva muži připravují směs ve speciální místnosti každou středu. Jsou vázáni mlčenlivostí a nemají dovoleno společně cestovat. Becherovka v limitce odhalí část ingrediencí. *Mediaguru.cz* (online). (vid. 2020-1-20). Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2017/02/becherovka-v-limitce-odhali-cast-ingredienci/>

podle daného receptu i v zahraničních zemích.⁹¹ Většina dnešních karlovarských historiků se přiklání k tvrzení, že Josef Vitus Becher skutečně dodržoval postup a ingredience, jak byly zapsané v receptu. Samotná firma na Karlovarskou Becherovku prezentuje, že zakladatel Josef Vitus Becher začal vyrábět bylinný likér podle receptu anglického doktora.⁹² S velkou pravděpodobností se tedy na složení a přísadách slavného likéru s dnešním názvem Becherovka nepodílela rodina Becherů. Ale jejich zásluhou tento bylinný likér vznikl a proslavil se po celém světě.

Josef Vitus Becher začal prodávat likér jako žaludeční kapky ve svém obchodě v domě U Tří skřivanů roku 1807 pod názvem English Bitter (Anglická hořká).⁹³ Název, pod kterým zpočátku vyráběl obchodník Becher vlastní léčivé kapky, odkazuje na vztah k anglickému doktorovi. Z malého prodeje žaludečních kapek se postupným vývojem stala významná, prosperující firma na bylinný likér, která proslavila jméno Becher a město Karlovy Vary. Do dnešních let se v Karlových Varech traduje, že likér Becherů podpořil také mimo jiné návštěvnost vřídelního města. Lidem zachutnala hořkosladká chuť likéru, který pomáhá zmírnit žaludeční potíže.

4.2 Počátek vývozu bylinného likéru

Prodej bylinného likéru English Bitter neustále stoupal. Počátek výroby a prodeje bylinného likéru zastihnul během válečné situace v Evropě. V prvních letech 19. století probíhaly napříč celou Evropou napoleonské války (1803-1815). Konflikt, který vzešel z Velké francouzské revoluce, ovlivnil životy miliony Evropanů. Přestože habsburská monarchie byla jedním ze členů protifrancouzské koalice, válka neměla výrazný dopad na život obyvatel karlovarského regionu. Podobně jako v předchozích válečných konfliktech byl karlovarský region místem, kde armády nepřátelených zemí

⁹¹ LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 134.

⁹² Historie Becherovky. *Becherovka.com* [online]. [vid. 2020-1-20]. Dostupné z <https://becherovka.com/cs/history>

⁹³ BURACHOVIČ. *Karlovy Vary*, s. 161.

krajem pouze procházely.⁹⁴ Válečný konflikt neovlivnil ani lázeňský chod Karlových Varů. Válečné útrapy spíše napomohly k větší návštěvnosti lázní. Dokazují to i lázeňské seznamy hostů⁹⁵ (Kurlisty).⁹⁶ Termální prameny v prostředí hlubokých lesů a skal působily pozitivně nejen na lidský organismus, ale také na lidskou duši. Lidé hledali v lázních klid a místo nerušené válkou. Za stoupající návštěvnost Karlových Varů mohla také poloha města ve střední Evropě, jelikož značná část bojů za napoleonských válek probíhala v Evropě západní. I z těchto důvodů si lidé vybírali klidnější místa, které představovaly České země.⁹⁷

Středobodem kultury a zábavy lázeňského města na začátku 19. století, stejně jako v 18. století, představoval Saský a Český sál. Návštěvníci se zde scházeli a společně debatovali o vážných věcech, jako byla například politická a vojenská situace v Evropě. Ale také zde diskutovali nad méně závažnými věcmi. Po skončení Napoleonských válek se tak oba sály staly místem, kde se setkávali dřívější nepřátelé z vojenských polí.

Josef Vitus Becher prodával své hořké kapky zpočátku návštěvníkům a obyvatelům Karlových Varů. Zásluhou vysokého počtu hostů západočeských lázní na počátku 19. století vzrůstala i oblíbenost likéru. A společně s ní také jeho reklama, šířená až za hranice karlovarského regionu zatím jen prostřednictvím doporučení lázeňských návštěvníků. Řada významných osobností první poloviny 19. století ochutnala a posléze hovořila pozitivně o Becherově likéru. Město navštěvovali na počátku 19. století nejen příslušníci šlechty, bohatí kupci a měšťané, ale také sem přijížděli příslušníci královských rodin. V roce 1810 navštívila Karlovy Vary rakouská císařovna matka Maria Ludovica. O dva roky později navštívil lázně samotný císař František I.

⁹⁴ Kolektiv autorů, s. 97.

⁹⁵ První seznamy lázeňských hostů (Kurlisty) neobsáhly všechny hosty z daného roku. Zpočátku se zapisovali jen zástupci šlechty a kléru. I později se v Kurlistech evidovali jen majetnější hosté. Bohatší klientela však tvořila většinu hostů Karlových Varů, takže počet hostů uvedených v seznamech nebyl vzdálený od skutečného počtu návštěvníků. BURACHOVIČ. *Karlovy Vary*, s. 103.

⁹⁶ V Kurlistech z roku 1801 bylo zapsáno 765 hostů, kteří navštívili Karlovy Vary od dubna do září. Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1801, s. 81. O třináct let později ke konci napoleonských válek, bylo v Kurlistech z roku 1814 zaevidován počet 1227 návštěvníků. Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1814, s. 88.

⁹⁷ KARELL, s. 47.

Rakouský. Ve stejný den, kdy přijel do města rakouský císař, zde odehrál koncert slavný skladatel Ludwig van Beethoven v jednom karlovarském domě. Také významný básník Johann Wolfgang von Goethe⁹⁸ několikrát trávil čas v Karlových Varech v době napoleonských válek.⁹⁹ Goethe osobně navštívil obchod U Tří skřivanů v roce 1812. Hořkosladký likér ho musel oslovit svou chutí, jelikož tento bylinný lék chválil ve svém deníku.¹⁰⁰ Uznání a ocenění od návštěvníků pomáhala Becherům prosadit svůj likér nejen na domácím trhu.

Název English bitter ponechávala Becherova rodina i při prvním exportu do oblastí mimo region ve 30. letech 19. století, a i dlouho poté. Později likér nesl název po Becherech, Karlsbader Becherbitter. V Karlových Varech již tato významná rodina zaznamenala úspěch, ale jejich sláva byla stále jen regionálního významu. Název „Anglická hořká“ dodával likéru mezinárodní punc a značku kvality. V této době vrcholila v Anglii průmyslová revoluce, která udávala nové směry v celé Evropě. Anglické počátky Becherovky okomentovala autorka knihy o firmě *Jan Becher – Karlovarská Becherovka* Petra Víšková slovy: „Roku 1807 například začala v Anglii fungovat veřejná doprava a byl zde vynalezen stroj na výrobu papíru, v New Yorku se začala prodávat balená perlivá voda, na londýnském bulváru Pall Mall se poprvé na světě rozzářily pouliční plynové lampy ... a v Karlových Varech se začala prodávat Becherovka.“¹⁰¹ Becherům tak jistě dobře posloužil název English Bitter na počátku vývozu, než se jejich bylinný likér ustálil natrvalo na trhu v rámci habsburské monarchie a také v mezinárodní obchodní sféře.

Poptávka ve 30. letech 19. století dávno překročila hranice regionu a rodina Becherů již dříve začala vyvážet vlastní likér do jiných měst v rámci

⁹⁸ Goethe během své návštěvy Karlových Varů nakreslil do svého deníku důsledek události ze dne 2. října roku 1809, kterou zaznamenal také dobový karlovarský kronikář a archivář Leopold August Stöhr. Již dříve karlovarské měšťany a lázeňské hosty překvapovaly výbuchy okolí Vřídla. Avšak 2. října 1809 ohromil část města bezprostřední blízkosti Vřídla hlasitý výbuch. Exploze byla zaviněná usazeniny zkamenělé vřídelní vody v potrubí. Sedimenty omezující průtok vody způsobily následnou erupci. Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary, i. č. 1126, sign. K982. *Verschiedene Auskünfte über die Sachen, welche die königliche Gesundbrunnstadt Kaiser Karlsbad angehen aus der ältesten und neusten Zeiten*, 1824, s. 26-27.

⁹⁹ BURACHOVIČ, NEDVĚD, s. 18-19.

¹⁰⁰ WAJS, Miloslav. *Goethe v západních Čechách: k 160. výročí úmrtí J. W. Goetha (22. 3. 1832)*. Karlovy Vary: Median: Karlovarské muzeum, 1993, s. 68.

¹⁰¹ VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 40.

Českého království. Mezi prvními městy, kam se likér vyvážel, patřila pravděpodobně Plzeň. Žili zde příbuzní karlovarských Becherů a rovněž sem jezdili mladí Becherové za obchodní praxí. Poptávka po likéru se rozšiřovala a již v roce 1834 se Becherův likér prodával ve Štětíně a rok později do centra habsburského mocnářství, ve Vídni. Sláva bylinného likéru z Karlových Varů rychle přesáhla hranice Rakouska. Po Vídni směřoval export do Mnichova a v roce 1838 se „Anglická hořká“ již prodávala v Paříži.¹⁰²

Za tímto rychlým vývojem likéru stála změna v poměrech ve vedení rodinného podniku. Josef Vítus Becher stárnul a již samotný nestačil na vedení rychle expandující likérky. Za doby působení zakladatele Becherovky Josefa Vítuse Bechera nelze hovořit ještě o samostatné firmě, vyrábějící bylinný likér. Dnešní podobě a prezentaci vděčí firma na Becherovku právě až synovi Josefa Vítuse Johannovi Becherovi. Podle smlouvy Josef Vítus Becher předal svému mladšímu synovi obchod U Tří skřivanů i s výrobou na likér 1. ledna roku 1838.¹⁰³ Ve skutečnosti podle dostupných informací od firmy na Karlovarskou Becherovku, se syn Johann spoluúčastnil na vedení otcova obchodu již dříve. Důkazem je dochovaná prodejní kniha z roku 1835, do které si zapisoval Johann Becher stav obchodu a prodeje zboží.¹⁰⁴ Od poloviny 30. let 19. století se Johannův vliv na rodinný obchod neustále zvyšoval. Společně s obchodem v domě U Tří skřivanů zdědil Johann Becher po svém otci také značný majetek. Celkově Johann převzal rodinný obchod s kapitálem v hodnotě 4184 florinů.¹⁰⁵ Josef Vítus Becher vedl zásluhou prodeje likéru úspěšné podnikání a stal se za svého života významným občanem města. Také zásluhou své odvedené práce na radnici a službám pro veřejnost, dokázal nashromáždit dostatečné bohatství pro své dědice. V Karlových Varech neměli obchodníci nouzi o bohatou klientelu. Dům U Tří skřivanů, který stál naproti Vřídelní kolonádě, navštěvovalo značný počet významných návštěvníků. Pro budoucnost Josefa Vítuse Bechera byla důležitá návštěva rodiny Johanna Nepomuka Haase,

¹⁰²Historie Becherovky. *Becherovka.com* [online]. [vid. 2020-2-15]. Dostupné z <https://becherovka.com/cs/history>

¹⁰³ LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 138.

¹⁰⁴ Zdroj z expozice Jan Becher Muzeum.

¹⁰⁵ LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 138.

hornického mistra z nedalekého Horního Slavkova. Johann Nepomuk Haas měl dceru Barbaru, kterou si již v roce 1810 Josef Vitus vzal za ženu. Becher se tak oženil podruhé, jeho první manželka Josepha Diti (1772-1809) zemřela na zápal plic v roce 1809.¹⁰⁶ Spojení s rodinou hornického mistra přineslo do rodiny Becherů jistý finanční příjem, ale především dědice. Karlovarský archivář Karl Ludwig sepsal seznam všech dětí Josefa Vituse Bechera a jeho dvou manželek. Ze seznamu potomků je zjevné, že ze šestnácti dětí se dospělosti dožilo pouze sedm, pět dívek a dva chlapci.¹⁰⁷ Druhým synem¹⁰⁸, který se dožil dospělosti a převzal rodinný podnik, byl Johann Becher (česky Jan), syn z druhého manželství Josefa Vituse. Záslouhou své druhé manželky Barbory si zajistil dědice, který mohl pokračovat a rozvíjet dále jeho práci.

4.3 Působení Josefa Vituse Bechera na radnici

Důkazem společenského vzestupu obchodníka Bechera v dobách po napoleonských válkách byla jeho práce ve veřejné správě. Od doby, kdy si Becher musel přes dlouhé a komplikované úřední předpisy vydobýt povolení na výrobu svého likéru, značně vzrostl jeho společenské postavení. V roce 1814 byl zvolen jako zastupitel na městské radnici. Jeho pravomoci se od té doby zvyšovaly. Postupoval do popředí radnice i zásluhou skutečnosti, že v roce 1818 část radních zastupitelů odstoupila z důvodu nespokojenosti platovým ohodnocením. Po další dva roky Becher zastával nejvyšší pozici v městském zastupitelstvu. Záslouhou své obratnosti a dobře odváděné práce byl roku 1820 zvolen purkmistrem Karlových Varů.¹⁰⁹ Tuto pozici zastával osm let (1820 – 1828). Jistě také Becherovi ke zvolení pomohlo jeho známé příjmení Becher. Již předním byli ve vedení města jeho předci a stále také v Karlových Varech přetrvával odkaz lékaře Davida Bechera z 18. století. Lidé vždy dávali přednost známému a prověřenému jménu podobně jako v případě kvalitní značky.

¹⁰⁶ LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 136.

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 136-137.

¹⁰⁸ Gustav Wenzel Becher (1809-?), v pořadí 12. dítě Josefa Vituse Bechera a jeho první manželky. Vedení rodinného podniku se neujal, jelikož odjel v mladém věku do Plzně za prací a následně se usadil ve městě Columbus, v americkém státě Nebraska. LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 139-140.

¹⁰⁹ LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 134.

Brzy poté, co se Josef Vitus stal purkmistrem, zasáhly Karlovy Vary na podzim roku 1821 záplavy. V dobových novinách *K. K. priv. Prager Zeitung* se psalo, že silná bouře zasáhla lázeňské město 9. září 1821. Tato bouře a následující menší bouře způsobily rozvodnění řeky Teplé. Voda zaplavila ulice Stará a Nová Louka, Tržní a Mlýnské lázně. Voda z řeky byla natolik prudká, že poničila všechny lávky a mosty ve městě. Okolní butiky a obchody byly zaplaveny vodou a bahnem. Český a Saský sál s lipovou alejí zaplavila voda do výšky 8 až 10 stop. Avšak prameny společně s Vřídlem narušeny záplavou naštěstí pro město nebyly.¹¹⁰

Český a Saský sál, centrum společenského dění města, musely projít opravou po povodních. Podle dobových zpráv voda ničila obchody především na ulici Stará louka. V oblasti Vřídla, kde stával také dům U Tří skřivanů, škody nebyly tak ničivé.¹¹¹

Přes vodní katastrofu se dokázalo lázeňské město rychle přenést. V době působení Josefa Vituse Bechera na radnici se ve městě postavil nový společenský sál, nazývaný Sál přátelství¹¹². Nový sál byl postaven roku 1823 a stal se místem, kde našla své nové útočiště především Polská a Ruská šlechta. I zde se projevilo odcizení mezi šlechtici, pobývajících v Karlových Varech. V 19. století se objevovala vlna nacionalismu, která měla i dopad na situaci ve společnosti. Zatímco šlechta z Polska a Ruska trávila čas v Sále přátelství nebo v hostinci Poštovní dvůr, německá a rakouská aristokracie dávala přednost stále Saskému sálu.¹¹³ Politika nakonec vždy utvářela vztahy ve společnosti. Na druhou stranu, lázně měly být především místem, kde se lidé setkávali na neutrálním území bez ohledu na politickou nebo národní příslušnost. Karlovarský historik Stanislav Burachovič však upozorňuje na skutečnost, která se vztahovala ke složení lázeňských hostů Karlových Varů během 20. a 30. let 19. století: „[...] se styl lázeňského života v Karlových Varech začal pozvolna proměňovat. Léta okázalých šlechtických oslav a družné pospolitosti lázeňských

¹¹⁰ Kaiserlich-königliche privilegirte Prager Zeitung. 13. 9. 1821, 143, s. 1.

¹¹¹ Tamtéž, s. 1.

¹¹² DOROSCHKIN, s. 26.

¹¹³ MRÁZ, NEUBERT, s. 75.

hostů pominula. [...] Lázně rostly a ročně se zvyšovala jejich návštěvnost, takže lidé už nedrželi tak úzce pohromadě. Odcizovali se sobě navzájem, i mezi lázeňskými hosty sílil do té doby nevídaný individualismus.“¹¹⁴ Od roku 1827, kdy se znovu vraceli hosté do Karlových Varů, lázně nenavštěvovali již pouze urození členové šlechtických rodů, kteří zde trávili svůj volný čas zábavami. Mezi hosty lázní se začaly objevovat v častější míře i bohatí měšťané a podnikatelé, což dokazují dobové Kurlisty. Se zvyšujícím počtem návštěvníků souvisel růst izolovanosti jednotlivých hostů. Lidé se navzájem přestali osobně znát.

Kulturní dění se však v lázních u Vřídla nepozastavilo a po opravách Českého a Saského sálu i zde probíhaly znovu vyhlášené koncerty. Přijížděli nadále významní hosté. Od 16. srpna roku 1828 byl ubytovaný v domě Město Frankfurt slavný italský houslista Niccoló Paganini.¹¹⁵ Ve stejný den přijel do Karlových Varů také vídeňský skladatel Joseph Panny¹¹⁶, významný a velmi oblíbený mezi hudebníky své doby.¹¹⁷ Oba muže spojoval nejen léčebný pobyt, ale také věhlasný koncert, ze kterého se stala podle dobových zpráv událost roku. Koncert se uskutečnil 18. srpna roku 1828 v Saském sále a zaznamenal velký úspěch. Jelikož vstupné na vystoupení bylo na tehdejší dobu vysoké - činilo 4 zlaté - většinu přítomných v sále tvořila bohatá honorace. Na této významné události nechyběla ani rodina Josefa Vituse Bechera. Koncert si sice mohli dovolit pouze bohatí návštěvníci, ale výdělek z koncertního vystoupení, 1 017 zlatých, pomohl k finálnímu dokončení oprav Saského sálu, který poničily povodně. Konečný výdělek koncertu dokazoval, jak velký počet posluchačů se přišel podívat na Paganiniho představení. Úspěch koncertu byl značný a představoval velké ocenění pro lázeňské město. Dobový karlovarský

¹¹⁴ BURACHOVIČ. *Příběh Grandhotelu Pupp*, s. 54.

¹¹⁵ Niccoló Paganini (1782-1840) byl houslista a hudební skladatel italského původu. V dětství cvičil na housle každý den 7 hodin. Svůj nezměrný talent ukazoval posluchačům na koncertech již v 9 letech. Nedřívě koncertoval jen na Apeninském poloostrově, od roku 1828 hrál i v jiných zemích, jako například ve Francii, Anglii nebo právě v habsburské monarchii. Mnohými kritiky je označován za největšího houslového virtuosa, co kdy žil. BURACHOVIČ. *Karlovy Vary: slavní návštěvníci*, s. 44.

¹¹⁶ Joseph Panny (1794-1838) představoval významnou osobnost rakouské hudby. Byl skladatel, houslista a zpěvák. V roce 1828 se ve Vídni setkal s Paganinim, se kterým cestoval po Evropě a doprovázel ho při jeho koncertech. Později v německém Meinzu založil hudební školu.

¹¹⁷ Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1828, s. 74.

kronikář a starosta Joseph Johann Lenhart zaznamenal koncertní vystoupení italského mistra a označil ho za boha houslí, který svou hrou okouznil karlovarské publikum.¹¹⁸ Lázně Karla IV. stále přitahovaly návštěvníky nejen svým přírodním bohatstvím v podobě pramenů a lesů, ale také svou atmosférou. Částečnou zásluhu na této skutečnosti měl také Josef Vitus Becher, který za svého působení na karlovarské radnici pomohl zachovat Karlovým Varům výraz evropských lázní.

Kromě konání společenských událostí se za purkmistra Bechera také rozšiřovaly a upravovaly městské ulice. Když se roku 1827 znovu vraceli do města lázeňští hosté, radnice se rozhodla rozšířit prostor dnešní Mlýnské kolonády. Podle městské kroniky město nechalo zbourat roku 1827 staré mlýnské lázně a také protější starý mlýn. Tímto krokem získalo město širokou promenádu, která spojovala prostor, využívaný k popíjení mlýnského pramene, s centrem města.¹¹⁹ Rozšíření poskytlo městu volné prostranství, na kterém pak později zastupitelé města iniciovali výstavbu honosnější a reprezentativní Mlýnské kolonády od architekta Josefa Zítka, která se stala dominantou města.

S růstem společenského postavení se Becherové zapojovali také do charitativních akcí pořádaných městem. Bohatší vrstva obyvatel města někdy i z povinnosti přispívala na chudé nebo nemocné. Dobrozdání ukazovalo nejen na šlechtnost, ale především na významnost rodu. Kronikář a starosta Lenhart ve své kronice uvedl, že za jeho vlastního působení na radnici se zasadil o vybudování nemocnice pro služebnictvo a řemeslníky. Mezi přispěvatele na stavbu nemocnice patřily významné karlovarské rodiny jako například Knollové nebo Puppové. V seznamu mecenášů z roku 1832 nechyběli také Josef Vitus Becher se svým synem Johanem. Oba muži přispěli částkou 5 florinů, stejně jako Johann Pupp, člen rodiny vlastníci Saský sál.¹²⁰ Tyto malé činy ukazovaly na velikost rodu Becherů z likérnické větve. Ještě za života zakladatele Becherovky dosáhli Becherové uznávaného postavení ve městě a v regionu, ale až jeho potomci se zasloužili o rozšíření slávy jména Becher za hranicemi

¹¹⁸ LENHART, s. 309-310.

¹¹⁹ Tamtéž, s. 302-303.

¹²⁰ Tamtéž, s. 414-415.

monarchie. Právě již Becherův mladší syn Johann dokázal navázat na práci svého otce. Díky otcově starostlivosti o zachování budoucnosti rodinného podniku měl Johann Becher dostatek zkušeností s obchodováním, které uplatnil pro zachování významu jména Becher nejen na Karlovarsku.

5. Johann Nepomuk Becher (1813-1895)

5.1 Revoluční události a jejich odezva na Karlovarsku

Zatímco obchod Johanna Bechera s likérem se rychle rozvíjel, ve společnosti sílila patrná změna nálady. Ve 40. letech 19. století se Evropou šířily revoluční myšlenky politického charakteru podpořené nacionalismem. Požadavky revolucionářů byly přímočaré. Dožadovali se zrušení starých pořádků, větší osobní svobody jedince zajištěné ústavou, zrušení povinné roboty a vše, co reprezentoval stále přetrvávající feudální systém. V německých zemích a na Apeninském poloostrově se mezi veřejností šířily myšlenky o sjednocení německého a italského národa. Také část německého obyvatelstva z Českého království se vyjadřovalo pro spojení s Německým národem. Celostátní nepokoje v habsburské monarchii vyvrcholily slibem přijetí ústavy a zrušením roboty rakouským císařem Ferdinandem I.¹²¹ roku 1848.¹²²

Druhým vrcholem revolučních a nacionalistických snah pak představoval Frankfurtský sněm, kterého se měli zúčastnit všechny země Německého národa. Čeští zástupci odmítli zúčastnit se sněmu, proti čemuž se ohradila některá města s převahou německého obyvatelstva v českém pohraničí. V oblasti dnešního Karlovarska se města jako Cheb, Sokolov, Loket a rovněž i Karlovy Vary hlásily ke spojení s Německem. Veškeré snahy osamostatnění však zamítl samotný rakouský císař a později také pruská armáda, která rozehnala Frankfurtský sněm.¹²³

Nacionalistická nálada na Karlovarsku však nepohltila všechny myšlenky revolučního hnutí, které se šířily po habsburské monarchii. V březnu roku 1848 slíbil rakouský císař zavedení ústavy. Tato událost vyvolala v řadě regionů bouřlivé oslavy, rovněž také na Karlovarsku. Pozitivní reakce karlovarských měšťanů na přijetí ústavy zachytil Joseph Johann Lenhart v městské kronice. Oslavný výkřik se ozýval městem, když 17. března roku 1848

¹²¹ Jako český král Ferdinand V.

¹²² Kolektiv autorů, s. 103.

¹²³ Tamtéž, s. 104.

dorazila do lázeňského města zpráva o ústavě. Lidé v ulicích doslova volali: „*At' žije císař Ferdinand I.! At' žije konstituce!*“¹²⁴

Zajímavá je část městské kroniky, kde se Lenhart zmiňuje o krvavém potlačení revolucionářů v Praze během Svatodušních bouří¹²⁵. Když přicházely první neblahé zprávy z Prahy o napadení skupiny lidí vojskem ze dne 12. června, kteří se rozhodli demonstrovat do ulic, karlovarští obyvatelé byli šokováni těmito událostmi. Na druhou stranu také projevíli lítost nad smrtí manželkou knížete Windischgrätze, velitele rakouské armády, která zahynula po nahodilém výstřelu z ulice.¹²⁶ Nakonec se i karlovarští představitelé vyjádřili k porážce pražského povstání v prohlášení ze dne 25. června roku 1848. V tomto prohlášení karlovarští zastupitelé upřímně děkují knížeti Windischgrätzovi za potlačení vzpoury: „*K vděčnosti a obdivu, které Vám vyjadřujeme, naléhavě připojujeme žádost, aby Vaše jasnot mohla postupovat stejně energicky při odstraňování příčin tohoto nešťastného pražského povstání, jako při potlačování samotného povstání.*“¹²⁷ Karlovy Vary zachovávaly spíše konzervativní postoj vůči politickým nepokojům, ale i přesto hlavní myšlenky revoluce, jako například přijetí ústavy a osobní svoboda, zcela nezavrhovaly. Potlačení Pražského povstání a později i povstání ve Vídni zaručovalo pro Karlovarské zachování klidu a stabilní návštěvnost lázní. Starý řád byl v monarchii zachován a návštěvnost lázní každým rokem vzrůstala. Bohatí měšťané a šlechtici představovali značný příjem do pokladen jak města, tak také majitelů lázeňských domů. Ale rovněž stávající klid zajišťoval příjem řemeslníků a všech pracujících, kteří se podíleli na chodu města. Z tohoto důvodu lze pochopit příklon obyvatel Karlových Varů na stranu zastánců konzervatismu a protirevolučních tendencí.

¹²⁴ LENHART, Joseph Johann. *Fortsetzung der Memorabilien Karlsbads vom Jahre 1840 bis 1859 mit einer kurzen Darstellung der merkwürdigen Ereignisse Karlsbads vom Jahre 1325 bis 1839*. Prag: Carl Bellman, 1860, s. 38.

¹²⁵ LENHART. *Fortsetzung*, s. 42. Povstání v Praze probíhalo od 12. 6 do 17. 6. roku 1848. Povstání bylo výsledkem nespokojenosti českých obyvatel s jazykovou nerovností a s nepostupujícím liberalizačním procesem v habsburské monarchii.

¹²⁶ LENHART. *Fortsetzung*, s. 42.

¹²⁷ Tamtéž, s. 43.

Revoluční nepokoje sice oblast dnešního Karlovarska přímo nezasáhly jako například okolí Prahy nebo Vídně, ale nepříznivá doba plná nepokojů se přesto projevila na návštěvnosti lázní.¹²⁸ Menší návštěvnost se projevila také na atmosféře lázní. Ačkoliv lidé s nadšením reagovali na vyhlášení konstituce, lázně strádaly společenskou prázdnotou. Chmurnou atmosféru v Karlových Varech zachytil také starosta Lenhart v kronice, kde popisoval chudou atmosféru lázeňského města zaviněnou slabší návštěvností.¹²⁹

5.1.2 Společenské a kulturní dění po revoluci 1848

Společenský život v lázních u Vřídla se po revolučních událostech postupně vracel do původního stavu. Na mnoha městských zábavách a plesech se znovu setkávali významní hosté. V roce 1852 navštívil Karlovy Vary řecký král Otto I.¹³⁰ Jeho návštěva vzbudila u Karlovarských obyvatel a hostů dobrou náladu a vlnu optimismu, kterou ztráceli během revolučních svárů.

*„S řeckým králem jako by se vrátil do lázní duch starých dob plný šlechtických zábav a her. Zúčastnil se každého večírku a na všechny přítomné udělal dobrý dojem.“*¹³¹ Takovým to způsobem psal o řeckém panovníkovi karlovarský archivář Karl Ludwig.¹³²

Příjemnou atmosféru popisoval také dobový kronikář a starosta Lenhart, který psal o návštěvě řeckého krále Otty I. z roku 1852 jako o hlavní události toho roku: *„Pokorná blahosklonnost Jeho Veličenstva byla příležitostí pro mnoha krásných oslav a příjemných rozhovorů. Několik let nebyly týdenní*

¹²⁸ Ještě v roce 1847 navštívilo Karlovy Vary podle Kurlistů 8565 osob. Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1847. V revolučním roce 1848 byla návštěvnost zredukována na počet 2840 návštěvníků. Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1848. V podobné situaci se nacházely i ostatní lázně v regionu. Například ve Františkových lázních před revolučním rokem byli zapsáni 3235 lázeňští hosté. Státní oblastní archiv v Plzni. AM Cheb. Francesbader Kurliste 1847. V roce 1848 bylo v evidenci jen 1541 návštěvníků. Státní oblastní archiv v Plzni. AM Cheb. Francesbader Kurliste 1848.

¹²⁹ LENHART. *Fortsetzung*, s. 38.

¹³⁰ Tento údaj je patrný při nahlédnutí do Kurlistu z roku 1852, kde je zapsán zvýrazněným písmem jako hrabě z Athén. Ubytoval se svým doprovodem dne 1. srpna v domě Zlatý klíč. Byl zde uveden jako 3855 návštěvník. Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1852.

¹³¹ LUDWIG, s. 144.

¹³² Historik Stanislav Burachovič označil řeckého krále za návštěvníka, který si po roce 1850 získal největší popularitu jak od místního obyvatelstva tak také od ostatních návštěvníků. BURACHOVIČ. *Karlovy Vary*, s. 114.

*setkání tak četné a veselé jako toto léto.*¹³³ Z těchto informací a dobových zpráv je zřejmé, že kulturní život v Karlových Varech se i v polovině 19. století stále soustředil kolem významných, urozených osob. Osobnosti jako řecký král, přinášely městu velké finance, ale také přilákaly další potenciální hosty ze zahraničí. Podobně jako ruský car Petr Veliký, který v 18. století svou návštěvou přilákal do Karlových Varů šlechtu z Polska a Ruska. Zatímco v jiných částech Českých zemí, především v oblastech s převahou českého obyvatelstva, lidé těžce přijímali znovu zavedený absolutismus, v Karlových Varech panovala dobrá atmosféra. Ale je to spíše zúžený pohled na společenskou atmosféru ve městě u Vřídla. Přísná opatření vydaná ministrem vnitra Alexandrem von Bachem, která platila pro celou habsburskou monarchii, se zaváděla i v Karlových Varech. Půl roku od podzimu 1848 až do jara 1849 zde byl vojenský regiment z Uher. Přítomnost regimentu potvrzovala městská kronika. Starosta a kronikář Lenhart psal o přítomnosti uherského regimentu jako o porušení městského práva.¹³⁴ Samotné lázeňství spadalo pod státní kontrolu, podobně jako jiné oblasti života té doby. Tyto zavedené opatření pak omezovaly městskou správu natolik, že nemohla sama rozhodovat.¹³⁵ Proto přivítali karlovarští obyvatelé návštěvu řeckého krále roku 1852 jako odlehčení jinak ztuhlého prostředí 50. let 19. století.

5.2 Rodina Johanna Bechera

Jelikož již od roku 1838 vedl Johann Becher samostatně obchod v rodném domě U Tří skřivanů, účastnil se jako hlavní člen rodiny a majitel prosperujícího obchodu společenských událostí. V roce 1839 se Johann Becher seznámil se svou budoucí manželkou. Jejich setkání proběhlo pravděpodobně během jednoho společenského večera ve městě. Marie Anna Wagner pocházela z karlovarské rodiny truhlářského mistra.¹³⁶ Johann Becher byl bohatým měšťanem, který vlastnil úspěšný podnik. V této době bylo tradicí, že se

¹³³ LENHART, *Fortsetzung*, s. 64.

¹³⁴ Tamtéž, s. 50.

¹³⁵ Tamtéž, s. 58.

¹³⁶ LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 145.

majetné rody spojovaly s dalšími majetnými rody. Těmito sňatky zvýšily rody svůj majetek a vliv. Svatba probíhala v únoru 1840 v kostele Sv. Máří Magdalény.¹³⁷

Z matričních údajů je zřejmé, že první dítě se do rodiny Johanna Bechera narodilo ke konci roku 1840 a to dne 30. prosince.¹³⁸ Byl to syn Gustav Josef David Becher. Jméno dostal zřejmě podle svých kmotrů, strýce Gustava Bechera a dědy Josefa Wagnera.¹³⁹ Třetí jméno David pak dostal podle svého slavného předka lékaře Davida Bechera. Odkaz slavného karlovarského lékaře byl stále v Karlových Varech připomínán a jeho potomci se k němu s hrdostí hlásili. Syn Gustav se později stal po otci také významným obchodníkem, který pomohl rodinné likérce dosáhnout světového významu.

Zatímco v Evropě a v monarchii probíhaly revoluční nepokoje (1848-1849) Johann Becher řešil spíše rodinné záležitosti. V roce 1847 zemřela Johannova manželka Marie Anna.¹⁴⁰ Další tři roky se Becherova rodina soustředila především na práci v obchodě. Po pěti letech se Johann oženil podruhé s Johannou Laube, která byla dcerou krejčířského mistra z Vídně Michaela Laubeho a Anny Azelsberger. Rodina Laubeho nakonec přinesla více prospěchu rodině Becherů, než mohl Johann Becher očekávat. V roce 1853 zemřela také Johannova druhá manželka Jana krátce po porodu na mozkovou obrnu.¹⁴¹ Johann Becher se potřetí oženil s Marií Theresií Stadlerovou roku 1855.¹⁴² Avšak styky s rodinou od druhé manželky nepřerušil. Členové rodu Laubeho se i později zapojovali do chodu Becherovy firmy na likér.

Johann Becher se podobně jako jeho otec zabýval také děním ve městě. Kromě účasti na společenských večerech města, odehrávající se většinou v Saském sále, se příležitostně věnoval správě města. Avšak daleko v menší míře než otec Josef Vitus. V roce 1850 se v Karlových Varech volili členové do

¹³⁷ Státní oblastní archiv v Plzni, Sběrka matrik západních Čech 1014. sign. Karlovy Vary 49. Matrika oddaných 1839-1873, fol. 8.

¹³⁸ Státní oblastní archiv v Plzni, Plzeň. Sběrka matrik západních Čech 1014. sign. Karlovy Vary 22. Matrika narozených 1839-1851, fol. 59.

¹³⁹ Tamtéž.

¹⁴⁰ Státní oblastní archiv v Plzni, Sběrka matrik západních Čech 1014. sign. Karlovy Vary 27. Matrika zemřelých 1835-1862, fol. 127.

¹⁴¹ Tamtéž, fol. 176.

¹⁴² LUDWIG, PAULI, (hrsg.), s. 144.

městské správní rady na dobu tří let. Do úřadu bylo zvoleno 24 členů výboru a 12 náhradníků. Mezi členy výbory patřily karlovarské osobnosti jako významný lékař Rudolf Mannl nebo Karl Knoll. Knollové se řadili mezi prominentní karlovarské rodiny, jejichž členové se stávali často městskými radními. V těchto volbách byl Johann Becher zvolen do řady dvanácti náhradníků.¹⁴³ Tedy přímo do správy města se Johann nedostal. Znal politické prostředí také zásluhou svého otce, který strávil 8 let v pozici purkmistra. Přesto ctižádostivého Bechera více než politika zajímalo podnikání, ke kterému měl osobnější vztah. Na druhou stranu, Johann nemohl tolik času věnovat veřejné správě města jako jeho otec. Jelikož správa města v 50. letech 19. století zapříčiněním přísné rakouské domácí politiky byla z velké části omezena státním aparátem, místo na radnici nepředstavovalo prostředí na sebeuplatnění. Navíc, práce v obchodě a v likérce Johanna zaměstnávala natolik, že neměl dostatek času na jiné věci.

5.3 Firma Johann Becher

Rodinný podnik zvyšoval Becherům zisky. Proto Johann Becher, jako hlavní člen rodu Becherů likérníků, se také angažoval v charitách. V únoru roku 1863 zorganizovali editoři karlovarských novin *Wochenblatt für Karlsbad und die umgegend* sbírku pro potřebné v Krušných horách. Sbíрка probíhala prostřednictvím finančních příspěvků, získaných od majetných občanů Karlových Varů. Johann Becher přispěl částkou 2 florinů. Editorům novin se i s vlastním přispěním nakonec podařilo vybrat 238,80 florinů.¹⁴⁴

Bylinný likér byl čím dál oblíbenější. Ostatní konkurenti se snažili úspěšný likér od Becherů napodobit. Tyto padělky mohly narušit budoucí prosperitu obchodu s likérem, především vývoz likéru do zahraničí. Pro zamezení případných pokusů o napodobení bylinného likéru v budoucnosti, si nechal Johann Becher dne 19. srpna roku 1863 v Chebu u Obchodní a živnostenské komory zapsat oficiálně obchod s likérem jako firmu pod svým

¹⁴³ LENHART. *Fortsetzung*, s. 54.

¹⁴⁴ *Wochenblatt für Karlsbad und die umgegend*. Volume III. FRANIECK, Karl ed., 1863, s. 54.

jménem.¹⁴⁵ Od této doby nesla firma na bylinný likér název *Johann Becher* (v česky mluvícím prostředí *Jan Becher*). Proč Johann neuvedl při zápisu firmy svého otce, který byl pravým zakladatelem Becherovky, není úplně do dnešní doby vysvětlené. Johann Becher pravděpodobně zapsal firmu pod svým jménem, protože byl současným majitelem likérky. Na samotných lahvích, které se vyráběly ještě za Johannova života, se uváděl rok 1807, nikoliv rok 1863. Johann chtěl propojit název firmy se svým jménem, jelikož již v době oficiálního zápisu firmy uváděly dobové reklamy na ostatní zboží od Johanna Bechera pod jeho jménem. Například v roce 1863 se v novinách pravidelně opakovaly reklamy na Štajerskou bylinnou šťávu¹⁴⁶, která se dala sehnat u Johanna Bechera v obchodě U Tří skřivanů.¹⁴⁷ Nebo také častá reklama, z téže doby, na Schlögerův tekutý tmel, sehnatelný v Karlových Varech pouze v obchodě Johanna Bechera.¹⁴⁸ Jméno Johann Becher představovalo dobře zavedenou značku, alespoň v Karlových Varech. Logicky tedy Johann dal tuto značku, kterou již lidé znali, také firmě vyrábějící bylinný likér.

5.4 Nová lahev a továrna

S vyšší produkcí likéru také souvisely problémy spojené s formou nádoby, do které se bylinný likér stácel a vyvážel ze skladu k odběratelům. Původně se likér English Bitter vyvážel většinou v obyčejných průhledných sklenicích kuželovitého tvaru, s čtvrtlitrovým nebo půllitrovým objemem.¹⁴⁹ Tyto dva druhy lahví však nestačily pokrýt celou poptávku po likéru. Nadto, skleněné lahve, které opouštěly Karlovy Vary, měly často různé tvary. Tento jev vyplýval ze skutečnosti, že Johann odkupoval po menším počtu lahve od různých sklářů. Z finančního hlediska se vyplatilo kupovat malý počet lahví od různých dodavatelů. Ale v zahraničí různé lahve působily pro zákazníky nedůvěryhodně. Ne vždy zákazníci poznali, zvláště v cizině, zdali se jedná o

¹⁴⁵ KOBESOVÁ, Miluše a kol. *Proměny Nového Sedla a jeho zajímavosti = Verwandlungen der Stadt Nové Sedlo und ihre Merkwürdigkeiten*. Nové Sedlo: Město Nové Sedlo, 2017, s. 39.

¹⁴⁶ Steirische Kräutersaft

¹⁴⁷ *Wochenblatt für Karlsbad und die umgegend*. Volume III. FRANIECK, Karl ed., 1863, s. 102.

¹⁴⁸ Tamtéž, s. 202.

¹⁴⁹ KOBESOVÁ, s. 39.

stejný produkt. První lahve navíc nebyly opatřeny žádným názvem, jen číslem 37, které představovalo číslo popisné domu U Tří skřivanů.¹⁵⁰ Problém vzhledu lahví pomohl vyřešit Johannův švagr Karl Laube, bratr druhé manželky Johanna Bechera. Karl Laube prosazoval jednotný tvar skleněné lahve, který by byl rozpoznatelný od konkurence. Do dnešních dob se tak dochoval zploštělý tvar nádob. Typický rys lahví Becherovky, který jí vtiskl právě Becherův švagr v roce 1867.¹⁵¹ Jaký důvod vedl Karla Laubeho k vytvoření zploštělého tvaru láhve? Důležitou úlohu sehrál netradiční tvar lahve, který umožnil odlišení Becherova likéru od jiných likérů. Laubeho rodina skutečně nakonec rodině Becherovým prospěla více, než zpočátku Johann Becher mohl očekávat. Nový tvar lahví se nejen uchytil na tuzemských, ale také na zahraničních trzích. Vzrůstala větší obliba likéru. Obal vždy tvořil důležitý prvek nabízeného produktu, musel zaujmout a zalíbit se zákazníkovi. S lepším obalem souvisela pak i vyšší cena.

První lahve, které se vyráběly podle návrhu Karla Laubeho, však ještě nevladly barvy a stylizaci dnešních lahví Becherovky. Podle dostupných zdrojů od *Jan Becher Muzeum*, kde je vystavena nejstarší zploštělá lahev na Becherovku, byla lahev vyrobena ještě z bezbarvého průzračného skla. Lahev má červené nebo modré etikety s nápisy English Bitter a Johann Becher. Uprostřed přední strany lahve dominuje zlatým písmem název Johann Becher Carlsbad. Na zadní straně lahve je usazen kryptogram¹⁵² rodiny Becherů. Tato lahev zachovává stále číslo 37, které tvoří jediný spojník se starší formou lahví.¹⁵³

¹⁵⁰ Zdroj z expozice muzea Jan Becher Muzeum

¹⁵¹ VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 86.

¹⁵² Becherovský kryptogram se objevoval a stále se objevuje nejen na lahvích Becherovky, ale také na propagačních materiálech a podstatně na všem, co souvisí s firmou *Jan Becher*, Význam kryptogramu se do dnešní doby nepodařilo nikomu úplně objasnit. Uvádí se několik významů kryptogramu. Spodní část kryptogramu podle pravděpodobnějších verzí tvoří symbol křesťanské kotvy převedené do alchymistické značky stříbra. VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 106. Horní část kryptogramu připomíná číslici 4. Existuje však ještě jiné vysvětlení, které vykládá znak jako symbol Merkurovy hole: „*Tato hůl, zvaná caduceus, je prý obrazem odvěké životní moudrosti, zapomenutého vědění starověku, zpodobněním polarit tohoto světa a jeho protikladů.*“ VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 106. Kryptogramu pak dominují postranní iniciály J a B. Tato písmena nejpravděpodobněji označují iniciály zakladatele Becherovky Josefa Bechera, nikoliv jeho syna Jana, protože tyto iniciály byly zobrazovány na lahvích Becherovky ještě za časů, kdy podnik vedl Josef Vitus Becher.

¹⁵³ Zdroj z expozice muzea Jan Becher Muzeum.

Výroba nových lahví předcházela novému a vhodnějšímu umístění samotné výroby na bylinný likér. Oba domy v centru města, jak U Tří skřivanů a Město Philadelphia, již nestačily uspokojit poptávku po likéru. Sklepy byly přeplněné a Johann tak musel hledat nové zázemí pro svou produkci likéru. Věděl také, že pro úspěšný vývoj firmy bude nejvhodnější vybudovat velkou továrnu s nejmodernějším zařízením tehdejší doby. Což staré a málo prostorné sklepy měšťanských domů nemohly splňovat. Nové místo pro svou továrnu našel na severním kraji města, které se nazývalo Steinberg (česky Na Kamenném vrchu).¹⁵⁴ Severní okraj města představoval vhodné místo pro výstavbu, jelikož zde byl nezastavěný a dobře přístupný prostor. V blízkosti místa, kde stála nová firma Johanna Bechera, se nacházel pouze Střelecký dům (Schiesshaus) s parkem.¹⁵⁵ Bechera od nákupu tohoto pozemku, jak připomíná historik Karl Ludwig, odrazilo jeho bývalý tchán Laube. Lokalita se Laubemu zdála až příliš zapadlá a daleko od centra města. Johann Becher nakonec dal přednost svému obchodnímu instinktu a pozemek zakoupil. Místo Na Kamenném vrchu se sice nacházelo na okraji lázeňského města, ale z dobových novin lze vyčíst, že se zdejší volné prostranství využívalo pro společenské akce. Například jeden informační leták zval na Velký folklorní festival, který se měl uskutečnit na zahradě domu, nacházející se Na Kamenném vrchu.¹⁵⁶ Oblast také využívaly jiné firmy pro své vlastní účely. Inzerát stavebního úřadu v novinách ze dne 27. dubna roku 1867 upozorňoval na možnost skládání suti na pozemku plynové elektrárny, která se též nacházela v oblasti Na Kamenném vrchu.¹⁵⁷ Johann si jistě zjistil o místní lokalitě dostatečné množství informací. Navíc, severní část města byla vhodná pro budoucí rozšíření městské aglomerace již jen z toho důvodu, že zde vedla silnice, která spojovala lázně s dalšími obcemi. A most¹⁵⁸ přes řeku Ohře zaručoval přímé spojení s nedalekou obcí Rybáře, která také fungovala jako hospodářské zázemí pro lázně.

¹⁵⁴ LUDWIG, PAULI, (hrsg), s. 143.

¹⁵⁵ Na místě tehdejšího střeleckého domu stojí dnes Městská Tržnice a před ní je hlavní dopravní uzel karlovarské městské dopravy.

¹⁵⁶ *Wochenblatt für Karlsbad und die umgegend*. Volume VII. FRANIECK, Karl ed., 1867, s. 220.

¹⁵⁷ Tamtéž, s. 150.

¹⁵⁸ Dnešní Chebský most.

Silnice kolem oblasti Na Kamenném vrchu zajišťovala přímé spojení města s Chebem a dále se napojovala na silnici, která vedla do Prahy. Byla jen otázka času, kdy tudy povede i železnice, v této době moderní spojení se světem. Již v roce 1867, než začal Johann stavět svou novou továrnu, zastupitelé města diskutovali o vybudování železničního spojení mezi Chebem a Prahou. V dobových novinách se k tématu nové železnici vyjadřovala zpráva ze dne 24. 7. roku 1867.¹⁵⁹ Ve zprávě se uvádí, že zástupce Obchodní komory v Chebu vyslal již žádost do Říšské rady, aby urychlila zrealizování vybudování železnice na trati Cheb – Karlovy Vary – Rakovník – Praha.¹⁶⁰ Johann tyto informace o výstavbě železnice musel znát. Jako zkušený obchodník se uměl pohybovat v obchodním prostředí a obchodní situaci v regionu znal. V roce 1867 v oblasti Na Kamenném vrchu postavil továrnu na likér a investice se nakonec rodině Becherovým vrátila. Dráha se opravdu zanedlouho začala stavět a 19. září roku 1870 byla tzv. „Buštěhradská dráha“ mezi Chebem a Karlovými Vary postavena.¹⁶¹

¹⁵⁹ *Wochenblatt für Karlsbad und die umgegend*. Volume VII. FRANIECK, Karl ed., 1867, s. 274.

¹⁶⁰ Tamtéž.

¹⁶¹ DOROSCHKIN, s. 72.

6. Gustav Josef David Becher (1840 -1921)

6.1 Zlatý věk

Stavba železnice a napojení Karlových Varů na moderní železniční dopravu v roce 1870 předznamenalo začátek „Zlatého věku“ (1870-1914). Tuto éru karlovarští historici zpětně označují jako dobu rozkvětu lázeňství a dobu nejvyšší návštěvnosti Karlových Varů. Zásahu na blahobytu města měla právě železniční doprava. Karlovy Vary se připojením na železniční dráhu otevřely vzdáleným koutům Evropy. Zásluhou železnice navštěvoval západočeské lázně mnohem větší počet návštěvníků. Druhým důvodem vysoké návštěvnosti lázní a prosperity vřídelního města na přelomu 19. a 20. století, byla léčba cukrovky. Léčba tohoto závažného onemocnění prostřednictvím lázeňské procedury se potkala v Karlových Varech s úspěchem. Pití vřídelní vody vedlo ke zmírnění příznaku nemoci. Největší zásluhu na úspěšném léčení cukrovky měl karlovarský doktor Josef Seegen (1822-1904), který prosazoval léčení cukrovky na základě pití termálních pramenů. Při svém výzkumu zjistil, že minerály obsažené v pramenech zmírňují hladinu cukru v krvi.¹⁶²

Návštěvnost lázní se během několika let zvýšila téměř dvojnásobně. Tuto skutečnost dokazují dobové seznamy lázeňských hostů.¹⁶³ Počty návštěvníků jsou do dneška důležitým ukazatelem rozkvětu a prosperity města. Jak napsali autoři knihy *Karlovy Vary* Bohumír Mráz a Ladislav Neubert: „[...] *kritériem pro posuzování rozvoje a úpadku je pouze počet evidovaných návštěvníků, neboť ostatní hlediska, jako je krása města a okolí, léčivost lázní, kvalita pohostinství a ostatních služeb nelze číselně měřit.*“¹⁶⁴ S tímto stanoviskem nelze úplně souhlasit. Také samotná architektura je důkazem prosperity daného místa. Stavby, ale také artefakty, které se dochovaly do současnosti, poskytují informace o blahobytu a prosperitě.

¹⁶² BURACHOVIČ. *Karlovy Vary*, s. 42-43.

¹⁶³ V Kurlistech z roku 1865, tedy v době před plánovanou výstavbou železnice, byl zaevidován počet 14203 návštěvníků. Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1865. Zatímco o deset let později, kdy již vlak v Karlových Varech jezdil necelých pět let, se v Kurlistech z roku 1875 zapsalo 21370 lázeňských hostů. Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1875.

¹⁶⁴ MRÁZ, NEUBERT, s. 123.

Vysoká návštěvnost přinášela Karlovým Varům finance a světoznámost. Ale na druhou stranu, vysoký počet návštěvníků také znamenal zvýšení povinností pro město. Ještě do poloviny 19. století se v Karlových Varech udržovaly některé zvyky ze středověku. Až ve druhé polovině 19. století zakázala městská rada z hygienických důvodů pařit drůbež nebo prasata u Vřídla. Rovněž praní oblečení se muselo přemístit na kraj města. Rušili se zavedené tradice. Například troubení ze Zámecké věže, které oznamovalo příchod nových hostů, radní byli nuceni zrušit. Pacienti a místní obyvatelé si stěžovali na neustálý hluk, jelikož neustále přijížděli hosté a hraní trubek tak nepřestávalo.¹⁶⁵ Zvýšený počet lidí v ulicích poznamenal i místní dopravu. Rozhodnutím městské rady ze dne 2. července roku 1871 se zakázaly jakékoliv neopatrné a rychlé jízdy na koních nebo kočárů taženými koňmi v úzkých ulicích.¹⁶⁶

Kromě nových nařízení se město muselo přizpůsobit také náročné klientele. Proto se začaly stavět nové reprezentativnější a honosnější stavby, které odpovídaly moderním parametrům. Mezi významné stavební projekty 70. let 19. století se řadily výstavby dvou kolonád. Byla to Mlýnská kolonáda od českého architekta Josefa Zítka a Vřídelní kolonáda od vídeňských architektů Fellnera a Helmera. Obě stavby se staly po svém dokončení dominantami města a posléze oblíbeným místem, kde se lidé setkávali při pití pramenů.¹⁶⁷

Představitelé města byli natolik spokojeni s prací vídeňských architektů, že jim přenechali také stavbu nového městského divadla. Staré „Becherovo“ divadlo nestačilo svou kapacitou, a ani již neodpovídalo tehdejšímu dobovému standartu. Navíc se divadlo nacházelo v dezolátním stavu a hrozilo jeho zřícení. Přesto mezi karlovarskou veřejností panovaly obavy, aby stavba nového divadla nebyla příliš zatěžující pro městský rozpočet. V karlovarských novinách ze

¹⁶⁵ Tamtéž, s. 87.

¹⁶⁶ *Wochenblatt für Karlsbad und die umgegend*, Volume XI. FRANIECK, Karl ed., Franiek, 1871, s. 365.

¹⁶⁷ Zatímco kamenná Mlýnská kolonáda od Josefa Zítka přinesla velkou finanční zátěž pro rozpočet města, nová Vřídelní kolonáda se stavěla z levnější litiny. Železo se v průmyslovém období stalo oblíbeným a často používaným materiálem při stavbách. Oproti Mlýnské kolonádě, jejíž výstavba se protáhla na 10 let, se pseudorenesanční Vřídelní kolonáda v roce 1879 postavila za šest měsíců. ROUBÍNKOVÁ, Dana, ROUBÍNEK, Zdeněk. *Historismus v architektuře Karlových Varů*. Karlovy Vary: Karlovarské muzeum, 1996, s. 40-41.

dne 15. května roku 1886, kdy bylo nové městské divadlo slavnostně otevřeno, redaktoři uklidňovali veřejnost a hájily rozhodnutí městské rady. Aby se Karlovy Vary dále prezentovaly jako světové lázně, potřebovaly k tomu odpovídající divadlo.¹⁶⁸ Obavy veřejnosti plynuly z předešlých komplikací, které stavbu divadla doprovázely.¹⁶⁹ V dobových novinách se píše, že výstavba nového divadla pro 700 diváků stála 400 000 zlatých. Oproti tomu, starší kulturní stánek vyšel před sto lety na 7 000 zlatých a vešlo se do něho jen kolem 300 diváků. Autoři článku nakonec označují cenu divadla jako vyhovující, protože nové divadlo splňuje veškeré dobové požadavky na komfort a vysoký kulturní zážitek.¹⁷⁰ I tyto dobové informace o výstavbě divadla dokazují, jak město během jednoho století dosáhlo vysoké úrovně. V roce 1788 si muselo město půjčovat na výstavbu divadla a bez finanční podpory doktora Davida Bechera by se divadlo nepostavilo. Nové a honosnější divadlo se nakonec roku 1886 podařilo postavit a stalo se jedním z nejnavštěvovanějších míst Karlových Varů.

6.2 Počátek éry Gustava Bechera

Začátek železniční dopravy v Karlových Varech přinášel nejen městu novou klientelu, ale také do města přilákala nové odběratele Becherova likéru. Větší počet odběratelů znamenal více starostí s vedením firmy. Dosavadní majitel likérky Johann Becher se proto rozhodl v roce 1871 předat část vlastních kompetencí svému nejstaršímu synovi Gustavovi.¹⁷¹ Johannovi nebylo ještě ani šedesát let, ale podnik na výrobu likéru English Bitter se natolik rozrostl, že již vše nemohl řídit sám.

Přesto se Johann Becher ještě v době těsně před převodem firemních kompetencí věnoval i jiným činnostem než obchodování. Z dobových novin

¹⁶⁸ Karlsbader Badeblatt 15. 5. 1886, 13, 9, s. 1.

¹⁶⁹ BURACHOVIČ. *Karlovy Vary*, s. 170.

¹⁷⁰ Karlsbader Badeblatt 15. 5. 1886, 13, 9, s. 1.

¹⁷¹ VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 55.

roku 1871 vyplývá, že se účastnil zasedání městské rady.¹⁷² Práce ve veřejné správě vycházela u Johanna Bechera spíše z jeho společenského postavení. Do politiky se nezapojoval tolik aktivně jako jeho otec Josef Vitus. Byl členem a přispěvatelem v dobrovolném hasičském spolku.¹⁷³ Tento spolek měl v Karlových Varech významnou tradici a členství znamenalo společenskou prestiž. Velitelem dobrovolných hasičů byl v této době významný obchodník s minerálkami Heinrich Mattoni. Podle zprávy rady města z 12. prosince 1870 se ke konci roku hlásilo ke spolku 113 aktivních členů, 6 čestných členů a 185 přispívajících členů.¹⁷⁴ Johann Becher, ze společenských důvodů, alespoň spolek dobrovolných hasičů finančně podporoval. Tyto činnosti Johanna Bechera fyzicky neomezovali, ale výroba likéru již potřebovala nové impulsy.

Od roku 1871 se postupně vedení firmy na bylinný likér ujímal Gustav Becher a v roce 1875 se stal majitelem likérky definitivně společně i s obchodem U Tří skřivanů. Gustav získal obchodní zkušenosti během praxe v německém městě Annaberg.¹⁷⁵ Zkušenost v cizím obchodním prostředí Gustavovi pomohla rychleji pochopit a osvojit si obchodní praktiky.

V 70. letech 19. století se likérka rodiny Becherů stále více otevírala světu, podobně jako celý karlovarský region. Od 60. let 19. století se začaly objevovat v častější míře reklamy na likér English Bitter od firmy Johann Becher.¹⁷⁶ Rodinná firma nesla nadále jméno po Johannovi i za doby Gustava Bechera. Gustav jistě nechtěl popudit svého otce tím, že by změnil jméno zavedené firmy. Samotná změna názvu by přinesla komplikace jak v obchodní strategii, tak i v kampani podniku, která se vedla pod názvem Johann Becher. Po určitou dobu po předání majetku měl Johann možná ještě určitý vliv na

¹⁷² *Wochenblatt für Karlsbad und die umgegend*, Volume XI. FRANIECK, Karl ed., Franiek, 1871, s. 26.

¹⁷³ Spolek dobrovolných hasičů (Freiwillige Feuerwehr in Karlsbad) byl vedle střeleckého spolku významný karlovarský spolek, založený roku 1863. *Festschrift der Freiwilligen Feuerwehr Karlsbad 1863-1913*. Selbstverlag der freiwilligen Feuerwehr Karlsbad: Druck der Franieckschen Buchdruckerei in Karlsbad, 1913, s. 51.

¹⁷⁴ *Wochenblatt für Karlsbad und die umgegend*, Volume XI. FRANIECK, Karl ed., Franiek, 1871, s. 27.

¹⁷⁵ VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 55. Také LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 145.

¹⁷⁶ *Wochenblatt für Karlsbad und die umgegend*, FRANIECK, Karl ed., Franiek, 1878, s. 87.

vedení rodinné firmy. Ale spíše častěji jen již jako poradce. Gustav si pak byl plně vědom své odpovědnosti.

Kulturní a společenský život v Karlových Varech se i nadále soustřeďoval v Českém a Saském sále. A to i přes skutečnost, že roku 1866 se vedle Mlýnské kolonády postavil lázeňský dům Kurhaus¹⁷⁷, kde se také konaly společenské a reprezentační večery města.¹⁷⁸ Tyto večery ve společenských sálech představovaly příležitost pro setkání členů významných karlovarských rodin.

Mezi významné karlovarské rody na přelomu 19. a 20. století se řadili především Puppové, Knollové, Becherové a příslušníci rodu Mattoni. Není proto překvapivé, že členové těchto rodů uzavírali výhodné sňatky mezi sebou pro zajištění majetku a budoucnosti svého rodu. První tři Becherové, kteří vyráběli bylinný likér, uzavírali sňatek s ženami z rodin s menším společenským postavením. Až v roce 1889, sjednal Gustav Becher sňatek pro svého mladšího bratra Rudolfa s dcerou Antona Puppa a Marie Mattoni.¹⁷⁹ Pro Bechery likérníky byla svatba mladého Rudolfa s Leontýnou Katharinou Puppovou¹⁸⁰ důležitým okamžikem a milníkem. Jelikož tímto sňatkem se spojily tři významné karlovarské rodiny, mohli Becherové likérníci do budoucnosti počítat s pomocí od těchto rodů.

6.4 Vliv rodiny Becherů na stavební a společenský rozmach v Karlových Varech po roce 1890

Chod regionu a především chod Karlových Varů narušila velká povodeň z listopadu roku 1890. Z dnešního pohledu se může zdát úsměvné, že říčka Teplá se natolik rozvodnila, že voda zaplavila ulice, sklepy a dokonce několik

¹⁷⁷ Dnešní Lázně III. DOROSCHKIN, s. 59.

¹⁷⁸ BURACHOVIČ. *Grandhotel Pupp*, s. 83.

¹⁷⁹ Historik Stanislav Burachovič se zabýval podrobněji genealogií karlovarské rodiny Puppů a podle jeho vlastních informací se Anton Pupp zasloužil o přestavbu Českého a Saského sálu na Grandhotel Pupp a stal se tak prvním prezidentem akciové společnosti, vlastníci slavný karlovarský hotel. Oženil se s Marií Mattoni, která byla dcerou slavného Heinricha Mattoni. BURACHOVIČ. *Příběh Grandhotelu Pupp*, s. 158.

¹⁸⁰ Státní oblastní archiv v Plzni. Sbirka matrik západních Čech 1014. sign. Karlovy Vary 50. Matrika oddaných 1873-1892, fol. 113.

pater domů. Velká záplava města v roce 1890 se zrodila z několikadenního deště. Nepřetržitý déšť rozvodnil tok řeky Teplé natolik, že 24. listopadu bylo město ochromeno velkou vodou.¹⁸¹ Velká voda zaplavila především části města kolem břehu řeky Teplé. Zpráva z dobových chebských novin komentovala situaci v Karlových Varech. Ve zprávě se píše o vodě takové výše, že zaplavila celou restauraci v Českém sále. V článku dále redaktoři novin ohodnotili míru škod částkou okolo 2 miliónů zlatých.¹⁸² V kronice hasičského sboru se hovoří o 24. listopadu jako o nešťastném dnu, kdy přišel o svůj život karlovarský starosta Eduard Knoll.¹⁸³ Starosta a velký patriot města zahynul při záchraně chlapce, který se topil. S oblíbeným starostou se 27. listopadu přišlo do kostela Sv. Máří Magdalény rozloučit velký počet lidí z Karlových Varů.¹⁸⁴ Město sice záplavy z roku 1890 zpustošily, ale jak psal Karl Ludwig, městská rada za pomoci nejen finanční darů¹⁸⁵ stihla opravit škody do začátku následující lázeňské sezóny.

Likérka a ani další budovy, které vlastnili Becherové likérníci, voda nezdevastovala. Továrna byla vody ušetřena zásluhou vzdálené polohy od řeky Teplé. Velká povodeň uspíšila přestavbu města. Velké množství starých a již nevyhovujících barokních budov ve městě bylo zdemolováno a přestavěno na větší, honosnější budovy. Podobný osud rovněž potkal slavné karlovarské budovy, Český a Saský sál. Oba sály povoděň natolik poškodila, že se jejich majitelům nevyplatila oprava. Majitelé obou sálů, rodina Puppů, se raději rozhodli pro celkovou přestavbu a na místě starých barokních budov nechali

¹⁸¹ BURACHOVIČ. *Karlovy Vary*, s. 46.

¹⁸² Egerer Zeitung 29. 11. 1890, 96, 44, s. 3.

¹⁸³ Státní oblastní archiv v Plzni. Hasiči Karlovy Vary 724. Freiwillige Feuerwehr Karlsbad. Karlovy Vary 1836 -1906, s. 116. Eduard Knoll (1839 – 1890) byl původní profesí právník a v letech 1877 – 1890 vykonával funkci starosty Karlových Varů. Právě za jeho období prošly Karlovy Vary obdobím prosperity a rozmachu především v architektuře a v lázeňství. V této době byly postaveny obě slavné karlovarské kolonády – Vřídelní a Mlýnská. Knoll bydlel v centru města v ulici Stará louka v domě, kde je dnes hotel Corso.

¹⁸⁴ Státní oblastní archiv v Plzni. Hasiči Karlovy Vary 724. Freiwillige Feuerwehr Karlsbad. Karlovy Vary 1836 -1906, s. 116.

¹⁸⁵ O výraznou finanční výpomoc se zasloužil český místodržitel hrabě Thun, jehož návštěva je zaznamenána v kronice okresního hejtmanství. Hrabě Thun dorazil do Karlových Varů osm dní po povodni a po prohlídce zdevastovaného města slíbil finanční grand v hodnotě 500 000 florinů. Díky vlivu hraběte Thuna na Říšskou radu, Karlovy Vary finanční grand nakonec obdržely. Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. OkÚ Karlovy Vary 1. i. č. 16. Bezirkshauptmannschaft Karlsbad 1887-1927, s. 128-129.

postavit luxusní hotelový komplex.¹⁸⁶ Jelikož jednotliví členové rodiny Pupp vlastnili i okolní domy na Staré louce, které též potřebovaly moderní rekonstrukci, rozhodli se na místě všech dosavadních budov postavit jednolitou novostavbu.¹⁸⁷ Přestavba menších objektů na velkolepý Grandhotel Pupp probíhala v letech 1892 až 1893. Nový hotelový komplex byl postaven v duchu pozdního historismu s prvky secese. Slavnostní otevření proběhlo 13. května roku 1894. Podle Stanislava Burachoviče se jednalo o událost, která přesáhla nadregionální význam města.¹⁸⁸ Událost to musela být opravdu významná. V dobových novinách byl otištěn program odpoledního a večerního koncertu vojenské kapely, který uspořádalo vedení Grandhotelu Pupp přímo v hotelovém sále.¹⁸⁹ Velkolepá stavba Grandhotelu Pupp se stala dominantou města a přilákala nové movité návštěvníky z tuzemska a zahraničí. Grandhotel Pupp do dnešních let představuje ikonickou budovu Karlových Varů, reprezentující luxus a slávu města.

Činnost rodiny Pupp se na přelomu 19. a 20. století stala významnou složkou kultury města. Většina reprezentačních večerů se konala v jejich hotelu. Spřízněnost s touto rodinou přinášela výhody, ale také rivalitu mezi rody. Vážnost rodu se také hodnotila podle rozsahu majetku. Gustav Becher, hlavní člen rodu Becherů likérníků, vlastnil kromě továrny na likér i několik domů ve městě. Gustav vlastnil rodinný dům U Tří skřivanů, který po smrti své matky v roce 1899 oficiálně získal do vlastnictví společně se svou sestrou Josefínou. V centru města se nacházel ještě dům Město Philadelphia u kostela Sv. Máří Magdalény, který také pařil do vlastnictví Gustava Bechera.¹⁹⁰ V adresáři z roku 1896 je zapsán u jména Gustav Becher dům s číslem popisným 282, nacházející se na ulici Císaře Františka Josefa (Kaiser Franz Josefstrasse).¹⁹¹ Luděk Jaša

¹⁸⁶ Z textu historika Burachoviče vyplývá, že před rokem 1890 patřil rodině Pupp jen Český sál. Saský sál tato významná karlovarská rodina odkoupila právě v roce 1890 od dosavadních majitelů Hammerschmidtových. BURACHOVIČ. *Příběh Grandhotelu Pupp*, s. 93-94.

¹⁸⁷ Anton Pupp vlastnil roku 1888 kromě Českého sálu také sousedící domy s č. p. 868, 47, 48, 869, 897. Z těchto domů bez jména vytvořili Puppovi Parhotel Pupp. Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Adressbuch 1888, s. 164.

¹⁸⁸ BURACHOVIČ. *Příběh Grandhotelu Pupp*, s. 101-102.

¹⁸⁹ Karlsbader Badeblatt 13. 5. 1894, 109, XVIII/XXXIV.

¹⁹⁰ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Adressbuch 1896, s. 72.

¹⁹¹ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Adressbuch 1896, s. 292.

spojuje číslo popisné 282 s hotelem Anger, stojící vedle městského divadla u tehdejšího Dr. David Becher – Platzu (dnešní Divadelní náměstí).¹⁹² Avšak podle adresáře z roku 1888 se jediný dům s číslem popisným v Karlových Varech nacházel na ulici Bahnhosstrasse neue.¹⁹³ Tato ulice byla za pár let přejmenována na již zmíněnou ulici Císaře Františka Josefa. Což tuto skutečnost dokazuje také adresář z let 1904-1905. Podle tohoto adresáře dům s číslem popisným 282 stál na ulici Císaře Františka Josefa. Hotel Anger měl číslo popisné 281 na ulici Nová louka (tehdy Neue Wiese).¹⁹⁴ Hotel Anger tak stál na druhé straně města, než stála Becherova továrna a dům s č. p. 282. Skutečnost, že Gustav Becher vlastnil dům blízkosti své továrny, potvrzoval i archivář Karl Ludwig. V kronice Becherů Ludwig napsal: „*Na začátku 80. let postavil Gustav Becher na ulici Císaře Františka Josefa naproti jeho továrně na likéry jednopatrový dům [...]*“¹⁹⁵ Vlastníkem hotelu Anger ještě v devadesátých letech 19. století byl podle dobového adresáře rodina Anger.¹⁹⁶ Dům s číslem popisným 282 vlastnil Gustav již v roce 1883, v adresáři z téhož roku je uveden Gustav Becher jako majitel domu beze jména s číslem 282.¹⁹⁷ Gustav Becher tedy kromě likérky vlastnil několik objektů ve městě, jejichž hodnota neustále stoupala.¹⁹⁸ Hodnota domu se také zvyšovala s ohledem na dobovou zástavbu. Město se rozšiřovalo na sever a západ od řeky Teplé, centrem dění a kulturního života však nadále zůstávala oblast kolem Vřídla a Tržiště.

Becherové likérníci však zasahovali do podoby a chodu města také jinak než jen prostřednictvím své rodinné likérky. Puppové svým Grandhotelem ovlivnili cestovní a společenský ruch v Karlových Varech na přelomu 19. a 20.

¹⁹² JAŠA, Luděk. Becherové: *Zrození 13. pramene*. Sokolov: AZUS Březová, s.r.o., 2015, s. 251.

¹⁹³ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary Karlsbader Adressbuch 1888, s. 216.

¹⁹⁴ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary Karlsbader Adressbuch 1904-1905, s. 238.

¹⁹⁵ LUDWIG, PAULI, (hrsg), s. 145.

¹⁹⁶ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Adressbuch 1904-1905, s. 2.

¹⁹⁷ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Adressbuch, 1883, s. 103.

¹⁹⁸ Například dům U Tří skřivanů s obchodem měl v roce 1840 hodnotu 11 000 zlatých. Když Gustav přebíral se svou sestrou dům s obchodem jako dědictví v roce 1899, hodnota domu se zvýšila na částku 25 000 zlatých. VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 57.

století. Bratr Gustava Bechera, lékař Karl Moriz Becher¹⁹⁹, ovlivnil karlovarskou lázeňskou léčbu. Prostor vedle nově postaveného Grandhotelu Pupp, kde dosud stál starý městský pivovar, se městské radě zdál nevyužitý. V radě města právě zasedal mladší bratr Gustava Karl Moriz Becher. Jeho přičiněním schválila městská rada postavení nových modernějších lázní. Karlovy Vary potřebovaly reprezentující lázeňskou budovu. Ke konci roku 1892 radní vydali prohlášení o záměru postavit nové lázně: „*Referent, městský rada Dr. Becher předložil od architektů Fellnera a Helmera navržené plány a skici vnitřních zařízení lázeňských místností a podal obšírnou zprávu o plánované budově, o uspořádání různých lázních budově, o rozvržení manipulačních míst a zvláštních zařízení.*“²⁰⁰ Vídeňští architekti znovu prokázali svou schopnost rychlého stavění a budova Císařských lázní²⁰¹ o velikosti 2800 m² se slavnostně otevřela podle dobových novin již 5. května 1895.²⁰² Císařské lázně se staly chloubou města jako zástupce historizujícího slohu francouzské novorenesance²⁰³ a také používáním moderních postupů v balneologii.²⁰⁴ Zaslouhou Karla Morize Bechera, získaly Karlovy Vary další reprezentující budovu. Svým podkovitým půdorysem a majestátní vzhledem evokovala nová budova lázní půvab starých staveb antického Říma. Městští radní atraktivitou Císařských lázní možná chtěli konkurovat nedalekému honosnému Grandhotelu Pupp. Dokladem, že stavba si udržela eleganci alespoň z vnějšku i pro další generace, jsou slova chvály současných historiků a

¹⁹⁹ Karl Moriz Becher (1857 -1934) byl v pořadí třetím synem Johanna Bechera, kterého měl se svou třetí manželkou Marií Stadlerovou. Karl Moriz studoval medicínu na pražské univerzitě, později však odešel do Vídně, kde v roce 1883 získal doktorát z medicíny. Po vystudování pracoval jako pomocný lékař ve Vídni. Od roku 1885 již jako praktický lékař pracoval v Karlových Varech. Žil v domě Zlatý klíč, který stál naproti Mlýnské kolonádě v dnešní Vřidelní ulici. LUDWIG, PAULI, (hrsg), s. 161-162.

²⁰⁰ Karlovy Vary – Císařské lázně (lázně I). *Pamatkyaprirodakarlovarska.cz* [online]. [cit. 2020-3- 5]. Dostupné z: <http://www.pamatkyaprirodakarlovarska.cz/karlovy-vary-cisarske-lazne-lazne-i/>

²⁰¹ V knize *Historismus v architektuře Karlových Varů* autorů Dany a Zdeňka Roubínkovi se píše o budově Císařských lázní jako o: „[...] *architektonicky nejzávažnější a umělecky nejbohatěji vybavené stavbě z celé řady lázeňských objektů. [...] spolu s Grandhotelem Pupp, který stojí na protějším břehu Teplé, patří ke dvěma největším stavbám města tohoto období.*“ ROUBÍNKOVÁ, Dana, ROUBÍNEK, Zdeňek. *Historismus v architektuře Karlových Varů. Karlovy Vary: Karlovarské muzeum, 1996, s. 48 – 49.*

²⁰² *Karlsbader Badeblatt* 5. 5. 1895, 103, XIX/XXXV., s. 1.

²⁰³ ZEMAN. *Průvodce architekturou*, s. 180.

²⁰⁴ V hlavním Zanderově sálu se nacházela moderní tělocvična a v přízemí byly prostory pro 120 koupelen, kde pacienti procházeli léčbou prostřednictvím minerální vody nebo rašelinou. Celá budova lázní byla elektrifikována, vybavena moderní toaletou a větracím systémem. BECHER, Karl. *Das Kaiserbad in Karlsbad*. Karlsbad: Verlag der Stadtgemeinde, 1896, s. 5.

architektů. Bohužel Císařské lázně již dlouhé roky neslouží pro lázeňské účely a od počátku 90. let 20. století interiér budovy chátrá. V současné době se zahájila celková rekonstrukce, ale přesné využití Císařských lázní do budoucnosti není stále známé. Stavba tak aspoň v centru Karlových Varů zůstane jako pomník tehdejší slávy lázní, na které se podíleli Becherové.

6.5 Obchodní politika Gustava Bechera

V době „Zlatého věku“ se téměř všemu, co pocházelo z Karlových Varů a z okolí, dařilo vyvážet mimo region. Karlovarská minerální voda byla společně s vodou z Kyselky (německy Gießhübl) vyvážená firmou Mattoni do celého světa. Podobně i sklárna Ludwiga Mosera vyráběla výrobky ze skla pro světové trhy. Také likérka rodiny Becherů těžila z rostoucí obliby západočeských lázní. Neustále stoupala poptávka po bylinném likéru. Úspěšnost prodeje likéru podporovala i chytrá obchodní politika Gustava Bechera: *„Měl zvláštní filozofii prodeje - zásadně jim dodával ještě o něco menší množství Becherovky, než byla objednávka. Udržoval tak trvalou poptávku a zájem o Becherovku skutečně rostl. V 90. letech 19. století registrovala firma Johann Becher přibližně 12 tisíc zákazníků, ale žádný z nich neodebíral více než 5 litrů měsíčně.“*²⁰⁵ Dodávat jen omezené množství likéru se mohlo zdát z dlouhodobého a finančního hlediska jako velmi riskantní rozhodnutí. Ale na druhou stranu, Gustav věděl, že jen po nedostatkovém zboží se zvyšuje poptávka, protože trh se daným produktem jen tak rychle nezasytí a odběratelé nepřestanou mít o produkt zájem. Gustavova obchodní politika se nakonec rodinnému podniku vyplatila. Počet odběratelů i přes omezený výdej litrů likérů stoupal. V literatuře a i na oficiálních stránkách Karlovarské Becherovky se uvádí, že po roce 1900 měla firma na likér 12 000 menších odběratelů po celém světě.²⁰⁶

S nárůstem popularity likéru vzrostl i počet pokusů o jeho napodobování. Součástí ochranné známky se stal také tajný Becherovský kryptogram, který zdobí lahve Becherovky do dnešních let. Tento počín byl důležitý, protože tajný

²⁰⁵ VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 56.

²⁰⁶ FIKAR, s. 43.

kryptogram se stal základním rozlišovacím symbolem originální Karlovarské Becherovky. Původním nápadem Gustava Bechera bylo také zavedení malých porcelánových kalíšků s obsahem 2 cl. Porcelánové kalíšky si lázeňští hosté oblíbili a jako suvenýr pomohly ještě více zpopularizovat bylinný likér.²⁰⁷ Malý bílý kalíšek s Becherovským kryptogramem představuje oblíbený sortiment Karlovarské Becherovky do současnosti.

Za doby Gustava Bechera se původní název firmy *Johann Becher* prodloužil na *Johann Becher Karlsbad*. Tuto skutečnost odrážely dobové reklamy v novinách. V karlovarských novinách z roku 1894 byla vytištěna reklama na English Bitter od firmy *Johann Becher Karlsbad*.²⁰⁸ Rozhodnutí k úpravě názvu firmy nebylo okamžitou a nerozvážnou reakcí na daný problém. Gustav si tak dával určitý čas na zanalyzování situace na obchodním trhu a pak udělal zásadní rozhodnutí. Jako v případě názvu rodinné firmy. Přesto i po zavedení změny názvu se v dalších dobových reklamách často objevovaly dvě verze jména firmy. Především se firma prezentovala v reklamách zredukovaným názvem Johann Becher. Nebo se tisknul celý název firmy, kde velmi často byla slova Johann Becher zdůrazněná před ostatními částmi názvu.

Pro další vývoj firmy na likér byl zásadní rok 1900. Bylinný likér po oceněních v habsburské monarchii (například Cheb 1871, Vídeň 1873, Praha 1891) získal nejvyšší medaili ze světové výstavy v Paříži²⁰⁹ z roku 1900.²¹⁰ V témže roce však učinil Gustav Becher podle slov historiků a životopisců překvapivé rozhodnutí pro své nejbližší okolí. Gustav se rozhodl prodat svůj podíl v rodinném podniku mladším sourozencům Johannovi Michaelovi a Rudolfovi Becherovým. Karlovarští Becherové se již v této době zásluhou úspěšného prodeje těšili dobrému jménu za hranicemi karlovarského regionu a to až ve Vídni, v metropoli monarchie. Ve vídeňských novinách byl vytištěn článek, který psal o „Anglické hořké“ jako o karlovarské specialitě. Článek zmiňoval, že v roce 1901 se ujali vedení podniku bratři Becherovi: „*Společnost*

²⁰⁷ VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 56.

²⁰⁸ Karlsbader Badeblatt 13. 5. 1894, 109, XVIII./XXXIV., s. 7.

²⁰⁹ Světová výstava v Paříži probíhala od 15. dubna do 12. listopadu roku 1900.

²¹⁰ Zdroj z expozice Jan Becher Muzeum.

*je v současné době v rukou Johanna a Rudolfa, synů Johanna Bechera [...].*²¹¹

Sláva Karlových Varů již jen nevycházela z léčebných účinků pramenů a minerální vody, nebo ze skla a porcelánu. Bylinný likér od Becherů se stával kulturním dědictvím města a regionu.

6.6 Konec Gustava Bechera ve firmě a vila Becher

Zájem o likér narůstal a Gustav Becher byl v 60 letech stále plný sil. Oba předchozí majitelé, jak jeho otec i děd, vedli podnik do té doby, dokud jim to dovolil jejich zdravotní stav. Proto se mohlo zdát překvapivé, v tehdejší době, náhlé rozhodnutí dosavadního majitele opustit prosperující likérku. Gustav Becher zasvětil život do svých 60 let především práci. Kolem roku 1900 se nejspíše seznámil se svou osudovou ženou Crescencií Duile,²¹² jelikož v tomto roce se rozhodnul přenechat starosti o rodinný podnik mladším sourozencům. Prosperující továrna na likér potřebovala neustálé vedení a zabírala mnoho času. Aby se mohl více času věnovat své nastávající, prodal Gustav Becher svůj podíl ve firmě svým dvěma bratrům za 270 000 florinů.²¹³ Gustav si ještě ponechal ve svém vlastnictví rodinný dům U Tří skřivanů. Podle adresáře z let 1904-1905 se v jeho vlastnictví nacházel jen již zmiňovaný rodný dům. Továrna na likér patřila již jeho bratrům Rudolfovi a Johannovi Michaelovi.²¹⁴ Gustav Becher žádného vlastního dědice neměl. Proto vybral jako své nástupce mladší bratry, aby podnik udržel v rodině s vidinou, že jeden z bratrů bude mít syna a rodinná tradice zůstane zachována.

Gustav Becher následně po předání rodinné likérky již do jejího vedení nezasahoval. Věnoval se především své o 38 let mladší ženě, kterou si vzal v roce 1904.²¹⁵ S ohledem na skutečnost, že se žádnou jinou ženou jako svou oficiální družkou ve společnosti dosud nevystupoval, láska v pozdním věku musela pro Gustava znamenat přehodnocení vlastních životních priorit. Nemohl

²¹¹ Curorte Zeitung Wien und Breslau 20. 8. 1903, 28, 8, s. 10.

²¹² Crescentia Duile (1878-?) se narodila v jihotyrolském městě Meran. Její rodiče byli obchodník Alexandr Duile a Anna Gauder.

²¹³ LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 145.

²¹⁴ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader adressbuch 1904-1905, s. 5.

²¹⁵ LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 145-146.

se věnovat své ženě a rodinnému podniku současně. Firmě věnoval většinu svého času a uskutečnil mnoho věcí pro její dobrý chod. Proto mohl rodinný podnik předat s klidným svědomím svým mladším bratrům. Pro Gustava možná představovala jeho žena Crescentie odměnu za celoživotní práci.

V posledních letech svého života Gustav Becher se z části podílel na stavební činnosti v Karlových Varech na začátku 20. století. Před první světovou válkou, v období rostoucího počtu lázeňských návštěvníků a nebývalého blahobytu, rychlým tempem bohatli karlovarští měšťané. Ti si začali stavět nové reprezentační domy a vily. Většina parcel ve městě na obou stranách řeky Teplé byly zastavěné. Pro výstavbu nových velkých vil zde již nebylo místo. Proto se od 70. let 19. století soustředila výstavba do západní části města, kde se po úpravě kopcovitého terénu vyskytoval prostor pro velké vily a lázeňská sanatoria. Od roku 1895, kdy výstavba přepychových domů na nové západní lokalitě vzrostla, se jí začalo říkat Westend (západní konec).²¹⁶ Tato oblast představovala vyvýšenou klidnou část v blízkosti centra, kam nedoléhal lázeňský shon a ruch. Svou vilu si zde nechal postavit rovněž Gustav Becher.

Roku 1911 podal Gustav Becher zakázku na stavbu vily karlovarskému architektovi Karlu Hellerovi. Projekt na stavbu navrhl architekt Heller v září roku 1912 a následně byla stavba v listopadu schválena. Plán stavby byl definitivně schválen městskou radou 15 února 1913.²¹⁷ Proč se však Gustav Becher se svou manželkou rozhodli postavit novou vilu až 7 let po svatbě? Důvodem mohl být nedostatek peněz. Gustav měl sice peníze z prodeje podílu z továrny, ale to zřejmě stačilo jen na pokrytí nákladů, které novomanželé při společném soužití jistě měli. Peníze tak Gustav mohl získat jedině prodejem svého rodného domu s obchodem U Tří skřivanů. Ten nakonec prodal roku 1911 za 450 000 zlatých.²¹⁸ Gustav Becher vlastnil výhodný rodinný podnik, který mu každým rokem vydělával stále větší peníze. Sám také rozdával peníze

²¹⁶ ZEMAN, Lubomír. *Karlovarský Westend: vilová architektura v Karlových Varech*. Karlovy Vary: Karlovarské muzeum, 1998, s. 21.

²¹⁷ ZEMAN, Lubomír. *Slavné vily karlovarského kraje*. Praha: Foibos, 2010 s. 33.

²¹⁸ VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 57.

na charity potřebným. Například v karlovarských novinách ze dne 2. ledna roku 1900 byl otištěn seznam dárců, kteří přispěli na vánoční nadílku pro nemocné pacienty z karlovarské nemocnice. Gustav Becher se podílel 5 floriny na celkové sumě 108 florinů.²¹⁹

Hodnota domů v centru města rostla, dům U Tří skřivanů se nacházel na Tržišti naproti Vřídлу. Tedy na místě, kde prošlo denně tisíce lidí. Prodejní cena je vždy vyšší než odhadní cena majetku a záleží také na kupci, do jaké míry stojí o daný objekt. Becherův dům koupil podnikatel Alois Klein, který odkoupil i vedlejší dům. Oba domy nechal strhnout a na jejich místě nechal postavit nový objekt pro lázeňské účely. Lázeňský dům pak pojmenoval Atlantic Palais.²²⁰ O oba domy musel podnikatel Klein velice usilovat, a proto přistoupil i na velkou částku, za kterou byl Gustav Becher ochoten vzdát se rodinného dědictví. Dům Atlantik stojí naproti Vřídлу přes říčku Teplou do současnosti a stále se využívá jako lázeňský dům s vlastním balneo provozem.

Stavba Becherovy vily byla postavena na ulici Eduarda Knolla²²¹ roku 1914 těsně před vypuknutí první světové války.²²² V poslední době se řešila otázka, jestli se Gustav se svou manželkou opravdu přestěhovali do své nové vily natrvalo.²²³ Podle dobového adresáře z let 1914 až 1915 vlastnil Gustav Becher dům Westminster s číslem popisným 379 v ulici na Zámeckém vrchu.²²⁴ Je pravděpodobné, že se Becherovi nepřestěhovali do svého nového domova ve vile na Westendu okamžitě po dokončení stavby. Ve stejném adresáři není vila Becher ještě ani oficiálně uvedena na adrese, na které dodnes vila stojí.²²⁵ Po určitém čase se ale musel Gustav se svou manželkou do vily Becher nastěhovat.

²¹⁹ Karlsbader Badeblatt 2. 2. 1900, 2., 40, s. 5.

²²⁰ LUDWIG, PAULI, (hrsg), s. 146.

²²¹ Dnešní ulice Krále Jiřího.

²²² Kolaudace vily se uskutečnila 23. 5. 1914. ZEMAN, Ladislav. SAMEC. Jan, KLSÁKOVÁ, Ivana. *Sto podob a sto let Becherovy vily: (1914-2014)*. Karlovy Vary: Galerie umění Karlovy Vary, 2014, s. 23.

²²³ Jaroslav Fikar ve své knize Karlovarské příběhy přichází s tvrzením, že manželé Becherovi ve vile nežili z důvodu neustálého předělávání interiéru domu. Jaroslav Fikar píše: „*Shánění nábytku zabralo dlouhé roky. Tak došlo k tomu, že ačkoliv byla vila řešena jako rodinný palác, nikdy v něm žádná rodina Becherů nebydlela. [...] Starý Gustav si užil vybavování hnízdečka drahými dekoracemi sedm let až do své smrti 19. února 1921.*“ FIKAR, Jaroslav. *Karlovarské příběhy*. Karlovy Vary: vlastním nákladem, 2017 s. 63. Ve své knize však neuvádí zdroje, ze kterých čerpal. Nelze tak s jistotou říct, jestli je tato informace důvěryhodná.

²²⁴ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Adressbuch 1914-1915, s. 4.

²²⁵ Tamtéž, s. 140.

V roce 1920 byla pořízena fotografie během 80. narozenin Gustava Bechera. Na fotografii je zachycen se svou manželkou a švagrovou v jídelně, která vzhledově odpovídá interiéru vily Becher. Tato fotografie tedy slouží jako důkaz obývání vily Bechery. Navíc, archivář Karl Ludwig, současník Gustava Bechera, psal ve své knize: „*Gustav Becher postavil v letech 1912-1914 na ulici Eduarda Knolla krásnou vilu, kterou s vybraným vkusem vybavil a obklopil ji nádhernou zahradou. Strávil v tomto útulném domě 7 let, nedotčen stížnostmi na stáří.*“²²⁶ Prohlášení Karla Ludwiga potvrdila rovněž praneteř Gustava Bechera Andrea Charlotte Pauli.²²⁷ Pravděpodobně tedy Gustav Becher strávil poslední roky svého života ve své vile Becher. Zemřel bez dětí v roce 1921.²²⁸ Po smrti Gustava se vila Becher prodala soukromé firmě z Ústí nad Labem a po roce 1945 se dostala do národní správy. V dnešní době vila slouží pro kulturní účely. Budova vily funguje jako galerie a vystavují se zde především práce malířů a jiných umělců.

²²⁶ LUDWIG, PAULI, (hrsg), s. 146.

²²⁷ Tamtéž, s. 171.

²²⁸ Tamtéž, s. 146.

7. Johann Michael Becher (1853-1917), Rudolf Anton Becher (1859-?)

7.1 Počátky bratrů Becherů ve vedení firmy

Oba bratři disponovali bohatými obchodními zkušenostmi již v době, kdy přebírali rodinný podnik na výrobu likéru. Starší z bratrů Johann Michael vypomáhal v obchodě U Tří skřivanů, což potvrzovaly dobové reklamy v novinách. Později vlastnil také vlastní obchod s koloniálním zbožím ve svém domě U Červené hvězdy²²⁹. Tuto skutečnost potvrzuje karlovarský adresář z roku 1888.²³⁰ Obchodní aktivity poskytovaly Michaelovi Johannovi dobré zázemí. Finančně podporoval spolek dobrovolných hasičů podobně jako jeho otec. Například v roce 1896 přispěl 500 floriny na nový hasičský žebřík.²³¹

Mladší bratr Rudolf získával cenné rady z obchodního prostředí zásluhou svého sňatku s Leontýnou Kathrinou. Její rodiče, Anton Pupp a Marie Mattoni, pocházeli z významných podnikatelských rodin. Samotný Rudolf se vyznal v prostředí rodinné likérky, jelikož byl tichým společníkem svého staršího bratra Gustava od roku 1889.²³² Zde byla již patrná tendence u rodiny Becherů vést firmu ve dvou lidech. Poptávka po likéru na přelomu 19. a 20. století se rozrostla a provoz likérky byl čím dál náročnější. Jeden člověk na vedení tak velkého podniku nestačil. Navíc, pro plynulý provoz továrny bylo zapotřebí zajištění rodinného tajemství výroby likéru. Tajný recept a postup výroby „Anglické hořké“ znali od dob Gustava většinou dva lidé. Aby se zabránilo případnému přerušení výroby z důvodu selhání jednoho člověka, mohl ho nahradit druhý společník. Bratři Becherovi tedy měli předpoklady k úspěšnému vedení velké firmy.

Jedním z prvních kroků bratrů Becherů bylo zapsání firemních znaků na Obchodním a živnostenském úřadě v Chebu v únoru roku 1902. Především se

²²⁹ Dnešní hotel Astoria naproti Mlýnské kolonádě. Kromě tohoto domu ještě Johann Michael vlastnil od roku 1879 obchod v domě město Athény v ulici Kreuzgasse (dnešní Vřídelní ulice). LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 147.

²³⁰ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Adressbuch 1888, s. 21.

²³¹ Festschrift der Freiwilligen Feuerwehr Karlsbad 1863-1913. Selbstverlag der freiwilligen Feuerwehr Karlsbad: Druck der Franieckschen Buchdruckerei in Karlsbad, 1913, s. 110-111.

²³² LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 145.

jednalo o červené a modré barvy, které se objevovaly na etiketách lahví likéru. Tyto barvy byly doplněny o zlaté medaile a názvy Johann Becher, English Bitter.²³³ Tato registrace ochranných známek vyplývala z pokusů padělatelů, kteří se živilí na slavných a úspěšných produktech. Nicméně, vždy se objevovaly nové způsoby, kterými padělatelé překonali překážky v podobě ochranných známek. Například v roce 1904 řešili bratři Becherovi soudní spor, při kterém poprvé soudně žalovali plagiátory. Do té doby se Becherové spíše snažili řešit tyto problémy s plagiátorstvím prostřednictvím ústních domluv. Až titul „dvorního dodavatele“ jim zajistil dostatek sebevědomí na soudní procesy.²³⁴ Významný titul likérka obdržela po návštěvě rakouského císaře Františka Josefa I., který navštívil Karlovy Vary 17. srpna roku 1904. Návštěvou císaře žilo celé město. Přítomnost nejvyššího představitele státu znamenala vždy pro každé město velkou poctu. Zastupitelé města císaře přivítali s patřičnou úctou a vážností. O mimořádné připravenosti se hovoří také v kronice okresního hejtmanství: „Návštěva byla k plné spokojenosti jeho Veličenstva. Událost byla naprosto brilantní. Nedocházelo k sebemenšímu rušení ani k sebemenší nepříjemné události.“²³⁵ Císaři také musel zachutnat bylinný likér rodiny Becherů, jelikož po své návštěvě Karlovarska si vyžádal dovoz likéru English bitter na císařský dvůr ve Vídni.

7.2 100. výročí od vzniku bylinného likéru

Další ocenění pro likérku přišlo v roce 1907. Tento rok slavila firma *Johann Becher* 100. výročí od doby, kdy Josef Vitus Becher začal s výrobou bylinného likéru. Společenský život tak v Karlových Varech v roce 1907 ovlivňovala částečně firma Becherů. Becherové prostřednictvím akcí a prohlášení opěvovali své úspěchy, význam a vliv, který měl jejich likér na město a region. Dne 2. ledna roku 1907 se vedení likérky rozhodlo štědře odměnit své zaměstnance

²³³ VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 86.

²³⁴ Titulem dvorního dodavatele byly vyznamenány další známé firmy z Karlovarska jako například firma Mattoni nebo sklárna Moser.

²³⁵ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary OkÚ Karlovy Vary. 1. i. č. 16. Bezirkshauptmannschaft Karlsbad 1887-1927, s. 179.

během soukromé oslavy, kterou uspořádali bratři Johann Michael a Rudolf Becherovi.²³⁶ K výročí 100 let od založení firmy gratulovali také česky psané noviny Plzeňské listy: „*Přejeme štěstí pánům majitelům firmy k jich vzácnému jubileu a doufáme v další prospěšný zdar.*“²³⁷ Becherové při slavnostech a oslavách nezapomněli na veřejné a dobročinné charity a sbírky. Archivář Karl Ludwig vypsal seznam, kde uvedl částky, které dali oba bratři prostřednictvím firmy na dobročinnou věc. Na seznamu je uveden například fond pro místní chudé, kterému Firma *Johann Becher* věnovala částku 250 korun. Stejnou částkou obdarovala likérka karlovarskou pobočku pomocného sdružení Červeného kříže pro Království České. Mezi obdarovanými bylo rovněž Sdružení pro občerstvení slabých školáků. Tomuto sdružení dala firma rodiny Becherů částku 100 korun. Celkově firma *Johann Becher* věnovala roku 1907 2250 korun na 14 dobročinných spolků nebo fondů.²³⁸

Pro historii Becherů likérníků představoval rok 1907 pomyslný vrchol. Velkolepým pojetím oslav potvrdily své významné postavení ve městě. Předčili svým postavením a slávou i členy z lékárnické linie Becherů. Rakouský panovník udělil Becherově likérce vyšší titul „c. a k. dvorní a komorní dodavatel.“²³⁹ V této době vyvážela firma *Johann Becher* až 50 litrů likéru měsíčně na císařský dvůr.²⁴⁰

Veškerou slávu roku 1907 Becherům likérníkům v Karlových Varech mohla zastínit jediná událost, která se stala také v témže roce. Ve dne 18. srpna přijel na lázeňský pobyt do Mariánských Lázní anglický král Edward VII. V lázeňských kurlistech je uveden pod jménem *Jeho milost hrabě z Lancasteru.*²⁴¹ Anglický král během svého srpnového pobytu v lázních roku

²³⁶ O soukromé oslavě k 100. výročí firmy Johann Becher informovaly rakouské noviny Die Muskete. Die Humoristische Wochenschrift, 7. 2. 1907, Band III., Nr. 71, s. 156.

²³⁷ Plzeňské listy 12. 1. 1907, 43, 10, s. 15.

²³⁸ LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 151.

²³⁹ O udělení vyššího titulu informovali také dobové noviny Plzeňské listy. Zmiňují se například, že rakouskému císaři dodávala firma Johann Becher bylinný likér i při jeho návštěvách Liberce roku 1906 a v roce 1907 při jeho návštěvách Prahy a Išlu. Plzeňské listy 9. 12. 1907, 43, 281, s. 5.

²⁴⁰ Historie Becherovky. *Becherovka.com* [online]. [vid. 2020-3.15]. Dostupné z <https://becherovka.com/cs/history>

²⁴¹ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Marienbader kurlister 1907, s. 347.

1907 navštívil dvakrát Karlovy Vary.²⁴² Přítomnost anglického krále v Karlových Varech nebyla nahodilá. Grandhotel Pupp, kde při své návštěvě pobýval, se stal hotelem světové úrovně. Karlovy Vary byly na přelomu 19. a 20. století oblíbenou lázeňskou destinací pro Angličany. Za zvýšeným zájmem anglických návštěvníků stál především moderní přístup lázní a jejich kosmopolitní charakter. Souvisela s tím rovněž již dříve zmíněná skutečnost, že v 70. letech bylo vřídelní město napojeno na železnici.

7.3 Název Becherbitter

Velká Británie představovala světovou velmoc, která udávala směry ve společnosti. I z těchto důvodů si Becherové likérníci ponechávali název likéru English bitter, který pomáhal prosadit produkt na obchodní trhy. Avšak po roce 1907 se likér prodával pod novým názvem Becherbitter. Titul dvorního a komorního dodavatele posílil vážnost firmě *Johann Becher*. Becherové získali potřebnou sebedůvěru a vydávali již likér pod svým jménem. Reklamní panel z roku 1907 ještě vybízel ke koupi karlovarské speciality Original Karlsbader Englishbitter. O rok později se v reklamách na bylinný likér objevoval název Original Karlsbader Becherbitter. Přejít ze slova English na Becher měl také praktický důvod. Roku 1908 si bratři Becherové nechali patentovat v Berlíně u Patentového úřadu všechny typické znaky bylinného likéru. Jednalo se o styl a název etiket, plochý tvar lahve, ale také o novou barvu lahve, kterou od roku 1905 byla zelená. Ale především si Becherové nechali patentovat název Becherbitter. Nový název měl zaručit lepší ochranu proti plagiátorství.²⁴³ Tuto skutečnost potvrzoval rovněž článek z vídeňských novin: „*S cílem chránit spotřebitele před podvodem prostřednictvím zakoupením těchto nízkých napodobenin, se sama společnost Becher přesvědčila, že musí svou značku sama uvádět na trh pod názvem Becher –Bitter [...]*“²⁴⁴ Od této doby se

²⁴² O srpnové návštěvě Edwarda VII. v Karlových Varech se zmiňuje Stanislav Burachovič: „*Roku 1907 (24. a 31. srpna) opětovně pobýval v Grandhotelu Pupp při svých dvou krátkých návštěvách Karlových Varů také Anglický král Edward VII. Pokaždé přijel z Mariánských Lázní, kde se léčil a hrál golf.*“ BURACHOVIČ, Stanislav. *Příběh Grandhotelu Pupp*, s. 120.

²⁴³ Zdroj z expozice Jan Becher Muzeum.

²⁴⁴ Militär Zeitung 13. 5. 1908, 10, 63, s. 78.

bylinný likér začal uvádět pod jednotným názvem Becherbitter v lahvích se zelenou barvou. Sjednocení názvu a lahví bylo podřízeno k jedinému cíli, aby se co v největší míře zamezilo plagiátorství Becherova likéru. V česky psaných novinách se však bylinný likér prezentoval pod Karlovarská „Anglická hořká“. Ale také se objevoval pod označením Becherova „žaludeční hořká“. V českém prostředí neměl ještě likér ustálený český výraz. Mohla za to i skutečnost, že se Becherové soustředili především na německé trhy a na zahraničí. Přesto Becherův likér byl rovněž oblíbený u české veřejnosti. Například v Národních listech z roku 1902 se v reklamě na Becherův likér odrážel dobový problém s paděláním: „*Při koupi povšimneme si přesné firmy, ano mnoho bezcenných padělků se prodává.*“²⁴⁵ Lidová tvořivost nakonec později stvořila z kombinace nového názvu likéru a jeho českého ekvivalentu název Becherovka, který se prosadil především v českém prostředí.

Úspěšné vedení likérky, které tvořila spolupráce obou bratrů Becherů, trvala jen do roku 1910. V tomto roce se rozhodl mladší z bratrů Rudolf prodat svůj podíl ve firmě. Rudolfův podíl odkoupil Johann Michael pro svého syna Alfreda Bechera. Důvod Rudolfova odchodu z rodinné firmy mohla být jeho touha odejít z rodného města a žít někde jinde. Tento argument podporuje Rudolfovo rozhodnutí odejít do Drážďan okamžitě po prodeji svého podílu.²⁴⁶

Po odchodu bratra Rudolfa vedl rodinný podnik Johann Michael se svým synem Alfredem. Odchod Rudolfa Bechera do Drážďan byl nakonec pro Becherovskou likérku šťastnou volbou. Johann Michael se zabýval expanzí na nové zahraniční trhy. Pro podporu konkurenceschopnosti se s Alfredem rozhodli postavit první pobočku mimo Karlovy Vary. Prostřednictvím svého strýce Rudolfa Alfred Becher založil poboční podnik Drážďany v roce 1911. Pobočka v Drážďanech byla řízena Bechery z hlavní továrny v Karlových Varech.²⁴⁷

²⁴⁵Národní listy 5. 1. 1902, 42, 5, s. 11.

²⁴⁶ Rodina Becherů likérníků byla s Drážďany úzce spojena. Becherové Johann Michael a Rudolf v mladém věku do saského města odjížděli za účelem získání obchodních zkušeností. FIKAR. Karlovarské rodiny, s. 44-45.

²⁴⁷LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 164.

7.4 Velká válka

Veškeré další budoucí plány Johanna Michaela v zahraničním obchodě zpomalila anebo přímo zastavila 1. světová válka (1914-1918). Na celé čtyři roky se běžný život lidí omezil nejen na Karlovarsku. Sarajevský atentát na následovníka rakouského trůnu Františka Ferdinanda d'Este ze dne 28. června roku 1914 zahájil dlouhotrvající světový konflikt. Válka se neblaze podepsala mimo jiné i na kulturním a společenském životě. Život v lázních se zpomalil. Dobové Kurlisty ilustrují, jak 1. světová válka zredukovala návštěvnost. V roce 1911 navštívilo Karlovy Vary 70935 lázeňských hostů.²⁴⁸ V tomto roce přijelo nejvíce hostů z celé historie lázní u Vřídla. Za tuto skutečnost mohl dlouhodobý stav společenského klidu a prosperity. Během válečné doby však na lázeňské pobyty nebyly peníze ani dostatečná nálada. Již v roce 1915 se počet hostů Karlových Varů zmenšil na počet 21970.²⁴⁹ Veškerá produkce se zredukovala nebo pozastavila. Ekonomické ztráty také pocítila firma *Johann Becher*. Ztrátovou situaci alespoň zahraňovala skutečnost, že likér Becherbitter se podával příslušníkům rakousko - uherské armády jako lék na žaludeční potíže. Becherův likér se například řadil mezi bonusy pro rakouské námořnictvo a domobranu.²⁵⁰ Přesto se však poptávka po likéru zmenšovala a do tíživé situace se dostala rovněž drážďanská pobočka.

Johann Michael musel hned po začátku války prozatímně řídit rodinný podnik sám. Jeho syn Alfred byl povolán do armády během mobilizace v červenci roku 1914. Mladý Becher se hlásil k armádě v Chebu, kde měl své sídlo 73. pěší pluk.²⁵¹ Mobilizace v Chebu proběhla v noci z 25. na 26. července. Podle městské kroniky lidé z Chebu projevovali nadšení nad mobilizací.²⁵² Počáteční nadšení obyvatelstva však velmi rychle vystřídala válečná realita. Johann Michael se snažil pomoci svému synovi a jeho regimentu prostřednictvím zásob bylinného likéru. Také pokračoval

²⁴⁸ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurlister 1911, s. 746.

²⁴⁹ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurlister 1915, s. 248.

²⁵⁰ Militär zeitung 1. 6. 1917, II., 72, s. 64.

²⁵¹ V Chebu měl sídlo 73. pěší pluk, kam rukovala většina mužů z oblasti Karlovarska. Tito vojáci většinou bojovali v Itálii, Srbsku nebo na východní frontě. Kolektiv autorů, s. 128.

²⁵² Státní oblastní archiv v Plzni. AM Cheb. i. č. 1051. sign. 603. Kronika událostí Chebu a Chebska 1878-1924, s. 350.

v charitativní sbírce pro nevidomé, kterou založil jeho syn Alfred. Během války se na tuto sbírku vybralo za pomoci firmy *Johann Becher* 30 000 korun.²⁵³

Pro starší věk se Johann Michael Becher války aktivně nezúčastnil. V době vypuknutí války mu bylo 61 let. Jeho zdravotní stav se také nezlepšoval. Od roku 1916 Johanna Michaela trápily těžké žaludeční potíže. Když se jeho stav prudce zhoršil, nechal v roce 1917 před svou smrtí přepsat svůj podíl v rodinné firmě na syna Alfreda a svého zetě Johanna Klapku.²⁵⁴ Johann Michael měl se svou ženou jen dvě děti. Jeho dcera Johanna Amalie Helena si vzala Johanna Klapku v září roku 1901.²⁵⁵ Ještě v první polovině 20. století nebyla žena žádaná ve vedení velkého podniku, pokud to nebylo nezbytně nutné. Johann Klapka tak představoval prvního muže ve vedení likérky, který nebyl Becherem.

Rudolf Becher po odchodu z rodinné firmy a odjezdu do Drážďan dostal roku 1911 na starost dohlížet na vedení pobočky. Ale její provoz se musel během 1. světové války omezit. Drážďanská pobočka se nedokázala z finanční krize vzpamatovat a v roce 1921 se uzavřela úplně.²⁵⁶ Rudolf se do Karlových Varů již nevrátil a s velkou pravděpodobností zemřel v Drážďanech.

²⁵³LUDWIG PAULI (hrsg), s. 152-153.

²⁵⁴ Tamtéž, s. 153.

²⁵⁵ Státní oblastní archiv v Plzni. Sbírká matrik západních Čech 1014. sign. Karlovy Vary 78. Matrika oddaných 1892-1905, fol. 224.

²⁵⁶LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 171-172.

8. Alfred Johann Rudolf Becher (1883-1940)

8.1 Mládí Alfreda Bechera

Alfred Becher byl jediným synem Johanna Michaela Bechera. Narodil se podle matriky 20. března roku 1883.²⁵⁷ Dětství strávil v rodném domě U Červené hvězdy, který patřil jeho otci. Dvě věci z dětství Alfreda, které jsou v literatuře často zmiňovány, jsou jeho rodinná přezdívka Fredl a astmatické onemocnění.²⁵⁸ Druhá věc představovala pro vedení firmy *Johann Becher* problém, jelikož Alfred kvůli své nemoci nemohl míchat tajnou směs rodinného bylinného likéru. V této činnosti, důležité pro chod továrny, Alfreda zastupovala jeho dcera Hedda a v dětském věku se tak naučila míchat přísady do likéru.

Po vystudování obchodní školy nabyl počáteční obchodní zkušenosti v Drážďanech podobně jako jeho strýc s otcem. Prostředí rodinného podniku znal Alfred ještě z doby působení strýce Rudolfa společně s jeho otcem. V rodinném podniku prokázal obchodní nadání a v roce 1908 získal pozici obchodního ředitele. Roku 1910 odešel z likérky Rudolf Becher a jeho podíl obdržel právě mladý Alfred.²⁵⁹ Od samotného začátku svého působení ve vedení se snažil o modernizaci podniku. Pro vylepšení ochranné známky nechal Alfred roku 1911 zapsat jako ochrannou známku i bílý porcelánový kalíšek, který byl spjat s firmou od doby Gustava Bechera. Mladý Alfred se podílel se svým otcem také na realizaci pobočky v Drážďanech roku 1911. Po vypuknutí světové války a následné mobilizaci se vedení firmy nevěnoval. Ve válce byl zraněn a od roku 1916 se již léčil svá zranění doma v Karlových Varech.²⁶⁰

Před začátkem války se stihl Alfred ještě oženit. V roce 1912 se oženil s Ernestine Pittroffovou.²⁶¹ Otcem jeho manželky byl Karel Pittroff, karlovarský mistr pekař, který bydlel se svou rodinou v domě Dobrý pastýř. O dva roky

²⁵⁷ Státní oblastní archiv v Plzni. Sběrka matrik západních Čech 1014. sign. Karlovy Vary 33. Matrika narozených 1882-1887, fol. 76.

²⁵⁸ Tyto údaje uvádějí ve svých knihách Karl Ludwig, Jaroslav Fikar nebo Luděk Jaša.

²⁵⁹ LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 163.

²⁶⁰ Tamtéž, s. 164-165.

²⁶¹ Státní oblastní archiv v Plzni. Sběrka matrik západních Čech 1014. sign. Karlovy Vary 79. Matrika oddaných 1905-1919, fol. 170.

později se manželům Becherovým narodila dcera Hedda, která v rodinném podniku později sehrála důležitou úlohu. V roce 1919 se narodilo Alfredovi a Ernestine ještě druhé dítě, syn Hans-Fred Gustav Becher.²⁶²

Po smrti Johanna Michaela v roce 1917 vlastnil Alfred většinu rodinné likérky. Jeho švagr Johann Klapka příliš nezasahoval do Alfredova vedení firmy a spíše se smířil s úlohou tichého společníka. Je však jisté, že to byl především on, kdo z počátku zastupoval Alfreda při míchání tajných přísad likéru.

8.2 Společenská a ekonomická krize poválečné doby

Válka přinesla velké ztráty na životech, ale také ekonomickou krizi. Nadto se musela rodina Becherů jako ostatní karlovarské rody smířit s novou politickou situací. S koncem války v roce 1918 padlo také staré Rakousko – Uhersko a na území bývalého Českého království vznikla Československá republika. Německá menšina, která žila v Čechách, ztratila své majoritní postavení. S novým státním uspořádáním se velká část českých Němců nedokázala vyrovnat. Například karlovarští zastupitelé vyjádřili svou nespokojenost se stávající situací v prohlášení, které vydali ihned po říjnovém vyhlášení samostatné Československé republiky roku 1918: „*Obyvatelstvu! V Praze byl zřízen československý stát. Deutschböhmen patří k Deutschösterreich. Nařízení československé vlády jsou pro nás neplatná. Obyvatelstvo se vyzývá, aby i nadále zachovalo klid!*“²⁶³ Toto prohlášení vycházelo ze všeobecné atmosféry, panující v oblastech s převažujícím německým obyvatelstvem. Především radikální čeští Němci se nechtěli spokojit s novým státem, kde se stali národní menšinou. Doufali ve spojení příhraničních oblastí Čech a Moravy s Rakouskem. Německé Rakousko se později podle jejich plánu mělo spojit do Velkého Německa.²⁶⁴

²⁶² LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 168.

²⁶³ Karlsbader Badeblatt 30. 10. 1918, roč. 59, č. 287, s. 1.

²⁶⁴ KURAL, Václav. *Konflikt místo společenství? Češi a Němci v československém státě 1918 -1938*. Praha: R. ve spolupráci s Ústavem mezinárodních vztahů, 1993, s. 16.

Opakovala se tak podobná situace z roku 1848, tentokrát naděje českým Němcům vzala československá armáda. Ještě v prosinci roku 1918 obsadila všechny příhraniční oblasti armáda nového státu a ukončila většinu separatistických akcí a situaci znormalizovala.²⁶⁵ Tento zákrok ze strany Československa se udál bez větších konfliktů nebo ztráty na životech. Až následující roky přinesly několik ostrých střetů policie a vojáků s demonstranty z německých oblastí, kteří stávkovali z důsledků hospodářské krize.²⁶⁶ Poválečnou chaotickou situaci ve společnosti výstižně okomentoval historik Stanislav Burachovič slovy: „*Po krvavé válce už nic nebylo jako dřív, svět se změnil, už nebyl v pořádku a staří jej už nechápali. To je osud každé odcházející generace.*“²⁶⁷

Pro rodinu Becherů poválečná doba plná změn představovala především potíže ve formě ztráty odbytiště pro svůj likér. Habsburská monarchie skýtala velký tuzemský trh. Rozdělením starého Rakouska-Uherska na menší nástupnické státy zatěžovaly vývoz do měst bývalé monarchie cla a daně. Likérka Becherů si sice zajistila během 1. světové války nové odběratele v Egyptě a v Turecku, ale na pokrytí finančních ztrát firmy to nestačilo. Do popředí světové tržní ekonomiky se po světové válce prosazovaly Spojené státy americké. Amerika nabízela širokou škálu možností pro obchodníky již před válkou. Zde však ve 20. letech 20. století probíhal úplný zákaz alkoholu. Becherové tak likér nemohli na americký trh prosadit, aby zakryli alespoň částečné finanční ztráty.²⁶⁸ I přes finanční ztráty se rodina Becherů prostřednictvím své firmy snažila pomoci strádajícím, které válka poznamenala. Dokazuje to dopis s členskou kartou od Asociace obětí války poslaný firmě *Johann Becher* v únoru roku 1923.²⁶⁹ Vypjatou situaci a z ní plynoucí nespokojenost tehdejší doby především ze strany německého obyvatelstva lze také vypožorovat ze slov současníka archiváře Karla Ludwiga: „*Kromě toho*

²⁶⁵ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. i. č. 2276, sign. K2130. Stadtamt Karlsbad. Karlovy Vary 1915-1928, s. 19.

²⁶⁶ Kolektiv autorů, s. 132-133. Také: BRÜGEL, Johann Wolfgang. *Češi a Němci 1918-1938*. Praha: Academia, 2006, s. 130-134.

²⁶⁷ BURACHOVIČ. *Příběh Grandhotelu Pupp*, s. 124.

²⁶⁸ LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 166.

²⁶⁹ Ze sbírek Muzea Karlovy Vary. Verein der Kriegsbeschädigten.

*přišla nečestná konkurence. Mizerná poválečná ekonomika republiky dala vzniknout mnoha výrobcům schnappů, kteří po převratu věděli, jak získat nepřiměřeně velké množství alkoholu od demokratické vlády [...].*²⁷⁰

8.3 Karlovarská Becherovka a soudní spory s plagiátory

Kromě finančních starostí musel Alfred ještě řešit problémy s plagiátorstvím likéru. Největším konkurentem Becherů na začátku 20. let 20. století byla firma Moric Teller, která vyráběla bylinné likéry podobné chuti a stáčela je do obdobných zelených lahví. Alfred si musel zajistit likér další ochrannou známkou, aby již tak tíživá ekonomická situace neuzavřela rodinný podnik. V září roku 1922 si nechal zapsat u Obchodního a živnostenského soudu v Chebu ochrannou známku na všechny možné etikety, které kdy společnost *Johann Becher* používala za dobu své existence. Zapsány byly všechny názvy likéru English bitter, Anglická hořká nebo Johann Becher, Becherbitter a nakonec se zapsal úředně také český ekvivalent Karlovarská Becherovka.²⁷¹ Od roku 1922 se tak začal v českém prostředí oficiálně bylinný likér Becherových prodávat pod názvem Karlovarská Becherovka nebo jen Becherovka. Název Becherovka vznikl pravděpodobně z českého ekvivalentu Becherova žaludeční hořká nebo Karlovarská anglická hořká. Dokládají to například reklamy z dobových česky psaných novin.²⁷² Po roce 1922 se ve většině případů používal v českém prostředí název Becherovka a v německém prostředí Becherbitter. Pojmenování Becherovka se však již mohlo používat mezi lidem již dříve, než vzniklo samostatné Československo. Jak už bylo dříve zmíněno, v českém prostředí se likér uváděl pod českým názvem Becherova žaludeční hořká nebo Becherova anglická hořká například v novinách z roku 1900. Likéru se tak mohlo říkat Bechovka několik let před 1. světovou válkou. Toto pojmenování nemuselo tedy vzniknout nahodile krátce po vyhlášení Československa. Alfred Becher musel reagovat na novou situaci, ve které se

²⁷⁰ LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 166.

²⁷¹ VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 86.

²⁷² Národní listy, 5. 12. 1900, roč. 40, č. 336, s. 8.

jeho firma ocitla po válce. V nové republice představovalo většinu zákazníků právě Češi a Slováci. České pojmenování se Becherovka tak cílilo především na československé zákazníky.

Po zapsání ochranné známky na všechny etikety podal Alfred Becher soudní žalobu na firmu Morice Telleru za účelem ukončení výroby jeho obdobného likéru. Nakonec ještě v roce 1922 spor Alfred ukončil odkoupením Tellerovy firmy a sloučil ji pod svou firmu *Johann Becher*. Vše pak Alfred potvrdil v tisku, kde pod záštitou firmy *Johann Becher* (v českém prostředí *Jan Becher*) upozorňoval všechny zákazníky: „*Oznamuji tímto, že moje továrna na likéry Jan Becher, Karlovy Vary, která trvá již po 115 let, zakoupila 1. dubnem t. t. První karlovarskou destilaci Mořice Telleru nást. v Karlových Varech, založ. zde v r. 1859 a povede tuto firmu dále v tomto stejném znění a nezměněným způsobem.*“²⁷³ Obhájení firmy Becherových v českém tisku dokazoval nadregionální význam bylinného Becherova likéru i za doby první republiky. Becherovka představovala kulturní dědictví karlovarského regionu, což dokazují další slova ze stejného Becherova prohlášení: „*Dodatkem tomuto sdělení dovoluji si upozornit, že moje firma Jan Becher je nejstarší továrnou na likéry v Karlových Varech [...]. Kdykoliv jest nabízena karlovarská hořká buď pod podobně znějícím jménem, nebo v pod. obalu, jsou to v takových případech bezvýjimečně padělky mé původní karlovarské speciality.*“²⁷⁴

Alfred Becher se sice zbavil velké konkurence, ale sám musel čelit podobnému incidentu o pár let později jako nový majitel firmy, původně patřící rodině Tellerovým. Ve *Sbírce nálezů Nejvyššího správního soudu ve věcech administrativních nálezy z roku 1927 -1928* byl zaznamenán návrh na podání žaloby, která se týkala ochranné známky Tellerovy firmy na likéry. Podle zprávy čelila firma *Moritz Teller Verdauungs-Bitter –Liqueur* (původní název firmy Moritze Telleru) roku 1924 žalobě původních majitelů Tellerovy firmy proti neoprávněnému používání názvu TellerBiter.²⁷⁵ Tento pokus se však

²⁷³ Národní listy 19. 9. 1922, roč. 62, č. 257, s. 8.

²⁷⁴ Tamtéž.

²⁷⁵ Původní dědicové firmy Moritze Telleru si vytvořili novou firmu Moritz Teller & Co. v roce 1919, kterou chtěli konkurovat firmě Johann Becher ve 20. letech 20. století.

dědicům Tellera nevydařil. Jelikož skuteční majitelé byli Alfred Becher s Johannem Klapkou od roku 1922, kdy Tellerovu firmu odkoupili a spojili do rodinné firmy Johann Becher. Becherové tedy měli právo využívat ochranné známky na jméno Teller.²⁷⁶ Spor Becherové vyhráli také za pomoci argumentu, že prodávají pouze svůj likér s názvem Becherbitter, ani původní Tellerův likér neprodávali pod obdobným názvem Tellerbitter.²⁷⁷

Mnoho dalších firem²⁷⁸ se ještě po Tellerových snažily okopírovat nebo přiblížit slavnému karlovarskému likéru, ale většinou se Becherům dařilo zbavovat konkurence úspěšně prostřednictvím soudů. Ve 20. letech 20. století se na trhu objevil ještě jeden větší konkurent, který napodoboval Becherovku nejen podobným složením, ale také tvarem a barvou lahvi. Firma *Ilka* prodávala vlastní likér pod názvem Echter Karlsbader Bitter. Nakonec se však Becherům podařilo po dlouhé soudní rozepři vysoudit zastavení prodeje konkurenčního likéru od firmy *Ilka* v roce 1931.²⁷⁹

8.4 Název Jobeka

Pro udržení firmy *Johann Becher* během hospodářské krize na začátku 20. let 20. století se Alfred Becher snažil vyrábět různé druhy alkoholických i nealkoholických nápojů. Od roku 1922 nabízela firma *Johann Becher* nové druhy likérů jako Cordial nebo Chartreuse liqueur, mezi punči byl oblíbený Heinst russische punsch – essenz. K produktům firmy *Johann Becher* patřila čokoláda Crème de Chocolat.²⁸⁰ Prodávaly se rovněž různé velikosti lahví. Z dobového nápojového lístku lze například vyčíst 6 druhů lahví Becherovky. Největší lahev Becherovky s obsahem 1 litr stála 41,50 korun. Pozoruhodné je

²⁷⁶ BOHUSLAV, Josef Václav. Sbírnka nálezů Nejvyššího správního soudu ve věcech administrativních: nálezy z roku 1927-1928. In: *Sbírnka nálezů Nejvyššího správního soudu ve věcech administrativních: nálezy z roku...* V Praze: Právnícké vydavatelství (V. Tomsa), roč. 9, č. 1-18, s. 1036.

²⁷⁷ Tamtéž, s. 1038.

²⁷⁸ Mezi takové firmy například patřily: Schreyer Liköre, Spojené karlovarské likérky „Verkalia“

²⁷⁹ VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 69.

²⁸⁰ Z těchto výrobků firmy *Johann Becher* se do současnosti udržel pouze likér Cordial. U ostatních produktů se nedochovala podrobnější dokumentace, která by jejich výrobu a účel prodeje lépe specifikovala. VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 69, s. 72-73.

pak název nejmenší nabízené lahve, která se nazývala liliput s obsahem menším než 10 cl likéru.²⁸¹

Jeden název likéru však měl pro Alfreda Bechera větší význam než jen po obchodní stránce. Jeden svůj likér pojmenoval Jobeka.²⁸² Samotný název Jobeka osvětluje Alfredova vnučka Charlotte Andrea Pauli: „*Můj dědeček Alfred Becher se připojil k německy mluvícímu sdružení „Schlaraffia“ pro společenskou péči, soudržnost, umění a humor, které bylo založeno v Praze roku 1859. V místním sdružení v Karlových Varech „Schlaraffia Caroli Thermae“ byl vedený jako „rytíř Jobeka (Johann Becher Karlsbad) z Bechermeierzeit“ a pravděpodobně společně s ostatními členy Schlaraffia často seděli v "Sussen Lóchel", degustační místnosti v suterénu továrny.*“²⁸³

Sdružení Schlaraffia²⁸⁴ mělo ve své době velké množství členů ve všech zemích, kde žili Němci. Jak psaly dobové noviny Schlesische Tagblatt z roku 1909: „*Spolek brzy prosperoval a rozvětvoval se po celém Rakousku, Německu, ve všech zemích, kde žili Němci a tím se „Schlaraffia“ stala jedním z nejrozšířenějších sdružení na světě s přibližně 6000 členy a 157 městy.*“²⁸⁵ Spolek vznikl za účelem sloužit společenským ideálům a usilovat o humánní a umělecké cíle. Spolek byl založen také na středověkých obřadech jako například dodržování rytířské tradice a cnosti.²⁸⁶ Z této rytířské tradice vycházel i titul Alfreda Bechera. Jméno Jobeka tvořily první dvě písmena každého slova firmy *Johann Becher Karlsbad*. Název Jobeka rovněž nesl výrobek, který vyráběla firma *Johann Becher* od roku 1911. Alfred se tímto názvem možná pokoušel odlišit od svých ostatních příbuzných Becherů. Od samotného

²⁸¹ Ze sbírky Muzea Karlovy Vary. Preisliste Johann Becher Likörfabriken – gegr. 1807 Karlsbad.

²⁸² Becherové likérníci prodávali již dříve zboží cizích značek ve svých obchodech v domech U Tří skřivanů nebo U Červené hvězdy. Ale až Alfred Becher přišel se dvěma druhy vlastního likéru. Oba druhy nových alkoholických nápojů nechal zavést v roce 1911, kdy se stal polovičním vlastníkem firmy Johann Becher. Nové likéry dostaly název Becher cabinet a Jakoba. Becher cabinet byl stolní silně aromatický, kořeněný likér a Jakoba svou mírnou chutí se prodával jako dámský likér. LUDWIG PAULI (hrsg), s. 164.

²⁸³ LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 172.

²⁸⁴ Sdružení Schlaraffia vzniklo roku 1859 v Praze. Toto německé sdružení založil operní pěvec Albert Eiter. Cílem spolku bylo sledovat umělecké a humánní cíle. Samotný zakladatel Eiter se řídil základním principem, že jediné cesta následování ideálu povznese člověka nad úroveň každodenního života. Schlesische Tagblatt, Das Jubiläum der Schlaraffia, 18. 6. 1909, roč. 14., č. 118, s. 3.

²⁸⁵ Schlesische Tagblatt, Das Jubiläum der Schlaraffia, 18. 6. 1909, roč. 14., č. 118, s. 3.

²⁸⁶ Tamtéž.

počátku, kdy nastoupil do rodinného podniku, se snažil o nové metody a zmodernizování provozu. Nechtěl narušit staré tradice, ale zároveň chtěl zanechat ve firmě vlastní odkaz. Což se Alfredovi částečně vydařilo. Avšak název Jobeka nevydržel a po 2. světové válce a po znárodnění firmy se vytratil z historie Becherovky podobným způsobem jako další řada nápojů firmy *Johann Becher*.

Andrea Charlotte Pauli se ve své řeči zmiňovala o místnosti Sussen Lóchel (Sladká komůrka), kde se setkával Alfred Becher s ostatními členy sdružení Schlaraffia. Toto označení nesla místnost, nacházející se ve sklepení továrny. Používala se na jednání nebo setkávání rodinných přátel Becherů a přitom probíhaly degustace bylinného likéru.²⁸⁷ Místnost tak sloužila pro kulturní a společenské události. V dnešní době se sklepení místnost nazývá Kristýnka.²⁸⁸

Alfred Becher se zajímal o spolkový život a kromě tajuplných společenství se zabýval i spolky klasickými. Za Alfredova vedení firma *Johann Becher* patřila v období první republiky mezi členy Asociace milovníků přírody v Abertamech.²⁸⁹ Představitelé likérky se angažovali v oblíbeném tradičním karlovarském spolku Dobrovolných hasičů. Většina karlovarských osobností se řadila mezi dobrovolné hasiče. Jak Alfred, tak i Johann Klapka si každý rok platili členství v tomto významném spolku.²⁹⁰ Becherové se rovněž angažovali v německých záležitostech. Samotná firma Becherů vystupovala jako člen Sdružení pro zřízení a uchování německé obchodní a ekonomické vysoké školy v Československu.²⁹¹ Členství v tomto sdružení odkazovalo na skutečnost, že Becherové jako představitelé německé menšiny nebyli lhostejní k otázce postavení německého obyvatelstva v Československu. Zároveň však nijak razantně nevystupovali proti novému státnímu zřízení.

²⁸⁷ Zdroj z expozice Jan Becher Muzeum.

²⁸⁸ Název Kristýnka pro degustační místnost vznikl podle stejnojmenného hitu Waldemara Matušky, který tuto místnost často navštěvoval v 60. letech 20. století. VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 115.

²⁸⁹ Ze sbírky Muzea Karlovy Vary. Mitglieds-Karte für Jahre 1931. Verein der Naturfreunde in Abertham.

²⁹⁰ Ze sbírky Muzea Karlovy Vary. Mitglied für das Jahr 1924. Frewillige Feuerwehr.

²⁹¹ Ze sbírky Muzea Karlovy Vary. Mitgliedskarte für das Jahr 1927. Verein zur Gründung und Erhaltung der deutschen Handels- und Wirtschafts-Hochschule in der Tschechoslowakischen Republik.

8.5 Becherovka v meziválečném období

Do jaké míry byla Karlovarská Becherovka důležitá pro město, kraj a společnost dokazuje rovněž návštěva britského politika Waltera Runcimana²⁹², který pobýval v Československu od září až do srpna roku 1938 za účelem diplomatické mise. Runciman byl v čele komise, vyslanou Velkou Británií, aby zprostředkovala debatu mezi československou vládou a zástupci Sudetoněmecké strany (SdP)²⁹³. Po většinu času trávil Runciman v přítomnosti členů SdP a tím i větší vliv na jeho osobu proněmecká strana měla. Jedna ze schůzek vyslance z Velké Británie a členů SdP probíhala právě v Becherovské Sladké komůrce. Během jednání degustoval Runciman hořký bylinný likér. Becherovka v Runcimanovi zanechala dobrý dojem a jeho zásluhou se Becherovka začala vyvážet od roku 1938 také do Velké Británie.²⁹⁴ Právě vývoz likéru do zahraničí zachránil firmu *Johann Becher* před finančním úpadkem. Velká hospodářská krize z roku 1929 sice narušila ekonomickou konjunkturu, ale zásluhou chytré obchodní politiky Alfreda Bechera rodinný podnik prosperoval po celá 30. léta 20. století. K prosperitě obchodu a zastavení negativních dopadů hospodářské krize firmě pomohl také dovoz Karlovarské Becherovky do Spojených států od roku 1934. Dřívější dovoz likéru do Ameriky byl znemožněn probíhající prohibicí (1919-1933).²⁹⁵ Oproti jiným firmám v Sudetech se firma *Johann Becher* dokázala zásluhou svého exportu do Evropy a silného obchodního trhu ve Spojených státech vypořádat lépe s finanční krizí ve 30. letech 20. století.

²⁹² Vikomt Walter Runciman (1870-1949) byl britským politikem a velkým politickým rivalem Winstona Churchilla. Podpořil britskou politiku appeasementu svým prohlášením, že sudetští Němci měli oprávněné nároky vůči tehdejší československé vládě. Navrhl britské vládě, aby podpořila sudetské Němce v jejich žádosti o připojení sudetských oblastí k Hitlerovskému Německu. Jeho návrh předznamenal Mnichovskou dohodu z 29. září 1938.

²⁹³ Sudetoněmecká strana vznikla roku 1933 v době nástupu Adolfa Hitlera k moci v Německu. Stranu založil Konrad Henlein původně jako Sudetoněmecká vlastenecká fronta. Strana si dala za cíl hájit zájmy Němců, žijící v Sudetech. Postupem času strana kladla větší a důraznější požadavky na československou vládu, které vláda nemohla splnit. Tyto účelné kroky strany SdP vedly k odtržení Sudet od Československa a jejich následnému připojení k Třetí říši.

²⁹⁴ Historie Becherovky. *Becherovka.com* [online]. [vid. 2020-4.5.]. Dostupné z <https://becherovka.com/cs/history>

²⁹⁵ Tamtéž.

Sice sklepní prostory Karlovarské Becherovky posloužily k jednání členů strany SdP, ale nelze Bechery likérníky obviňovat z přímé spolupráce s touto stranou. Nejsou žádné důkazy o spolupráci a ani členství Becherů likérníků v této straně. Pokud však Becherové chtěli přežít a normálně žít, nemohli vystupovat proti nacionalistické náladě doby. Jistě sympatizovali s některými myšlenkami strany, jako zlepšení stavu sudetských Němců v nové republice Československa. Tuto domněnku potvrzují slova vnučky Alfréda Bechera: „Anšlus v říjnu roku 1938 prožila rodina mé matky podle jejího vyprávění s úlevou. Jako příslušníci sudetoněmecké menšiny se v Karlových Varech, které dříve obývali téměř výhradně Němci, cítili vystaveni značnému obtěžování a znevýhodnění od mladé Československé republiky.“²⁹⁶ Poté však sama paní Pauli připouští, že rodina její matky s nacionalisty přímo nesympatizovala: „Rodina mé matky si udržela distanc od nacionalistů také po roce 1938.“²⁹⁷ Bezradnosti českých Němců v pohraničí se snažily využít Henleinovci prostřednictvím neustálým umělým vyvoláváním konfliktů a srážek s československou obranou mocí. Tyto lokální konflikty vedly k přesvědčení sudetských Němců o důležitosti jejich ochrany před československým státním aparátem. Byli přesvědčeni, že ochranu jim zajistí Hitlerovo Německo.²⁹⁸

Doba po Velké hospodářské krizi byla pro značné množství obyvatel sudetských oblastí zatěžkávací zkouškou. Průmysl zde nebyl od doby Rakouska – Uherska zmodernizován jako v jiných oblastech Československa. Zdejší oblasti se především specializovaly na export do ciziny, který však po hospodářské krizi stagnoval. Představitelé průmyslových závodů v Sudetech se však rovněž stavěli k danému problému liknavě a nesnažili se o zásadní změnu.²⁹⁹ Této situace využila nacionalistická strana SdP, která získala ve 30. letech mnoho sympatizantů u německého obyvatelstva. Propaganda strany útočně cílená na československou vládu slavila úspěchy a v květnu roku 1938 měla strana SdP 1 320 193 členů z celkového počtu 3 070 938 sudetských

²⁹⁶ LUDWIG, PAULI, (hrsg), s. 173.

²⁹⁷ Tamtéž, s. 173.

²⁹⁸ BRANDES, Detlef. *Sudetští Němci v krizovém roce 1938*, Praha: Argo, 2012, s. 263.

²⁹⁹ KURAL, s. 104.

Němců.³⁰⁰ Není tedy podivující, že s takovou velkou podporou si mohlo vedení strany SdP klást postupem času větší požadavky československé vládě. Neustále zvyšování požadavků vyvrcholilo sjezdem SdP v Karlových Varech, který probíhal ve dnech 23. dubna a 24. dubna roku 1938.³⁰¹ Na sjezdu v Karlových Varech strana vydala prostřednictvím svého předsedy Konráda Henleina tzv. Karlovarské požadavky, ve kterých se sudetští Němci dožadovali autonomie.³⁰² Ale i přes přijetí většiny požadavků československou vládou, se představitelé strany SdP odmítali dohodnout. Nadto nezávislá komise z Velké Británie vedená lordem Runcimanem se postavila na stranu sudetských Němců³⁰³, jelikož jejich požadavky uznala komise za oprávněné.³⁰⁴ Nutno zde podotknout, že vikomt Runciman strávil většinu času u členů strany SdP a byl tedy z větší části pod jejich vlivem a na situaci v Československu tak nahlížel zkresleným dojmem, který u něho zanechaly z části neopodstatněné stížnosti představitelů SdP. Tyto události vedly k odtržení Sudet a jejich následnému připojení k nacistickému Německu v říjnu roku 1938.

V následujících měsících probíhaly události, které změnilы nedávné české pohraničí na oblast tzv. Sudetské župy (Sudetengau). Do této oblasti spadalo také Karlovarsko. V krátké době po připojení Karlovarska k Německé říši přijel triumfálně do Karlových Varů Adolf Hitler. Během své návštěvy Hitler promluvil ke karlovarskému obyvatelstvu 4. října roku 1938 z balkónu městského divadla.³⁰⁵ Pozitivní reakce místních na vůdcovu přítomnost

³⁰⁰ Celkový počet sudetských Němců byl podle statistiky sčítání obyvatelstva z roku 1930. ZIMMERMANN, Volker. *Sudetští Němci v nacistickém státě: Politika a nálada obyvatelstva v říšské župě Sudety (1938-1945)*. Praha: Prostor: Argo, 2001, s. 52.

³⁰¹ ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha: Libri, 1998, s. 624.

³⁰² Osm Karlovarských požadavků bylo vyhlášeno 24. dubna roku 1938 v Karlových Varech. OSTERLOH, Jörg. *Nacionálněsocialistické pronásledování Židů v říšské župě Sudety v letech 1938-1945*. Praha: Argo, 2010, s. 116.

³⁰³ Runciman sdělil na podzim roku 1938 britské vládě prostřednictvím zprávy: „Čeští úředníci a policisté, kteří nemluvili německy vůbec nebo jen velmi špatně, byli ve velkém počtu jmenováni do čistě německých okresů, čeští zemědělstí kolonisté byli podporováni v tom, aby se usídlovali na pozemcích předávaných v rámci pozemkové reformy uprostřed německé populace, pro děti těchto českých vetřelců byly ve velkém budovány školy, obecně se věří, že české firmy dostávaly přednost při udělování státních zakázek a že stát poskytoval práci a pomoc Čechům mnohem ochotněji než Němcům. Myslím si, že tyto stížnosti jsou do značné míry oprávněné. Ani v době mé mise jsem u československé vlády nezjistil ochotu k nějaké adekvátní nápravě.“ Documents on British Foreign Policy, 1919-1939, Third Series, vol. 2, London, 1949, appendix II, s. 677.

³⁰⁴ PACNER, Karel. *Osudové okamžiky Československa*. Praha: Nakladatelství BRÁNA, 2012, s. 158.

³⁰⁵ BURACHOVIČ, NEDVĚD, s. 47.

v západočeských lázních potvrdil svým komentářem dobový karlovarský archivář Viktor Karell: „4. 10. přesně ve 2 hodiny odpoledne, pomalu přijížděl v otevřeném voze svátečně vyzdobenými ulicemi, nadšeně zdraven okolo stojícími davy, k městskému divadlu, z jehož balkonu promluvil k nám karlovarským občanům.“³⁰⁶ Z dnešního pohledu se zdají být nadšené reakce většiny sudetských Němců na spojení s Německem jako nerozumné. Ale v rámci dobového kontextu sudetští Němci očekávali pozitivní změny, které by jim pomohly dostat se z komplikované situace a z nezaměstnanosti.

V brzké době však začalo zatýkání všech nepřátel nového režimu a perzekuce každé nežádoucí osoby. Protižidovské tendence vyvrcholily během křišťálové noci 10. listopadu roku 1938, kdy byla vypálena a zničena synagoga, nacházející se v Sadové ulici v Karlových Varech.³⁰⁷ I přes všechny tyto události neztráceli obyvatelé Karlovarska víru v nové uspořádání. Zástupci Karlových Varů se věnovali nadále vlastním starostem, což dokazovala demontáž Vřídelní kolonády. Demolice litinové Vřídelní kolonády od architektů Fellnera a Helmera započala 23. ledna roku 1939.³⁰⁸ O zdemolování Vřídelní kolonády informoval rovněž rakouský deník *Das kleine Volksblatt*. Ve stejné zprávě informoval deník o plánované stavbě dvou silničních obchvatů. Podle novin měly obchvaty pomoci uchránit lázeňskou část města před silničním ruchem.³⁰⁹ Velké stavební projekty byly součástí propagandy režimu, který dávala sudetským Němcům naději na zlepšení životních podmínek. Podobně jako stavební projekty, nebyly sliby z velké části realizovány. Za příslib lepší budoucnosti někteří sudetští Němci přehlíželi nestoudnosti, kterých se dopouštěli příznivci nacistického Německa. A i když se někteří neúčastnili především protižidovským akcí, sami žádným způsobem nezasahovali proti režimu.

³⁰⁶ KARELL, Viktor. *Karlsbader historisches Jahrbuch für das Jahr 1939*. Karlsbad: Stadtarchiv, 1939, s. 27.

³⁰⁷ BURACHOVIČ, NEDVĚD, s. 47.

³⁰⁸ Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary 75, i. č. 2277, sign. K2131. Stadtamt Karlsbad. Karlovy Vary 1938-1941, s. 23. Demontáž kolonády proběhla z důvodu silné koroze litiny.

³⁰⁹ *Das kleine Volksblatt*, 30. 12. 1938, roč. 1, č. 359, s. 4.

Dosud rasově, politicky i nábožensky tolerantní lázeňské město se stalo hlavním místem nacionalistických sil na Karlovarsku. Příčinu lze najít také v úpadku lázeňství v průběhu 30. let 20. století. V roce 1929, kdy končila éra ekonomické a společenské stability „zlatých“ 20. let, pobývalo v Karlových Varech celkem 66 802 lázeňských hostů.³¹⁰ Počet návštěvníků se tak přibližoval k počtu hostů, dosahovaného před 1. světovou válkou. Velká hospodářská krize z roku 1929 však způsobila, že přestali ve velkém počtu přijíždět hosté a to především z bohatších vrstev.³¹¹ Příjmy pracujících v lázních byly závislé na lázeňských hostech. S poklesem návštěvnosti rostla nezaměstnanost a s tím spojená nespokojenost s dosavadním stavem.

Becherova likérka však ekonomické potíže ke konci 30. let 20. století neřešila. Firma *Johann Becher* se především soustředila na export do téměř celé Evropy. A poté, co začala vyvážet Becherovku do Spojených států, nemohli si majitelé likérky stěžovat na nedostatek financí. Firma tak nebyla závislá jen na německém trhu jako většina továren v Sudetech. Ale podobně jako ostatní sudetští Němci, Becherové nevěděli, jak jejich životy ovlivní následující válečné roky.

Když 1. září roku 1939 vyhlásila Německá říše válku Polsku, muži ze všech koutů říše museli nastoupit do vojenské služby. Podobný osud potkal Hansfreda Bechera (1919 – 1939), syna majitele karlovarské likérky Alfreda Bechera. Hansfred měl pokračovat v rodinné tradici a jednoho dne převzít rodinný podnik po svém otci. Alfrédův jediný syn Hansfred však zemřel na válečné zranění v říjnu roku 1939 v Polsku.³¹² Alfred Becher zemřel krátce po svém synovi 27. března roku 1940. O jeho skonu informoval deník *Deutsche Post für das Sudetenland*.³¹³

³¹⁰ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1929, č. 155, s. 7.

³¹¹ Například již roku 1935 navštívilo vřídelní město jen 40 312 návštěvníků, tedy o téměř 26 tisíc hostů méně než v roce 1929. Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1935, č. 137, s. 6. Pokles návštěvnosti neustával a o tři roky později vinou ekonomické a hospodářské nestability doby se počet návštěvníků Karlových Varů zastavil na čísle 27 740. Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1938, č. 112, s. 6.

³¹² VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 110.

³¹³ Deutsche Post für das Sudetenland, 11. 04. 1940, roč. 155, č. 100, s. 6.

9. Hedda Emilie Anna Becher – Baier (1914 – 2007)

9.1 Becherovka za 2. světové války

Ztráta hlavního majitele Becherovu likérku na kratší dobu destabilizovala. Zbylý spolumajitel Johann Klapka nedisponoval podle mínění svého okolí dovednostmi k samostatnému vedení továrny. Jedinou dědičkou po Alfredovi Becherovi se stala jeho dcera Hedda, která však neměla dostatek zkušeností v obchodním prostředí. Její dcera Andrea Charlotte o své matce řekla: „*Moje matka byla zcela nepřipravená na nový úkol. [...] využila něco, co později nazývala svou „koňskou náturou“: naprosto stoickou schopnost snášet utrpení a napětí bez zhroucení.*“³¹⁴ Hedda Becherová musela rychle reagovat na danou situaci, protože během 2. světové války se znovu snížila produkce likéru. Podle dostupných informací Alfred svou dceru do vedení firmy příliš nezasvěcoval. Alfred očekával, jak již byla dobová tradice, že rodinný podnik převezme syn Hansfred.

Nakonec se Alfredovo astma ukázalo jako klíčové pro chod podniku. Malá Hedda pomáhala svému otci v továrně na likér, takže zdejší prostředí velmi dobře znala. A jelikož měl její otec silné astma, zasvětil svou dceru do výroby bylinného likéru podle tajného receptu. Tajnou směs Hedda chodila míchat do místnosti, kterou znali jen majitelé likérky. Tajná místnost se nazývala Drogikammer.³¹⁵ Zde vznikala Becherovka prostřednictvím míchání a louhování sušených bylin společně s dalšími přísadami. Alespoň tak byl zajištěn chod likérky, protože výroba bylinného likéru tvořila důležitou součást, bez které by provoz nemohl být zajištěn. Ostatní nápoje, které firma *Johann Becher* vyráběla, představovaly jen menší část z celkového prodeje firmy.

V roce 1941 se Hedda Becherová provdala za Karla Gustava Baiera, který pocházel z Drážďan. Nebyla to náhoda, jelikož Hedda v dětství často

³¹⁴ LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 174.

³¹⁵ Místnost Drogikammer v továrně Na Kamenném vrchu sloužila za účelem míchání směsi Becherovky až do roku 2010, kdy se postavila větší a modernější továrna v karlovarské městské části Bohatice. Postup výroby směsi byl následovný: „*Směs bylin se podle tajné receptury mísí stejně už od roku 1807. Poté se vkládá do plátěných pytlů a putuje do laboratoře k digeraci. Vniklý extrakt se posléze ve velkých dubových kádích smíchá s cukrem, karlovarskou vodou, alkoholem a dalšími ingrediencemi výhradně přírodního charakteru a speciálním potrubím je dopravena do sklepení, kde patřičnou dobu vyzrává.*“ VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 84.

jezdila o prázdninách do saského města za svým prastrýcem Rudolfem Becherem. Podle slov Andrei Charlotte byl Karl Gustav Baier synem Karla Ludwiga Baiera. Právě Alfred Becher znal Karla Ludwiga Baiera z doby, kdy v Drážďanech Becherové vlastnili pobočku.³¹⁶ Manžel byl pro Heddu jistě velkou oporou při vedení podniku v těžkých válečných dobách. Do jaké míry však mohl Karl Gustav zasahovat do vedení firmy rodiny Becherů, není příliš jasné. Dosud se nenašli informace a ani důkazy o vlivu manžela Heddy na chod rodinné likérky. Situaci kolem Karla Baiera částečně vyjasnila až v nedávné době jeho dcera Andrea Charlotta Pauli. Ta v doslovu ke knize Karla Ludwiga *Geschichte der Familie Becher* zmiňuje, že otec byl v době sňatku s její matkou, tedy roku 1941, odvelen k Wehrmachtu.³¹⁷ Když budeme vycházet z této informace, nemohl tedy manžel Heddy být vždy přítomen ve firmě. Přesto musel Karl Baier i přes vojenské povinnosti některý čas trávit doma. Roku 1943 se jim narodil syn Karl Robert a v roce 1944 dcera Andrea Charlotte.³¹⁸

Válečná léta postihla hospodářství a ekonomiku po celém světě. Klesal zájem o zboží, které firma *Johann Becher* nabízela. Také reklama se po roce 1938 snížila. V dobových novinách se firma Becherů již neobjevovala v takové míře jako před připojením Sudet k Německé říši. Válečné události také poznamenaly vývoz a dovoz komodit. Komplikace se rovněž dotkly výroby Becherovky. Byliny, ze kterých vzniká směs na výrobu světoznámého karlovarského likéru, se dovážejí z různých koutů světa. Světová válka však dovoz omezovala a výroba Becherovky nebyla dostatečná. Tuto těžkou skutečnost za války potvrzuje dcera Heddy Becherové: „Až do roku 1945 mohl management stěží udělat něco špatného nebo správného. Recept musel být upraven jako válečný recept, protože některé byliny již nebyly k dispozici.“³¹⁹ I přes tyto překážky dokázala mladá majitelka továrny ve válečném období

³¹⁶ LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 173.

³¹⁷ Tamtéž, s. 174.

³¹⁸ Tamtéž.

³¹⁹ Tamtéž.

uchránit před zavřením a prostřednictvím výroby poskytovala azyl pro zaměstnance před válečnými útrapami.

Přesto Becherova továrna na likér byla i přes válečné události místem společenského dění ve městě. Likérka během své historie prošla řady stavebních proměn. Nejdříve za Gustava Bechera se továrna rozšířila o prodejní plochu, která se využívala pro umístění obchodních krámků. Rozšířil se rovněž prostor s administrativním zázemím podniku a také si Gustav nechal zde zařídit byt. Za bratrů Johanna Michaela a Rudolfa Becherových se továrna rozšířila o druhé patro s dnes již typickými věžičkami. Poslední větší rekonstrukce likérky za časů Becherů se uskutečnila roku 1929, což dokazuje finanční prosperitu majitelů Becherových za první republiky.³²⁰

Za doby 2. světové války se neuskutečnilo v lázeňském městě mnoho velkých společenských a kulturních událostí. Sklepní místnost „Sladká komůrka“ v továrně Na Kamenném vrchu se stávala útočištěm pro odlehčení od hrůzy války. Bohužel, kromě jiných návštěvníků, sem velmi často přicházeli, podobně jako v salónech po celém městě, němečtí důstojníci nebo předáči místních nacistů jako Konrád Henlein nebo K. H. Frank. Doba byla složitá, a kdo se nechtěl přizpůsobit, byl společenským nepřítelem.

Válka změnila společenský a kulturní život na další desetiletí dopředu. Již během války vystřídali běžné lázeňské hosty v lázních zranění němečtí vojáci. Celková destabilizace neprospívala lázeňskému životu. Počet 29096 návštěvníků představoval návštěvnost Karlových Varů z roku 1944. Z tohoto počtu tvořilo 28848 lidí německé národnosti.³²¹ Z kdysi kosmopolitního lázeňského města se stalo za 2. světové války útočiště pro německé nemocné a zraněné vojáky. Karlovarský region byl po většinu času ušetřen leteckému bombardování, ale i ke konci války se některé oblasti staly místem leteckých útoků. Například Karlovy Vary zasáhlo silné bombardování amerického letectva nejdříve v září roku 1944 a poté znovu ve dnech 17. a 19. dubna 1945. Druhá vlna leteckých útoků poškodila obě karlovarská nádraží (Horní nádraží,

³²⁰ VÍŠKOVÁ, ČIŽMÁŘ, s. 116.

³²¹ Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1944, Nr. 63.

Dolní nádraží) a část městské čtvrti Rybáře a Tuhnice. Lázeňské centrum nebylo poškozeno při náletu.³²² Do dnešních let je možné si všimnout, že většina zástavby městských čtvrtí Rybáře a Tuhnice je zbudována nebo přestavěna v době po roce 1945. V této době se již Německá říše blížila ke své porážce. Ze západu do Čech směřovaly americké jednotky, z východu pak přicházela sovětská vojska. Tisíce německých vojáků a civilistů se snažilo utéct před sovětskou armádou do Bavorska. V chebské kronice se píše: „*Na ustupující německá vojska vlastně zbyla jen jedna cesta a to od severu k jihu do Bavor. Proto také městem putovalo směrem na Bavorsko tisíce a tisíce odzbrojených, tisíce sběhů, lehce zraněných a nemocných.*“³²³

9.2 Odsuny českých Němců

Konec války proběhl v nenávistné atmosféře českého obyvatelstva vůči všemu německému. Probíhaly divoké přesuny a odsuny Němců především z příhraničních oblastí.³²⁴ Zvláště zpočátku odsuny řídili ozbrojenci bez patřičného vojenského výcviku a kázně.³²⁵ Němci se snažili alespoň utéct do, pro ně přijatelnějšího, zajetí amerických vojáků. Sovětští vojáci po zkušenostech s německou armádou na svém území a po osvobození koncentračních táborů, se nechali vést touhou po pomstě. Ve většině případů neměli Sověti slitování s německým obyvatelstvem a často pustošili jimi osvobozená území, podobně jako předtím němečtí vojáci v Sovětském svazu. České obyvatelstvo sice bylo vděčné ruským vojákům za osvobození. Ale i přesto přítomnost Rusů nebyla bezproblémová ani na území, kde žili převážně čeští obyvatelé. Sovětští vojáci osvobozená území vnímali jako dobytá území, ze kterých si mohou brát válečné kořisti.³²⁶ Dopady války

³²² SLABOTÍNSKÝ, Radek. *Pod českou zpravou v nové republice. Karlovy Vary v prvním poválečném roce (květen 1945 – červenec 1946)*. Karlovy Vary: Krajské muzeum Karlovy Vary, 2005, s. 31.

³²³ Státní oblastní archiv v Plzni. MěstNV Cheb. 314. In. č. 217, sign. 40. Kronika města Chebu 1945-1947, s. 21.

³²⁴ Podle dobových novin z 5. června roku 1945 v Karlových Varech bylo každý den vystěhováno kolem 300 lidí německé národnosti. Karlovarské národní noviny. 5. 7. 1945, 40, s. 1.

³²⁵ SLABOTÍNSKÝ, s. 48.

³²⁶ Tamtéž, s. 14. Také: ŘEHÁČEK, Karel. *Němci na Karlovarsku v letech 1945-1948*. Plzeň: K. Řeháček, 2011, s. 127. Zde musím podotknout, že i někteří sovětští vojáci se dokázali chovat korektně.

se dotýkaly rovněž Karlovarské Becherovky. Přítomnost ruských vojáků v Karlových Varech nebyla místními Němci přijata kladně. To dokládá dcera Heddy Becherové: *„Rodina mé matky, stejně jako téměř všichni v Karlových Varech, doufala dne 07. 05. 1945 pro postup postupujících Američanů. Karlovy Vary byly poté obsazeny Rusy v souladu se souhlasem vítězných mocností.“*³²⁷

Jelikož Hedda Becherová – Baierová a její rodina byli Němci, v krátké době po skončení 2. světové války jí bylo znemožněno pokračovat ve vedení své rodinné likérky. Firma *Johann Becher* se dostala do správy osvobozeneckých mocností a následně Okresní správní komise v Karlových Varech převedla likérku do národní správy.³²⁸ Jako ostatní Němci, musela nakonec i Hedda se svou rodinou opustit Československo. Všichni Němci však odejít nemuseli. Především se odchod netýkal Němců, kteří prokazatelně bojovali proti fašismu. Povinnému odsunu se vyhnuli také odborníci, potřební k vedení důležitých hospodářských podniků. Ale napjatá poválečná atmosféra nedovolovala klidné žití ani těm Němcům, kteří zůstali v Československu. Většinou obyvatelstvo české a slovenské národnosti nahlíželo na Němce bez rozdílu jako na ty, kteří nechali zdevastovat republiku. Tato přesvědčení byla z části opodstatněná. Nenávist podporoval a rozšiřoval i dobový tisk, který účelně vyostřoval již tak narušené vztahy: *„Víme, že je nemůžeme najednou vyhnat, ač toto je naším největším přáním. My víme, že by tím nejednou zůstal stát náš průmysl, že by to bylo škoda na našem hospodářství [...] Nastrkejme je do pracovních lágrů, a to bez rozdílu všechny! Pro nás je to jenom jedno, pro nás je to Němec.“*³²⁹ Lze do jisté míry pochopit českou nenávist vůči všemu německému. V předválečné době a během válečného období velké množství Němců se dopustilo mnoho křivdy na československém obyvatelstvu. Na druhou stranu i někteří Němci nesouhlasili s nacistickým režimem a pomáhali

Podle vyprávění mé tety, její rodiče měli dobré zkušenosti se sovětskými vojáky, kteří jim ochotně pomáhali v období ke konci války.

³²⁷ LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 174.

³²⁸ Státní oblastní archiv. Karlovy Vary. MěstNV Karlovy Vary 196. 1945(2. díl). Karlovy Vary 1997, s. 22.5/1-1945/II.

³²⁹ Karlovarské národní noviny, 26. 6. 1945, roč. 1, č. 32, s. 3.

lidem, kteří se znelíbili režimu.³³⁰ Bohužel, tato přísná poválečná opatření se dotkla i nevinných německých obyvatel. Obdobným způsobem byli čeští osídlenci nuceni opustit pohraniční oblasti v říjnu roku 1938. Tato křivda u českého obyvatelstva se pod tíhou nacistických válečných zločinů udržovala po celou dobu války. Dlouhodobě sílená nenávist se intenzivně projevila v plné míře při odsunu Němců z Československa.

9.3 Vydání receptu a následný odsun Becherů -Baierů

Bezprostředně po válce členové rodiny Becherů - Baierů zůstávali v Karlových Varech v blízkosti své likérky, kterou však již nevedli. Becherové likérníci a ani jejich firma přímo a prokazatelně nespolupracovali s nacistickým režimem. Navíc Hedda Baierová byla důležitou osobou, protože znala recept k výrobě bylinného likéru. Nakonec však měli noví správci s Bechery jiné zájmy, jak dokazují slova dcery Heddy Becherové-Baierové: *„Po skončení války nebyla naše rodina okamžitě vyloučena. Od nové prozatímní místní vlády obdržela „ochranný dopis“. Tím bylo zajištěno, že nám bylo dovoleno zůstat v bytě a být v bezpečí před útoky. [...] Ochranný dopis se brzy ukázal jako falešný slib. Jeho účelem [...] bylo udržet naši rodinu v Karlových Varech, aby získali recept na Becherbitter a znalosti výrobního procesu.“*³³¹ Následující měsíce začalo vyslychání Heddy Becherové-Baierové, při kterém se snažili noví správci vymoci na ni tajný recept na bylinný likér. Po řadě odmítavých reakcí nakonec Hedda ustoupila a rozhodla se recept vydat za možnost odvést si sebou více vlastních věcí při odsunu do Německa. Způsob vydání receptu se v literatuře různí. Jaroslav Fikar píše, že recept našli Rusové na rodinné chatě Becherů v Olšových Vratech poté, co místo nálezu určil jeden z nových správců likérky Karl Glanz.³³² Luděk Jaša však popisuje vydání receptu přímo samotnou Heddou Baierovou, která přesné místo receptu sama prozradila na zahradě

³³⁰ Mezi odpůrce nacistického režimu a nedemokratickým ideálům patřili rovněž členové německých politických stran jako například Německá křesťansko sociální strana lidová nebo Německá sociální demokracie. Zástupci těchto stran se snažili o udržení demokratického systému a národní zrovnoprávnění v Československu. BRÜGEL, s. 411-460.

³³¹ LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 175.

³³² FIKAR. Karlovarské rodiny, s. 47-48.

jejich chaty.³³³ Tyto informace vycházely z falešných zpráv rozšiřovanými poválečnými správci likérky, kteří se prostřednictvím dezinformací snažili zakrýt skutečné události. Rozdílné informace upřesnila Andrea Charlotte Pauli: *„Tlak na odhalení tajné receptury na Becherbitter se zvýšil. Správce Glanz získal přístup do uzavřené Bylinné komory a tam vzal papíry včetně poznámky s válečným receptem na Becherbitter, který poté s vítězným hlasem ukázal mé matce.“*³³⁴ Karl Glanz sice našel recept na Becherovku, ale jen její zredukovanou formu. Pravý recept, psaný anglickým lékařem Frobrigem, opravdu vydala samotná Hedda Becherová-Baierová. V roce 1992 v Bonnu uvedla před českým velvyslancem: *„V průběhu dalších výsledků (...) a pod hrozbou týrání jsem poté odhalila úkryt malé krabičky, ve které byly nalezeny rodinné šperky a tajný recept na likér, dokumentovaný mým zemřelým otcem. Ukryla jsem krabici v karlovarském lese (poblíž lesního dvora), abych ji ochránila před drancujícími Rusy.“*³³⁵

Po vydání receptu následoval transport rodiny Becherů – Baierů do Německa. Za výměnu receptu si rodina mohla vzít veškerý majetek s sebou. Přes vydání receptu ale uvádí Andrea Charlotte Pauli, že ještě než mohli ze země vycestovat, drželi její matku a babičku rok pod přísným dohledem v Karlových Varech. Až 20. září roku 1946 opustili svou rodnou zemi během transportu číslo 38.³³⁶ Na druhou stranu, rodina Becherů-Baierů byla alespoň zásluhou ochranného dopisu od vlády ušetřena divokého odsunu, mohla opustit zemi se svým majetkem a znalostí receptu na Karlovarskou Becherovku. Na podzim v roce 1946 se konaly poslední transporty Němců do Německa a Rakouska. V karlovarském regionu se stále ještě koncentrovalo velké množství Němců v táborech, kde se připravovali na odsun. V chebské městské kronice je zaznamenán počet Němců, čekající na přesun za hranice: *„V Chebu je dosud 5800 Němců, kteří mají být odsunuti do 14 dnů. Kromě toho je zde na 400*

³³³ JAŠA, s. 308-309.

³³⁴ LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 175.

³³⁵ Tamtéž, s. 175-176.

³³⁶ Tamtéž, s. 176.

*rodin, jichž rodinní příslušníci jsou internováni v zajateckých táborech.*³³⁷ Tato čísla dokazují komplikovanost odsunu téměř 3 miliónu sudetských Němců. Mezi poslední se řadili ti Němci, o kterých se uvažovalo jako o potřebných pro chod hospodářství. *„Jedná se hlavně o požadavek a to většiny průmyslových podniků, o vynětí z odsunu o nepostradatelných odborných pracovních sil tzv. specialistů.*“³³⁸ Pro pozvednutí hospodářství byly specialisté potřební. Ne všichni však v bývalých Sudetech zůstali.³³⁹ Malý nedostatek odborných pracovníků způsobil celkový pomalý hospodářský růst v příhraničních oblastech, především pak v oblasti Krušnohoří, kde nebyly vhodné klimatické podmínky pro zemědělství. Tento hospodářský deficit zůstal jako typickým rysem příhraničních regionů do dnešních let, zejména pak v Karlovarském a Ústeckém kraji.

Odsun původních majitelů továrny na bylinný likér přineslo těžké chvíle rovněž pro Karlovarskou Becherovku. Nový správci si nedokázali vytvořit k likérce vztah, jaký měli Becherové. Ti po celých 140 let budovali obchod s bylinným likérem a s pečlivostí se starali o jeho chod. Výroba Becherovky se pozvedla až v 60. letech 20. století.

Poslední majitelka karlovarské likérky z rodu Becherů Hedda Becherová-Baierová odjela z Československa v říjnu roku 1946. Ale pouze se svou matkou a svými dětmi. Osud jejího manžela Karla Gustava Baiera byl dlouhou dobu neznámý. Až před nedávnou dobou jejich dcera Andrea Charlotte Pauli vyjasnila nejasnosti kolem svého otce. Za války byl zajat a odvezen do Britského zajetí: *„Můj otec se po britském zajetí přestěhoval zpět do Kolína. Od léta 1947 byli moji rodiče opět s námi dětmi. [...] V roce 1971 můj otec náhle zemřel na infarkt.*“³⁴⁰

Karlovy Vary tak v roce 1946 opustila významná rodina, která po generace tvořila významnou součást města. Becherové vedle Puppů, Knollů a

³³⁷ Státní oblastní archiv v Plzni. MěstNV Cheb. 314. In. č. 217, sign. 40. Kronika města Chebu 1945-147, s. 193.

³³⁸ Tamtéž, s. 194.

³³⁹ SLABOTÍNSKÝ, s. 48.

³⁴⁰ LUDWIG, PAULI (hrsg), s. 176.

příslušníků rodu Mattoni se zásluhou svého bylinného likéru zasloužili o proslavení Karlových Varů po celém světě.

10. Závěr

Karlovarský region formovalo po staletí německy hovořící obyvatelstvo. Německé rodiny tvořily místní společnost a kulturu, udržovaly místní tradice a také prostřednictvím své stavební činnosti nebo řemesel zanechávaly odkaz pro budoucí generace jako kulturní dědictví regionu. Mezi kulturní dědictví regionu můžeme vedle lázeňství, výroby skla nebo porcelánu, zařadit rovněž bylinný likér rodu Becherů. Becherové ovlivňovali generace karlovarských obyvatel, ať již jako slavní lékárníci, purkmistři nebo obchodníci.

Předkládaná diplomová práce si dala za cíl analyzovat a popsat vliv těch karlovarských Becherů, kteří prostřednictvím své rodinné firmy na Karlovarskou Becherovku působili na kulturní dění a společnost v Karlových Varech a v Karlovarském regionu. V diplomové práci jsem svou pozornost soustředil na firmu Johann Becher a její vývoj z důvodu, že její majitelé, tedy Becherové, vstupovali do centra dění skrze svou firmu. Z dobových reklam vyplývá, že ve většině případů vystupovali Becherové likérníci pod záštitou své firmy *Johann Becher*. I přes to, že ve vedení likérky stál někdo jiný než samotný Johann Becher, prezentovali se jménem své firmy. Tato skutečnost dokazuje, jak moc velkou důležitost dávali Becherové likérníci své firmě.

Analýzu jsem prováděl prostřednictvím relevantní literatury a dobových archiválií, jako jsou městské kroniky nebo dobové adresáře. Důležitým zdrojem byl také dobový tisk, kde firma Becherů prezentovala svůj bylinný likér, ale také svůj obchod v domě U Tří skřivanů. Při sepisování práce jsem neustále objevoval skutečnost, že jednotliví Becherové likérníci nevykládali své síly nejen na výrobu světoznámého likéru. Pod stínem slavného likéru se skrývají další odkazy, které po sobě zanechali Becherové. Tyto odkazy můžeme nejlépe vyzorovat v Karlových Varech, kde stojí do současnosti továrna na Becherovku. Ve městě je možné setkat se s intenzivním odkazem Becherů nejen prostřednictvím názvů. Například místo bývalé továrny Na Kamenném vrchu, kde se dnes nachází Jan Becher Muzeum, se nazývá Becherplatz. Salón u slavného grandhotelu Pupp se nazývá Bechersbar. Nebo ulice Dr. Davida Bechera, jež se nachází u bývalé továrny na Becherovku. Becherové se podíleli

na vzhledu města. Záslouhou slavného lékaře Davida Bechera vznikaly nové kolonády, lesní cesty s altánky a vyhlídkami. Další významný lékař z obchodnické větve rodu Becherů Karl Moriz Becher se zasloužil o výstavbu velkolepých Císařských lázní. Jeho starší bratr Gustav Becher si nechal postavit na ulici Krále Jiřího rodinnou vilu, která jako jedna z posledních postavených vil na této ulici uzavřela etapu bezstarostnosti a hojnosti lázeňského města u Vřídla před 1. světovou válkou.

U každého stánku s nápoji nebo suvenýry v centru města je možné koupit Karlovarskou Becherovku. Tento likér zaujímá čestné místo vedle tradičních karlovarských pohárků, oplatek nebo obrázků a pohlednic Karlovarska. Becherův bylinný likér významně prezentuje Karlovy Vary a karlovarský region. Důkazem důležitosti Becherovky pro město prezentuje samotný čestný název *13. pramen*, který likéru Karlovarští přiřkli v minulém století.

V diplomové práci jsem pracoval s historickými fakty regionu, především pak Karlových Varů, jakožto centrem tohoto regionu a domovem Becherů likérníků. Historické události regionu a města jsem dával do souvislosti s rodem Becherů, aby mohl identifikovat vlivy prostředí, které Bechery ovlivňovaly v jejich rozhodování a v úsudcích. Becherovka nevznikla v Karlových Varech jen náhodou. K jejímu vzniku vedl dlouhý vývoj a zasloužila se o ni generace Becherů, kteří spojili své životy s lázeňským městem od 16. století. Postupem času Becherové získávali cenné zkušenosti a využívali příležitosti, které jim rozrůstající město nabízelo. Becherové se věnovali zejména lékárnictví a lékařství, jelikož samotné prostředí lázeňského města, kam přijížděly zástupy nemocných pacientů, k této profesi vybízelo. Becherové vedli po dlouhou dobu v domě U Bílého orla první lékárnou v Karlových Varech.

Není tedy překvapivé, že znalost léčivosti bylin měli Becherové vrozené. Tuto znalost pak využil Josef Vítus Becher při výrobě slavného likéru, jehož recept mu věnoval anglický lékař Frobrig. Josef Vítus Becher zásluhou svého obchodnického talentu prodával bylinný likér nejdříve jako léčivé kapky. I zde se Becherové chopili příležitosti, protože nabídli pacientům chutnější

alternativu k pití slaných termálních pramenů. Oblíbenost likéru stoupala a již za Johanna Bechera se „Anglická hořká“ vyvážela za hranice monarchie. Johann Becher také položil základy firmy do dnes známé jako Jan Becher Karlovy Vary. Za doby Johannova působení v čele rodinné firmy se objevovala i reklama v dobovém tisku nejen na likér, ale také na rodinný obchod U Tři skřivanů. Reklama na likér byla umístěna vedle dalších produktů od karlovarských firem jako Mattoni nebo Moser. Obchod likéru prosperoval natolik, že Johann nechal postavit novou továrnu Na Kamenném vrchu v roce 1867. Výběr místa nové likérky byl rozhodující. Od roku 1870 se Karlovy Vary napojily na železnici, která přinesla městu a regionu nejen finanční přínos v podobě nových návštěvníků, ale také propojení s okolním světem. Tuto příležitost rodina Becherů využila a prostřednictvím železnice rozvážela svůj likér do celé Evropy. Oblast Na Kamenném vrchu se stala novým centrem města, kde se soustřeďovaly obchodní podniky a obchody. Johann Becher také s pomocí svého švagra Karla Laubeho zavedl nový zploštělý tvar lahví, který zůstal typickým rozpoznatelným rysem Becherovky až do dnešních dnů.

Firma Johann Becher dosáhla vrcholu za Gustava Bechera. Svou obchodní politikou umělého nedostatku zmnohonásobil odběr bylinného likéru a získal 12 000 menších odběratelů. V době jeho vedení získal likér mnoho čestných vyznamenání. Mezi nejvýznamnější patří medaile ze světové výstavy v Paříži roku 1900. Gustav zavedl malé porcelánové kalíšky, které se staly součástí karlovarské lázeňské kultury. Malé kalíšky se začaly vyrábět i pro pití dalších likérů a do současnosti si lidé spojují Karlovy Vary s porcelánovým kalíškem.

V roce 1907 si připomněli Becherové 100 let od počátku výroby likéru. Během roku se uspořádaly akce na znamení důležitosti, kterou pro město likérka měla. Podobně jako firma Mattoni nebo sklárna Moser se firma Johann Becher stala císařským dvorním dodavatelem od roku 1904. Označení dvorního dodavatele zaručovalo kvalitu nabízeného produktu. Tím se rovněž likérce otevřely dveře k novým obchodním činnostem jako například otevření pobočného podniku v Drážďanech roku 1911.

Po 1. světové válce se firma i přes finanční ztráty nezavřela, ale pokračovala úspěšně i v dalších letech. Likérka za Alfréda Bechera zaznamenala nové změny a orientací na československý trh a s novými produkty se dokázala udržet ve stabilitě až do začátku 2. světové války. Od roku 1922 začal bylinný likér nést český název Becherovka, který mu zůstal do dnes.

Hrůzy 2. světové války snížily zájem o každé nadstandartní zboží, Becherovku nevyjímaje. Ale i během druhého světového konfliktu dokázali Becherové svůj podnik udržet. Poválečná situace však změnila osudy miliony lidí, kteří museli opustit své domovy. Poslední Becherové, kteří vlastnili firmu na Karlovarskou Becherovku, opustili město v roce 1946. Ale jejich odkaz zůstal zachován. Právě Karlovarská Becherovka patří mezi tradiční hodnoty města Karlovy Vary a karlovarského regionu. I přesto, že tovární výroba se přesunula na kraj lázeňského města, místo původní továrny je stále živé. Stojí zde Jan Becher muzeum, které navštěvuje tisíce návštěvníků z celého světa. Ostatní části budovy slouží ke kulturnímu využití. Nachází se zde kavárna, minipivovar Karel IV. a řada butiků. Bývalá továrna je tak v centru města a slouží pro veřejné a kulturní účely. Není divu, že v blízkosti mělo ještě v nedávno době sídlo rovněž infocentrum města. Budova Becherplatz tak symbolizuje to, co Becherové budovali pro město a region po několik staletí, a právě to je kulturní dědictví karlovarského regionu.

11. Seznám použité literatury

Nevydané prameny:

Státní oblastní archiv města v Plzni, AM Karlovy Vary. i. č. 75. sign. L133. Kniha konfirmací města Karlových Varů s pečeti císařovny Marie Terezie z 6. 4. 1747.

Státní oblastní archiv v Plzni. Sbírnka matrik západních Čech 1014, sign. Karlovy Vary 02. Matrika narozených. Matrika oddaných, Matrika zemřelých 1599-1627.

Státní oblastní archiv v Plzni. Sbírnka matrik západních Čech 1014. sign. Karlovy Vary 03. Matrika narozených. Matrika oddaných. Matrika zemřelých 1608-1709.

Státní oblastní archiv v Plzni, Sbírnka matrik západních Čech. Karlovy Vary 1014. sign. 07. Matrika narozených. Matrika oddaných. Matrika zemřelých 1746-1787.

Státní oblastní archiv v Plzni, Sbírnka matrik západních Čech 1014. sign. Karlovy Vary 27. Matrika zemřelých 1835-1862.

Státní oblastní archiv v Plzni. Sbírnka matrik západních Čech 1014. sign. Karlovy Vary 33. Matrika narozených 1882-1887.

Státní oblastní archiv v Plzni, Sbírnka matrik západních Čech 1014. sign. Karlovy Vary 049. Matrika oddaných 1839-1873.

Státní oblastní archiv v Plzni. Sbírnka matrik západních Čech 1014. sign. Karlovy Vary 50. Matrika oddaných 1873-1892.

Státní oblastní archiv v Plzni. Sbírnka matrik západních Čech 1014. sign. Karlovy Vary 78. Matrika oddaných 1892-1905.

Státní oblastní archiv v Plzni. Sbírnka matrik západních Čech 1014. sign. Karlovy Vary 79. Matrika oddaných 1905-1919.

Státní oblastní archiv v Plzni. MM Karlovy Vary. i. č. 1494. sign. Kronika města Karlovy Vary XVIII. století I. Karlovy Vary 1997-1998.

Státní oblastní archiv v Plzni. MM Karlovy Vary. i. č. 1494. sign. Kronika města Karlovy Vary XVIII. století II. Karlovy Vary 1997-1998.

Státní oblastní archiv. Karlovy Vary. MěstNV Karlovy Vary 196. 1945(2. díl). Karlovy Vary 1997.

Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary 75, i. č. 1126, sign. K982. Verschiedene Auskünfte über die Sachen, welche die königliche Gesundbrunnestadt Kaiser Karlsbad angehen aus der ältesten und neusten Zeiten. Karlovy Vary 1824.

Státní oblastní archiv v Plzni. Hasiči Karlovy Vary 724. Freiwillige Feuerwehr Karlsbad. Karlovy Vary 1836 -1906.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. OkÚ Karlovy Vary 1. i. č. 16. Bezirkshauptmannschaft Karlsbad. Karlovy Vary 1888-1927.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. i. č. 2276, sign. K2130. Stadtamt Karlsbad. Karlovy Vary 1915-1928.

Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary 75, i. č. 2277, sign. K2131. Stadtamt Karlsbad. Karlovy Vary 1938-1941.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Cheb 1. i. č. 1051. sign. 603. Kronika událostí Chebu a Chebska. Cheb 1878-1924.

Státní oblastní archiv v Plzni. MěstNV Cheb. 314. In. č. 217, sign. 40. Kronika města Chebu 1945-1947.

Ze sbírky Muzea Karlovy Vary. Abschrift. Stadt-Archiv am 5. August 1921.

Ze sbírky Muzea Karlovy Vary. Mitglied für das Jahr 1924. Frewillige Feuerwehr.

Ze sbírky Muzea Karlovy Vary. Mitgliedskarte für das Jahr 1927. Verein zur Gründung und Erhaltung der deutschen Handels- und Wirtschafts-Hochschule in der Tschechoslowakischen Republik.

Ze sbírky Muzea Karlovy Vary. Mitglieds-Karte für Jahre 1931. Verein der Naturfreunde in Abertham.

Ze sbírky Muzea Karlovy Vary. Preisliste Johann Becher Likörfabriken – gegr. 1807 Karlsbad.

Vydané prameny:

Documents on British Foreign Policy, 1919-1939, Third Series, vol. 2, London, 1949, appendix II, p. 677. Alfred de Zayas, "Anglo-American Responsibility for the Expulsion of the Germans, 1944-48", (Pittsburg lecture, published in Vardy/Tooley "Ethnic Cleansing in 20th Century Europe" pp. 239-254).

LENHART, Johann Josef. *Carlsbads Memorabilien vom Jahre 1325 bis Ende 1839*. Prag: Gottlieb Haase Söhne, 1840.

LENHART, Joseph Johann. *Fortsetzung der Memorabilien Karlsbads vom Jahre 1840 bis 1859 mit einer kürzen Darstellung der merkwürdigen Ereignisse Karlsbads vom Jahre 1325 bis 1839*. Prag: Carl Bellman, 1860.

Sbírka nálezů Nejvyššího správního soudu ve věcech administrativních: nálezy z roku ... Bohuslav, Josef Václav, ed. V Praze: Právnické vydavatelství (V. Tomsa), 1920-1934. Sbírka rozhodnutí nejvyšších stolic soudních republiky Československé.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Adressbuch 1883.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Adressbuch 1888.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Adressbuch 1896.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Adressbuch 1904-1905.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Adressbuch 1914-1915.

Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1801.

Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1805.

Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1814.

Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1828.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1847.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1848.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Cheb. Francesbader Kurliste 1847.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Cheb. Francesbader Kurliste 1848.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1852.

Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1865.

Státní oblastní archiv v Plzni, AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1875.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Marienbader kurlister 1907.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurlister 1911.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurlister 1915.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1929.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1935.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1938.

Státní oblastní archiv v Plzni. AM Karlovy Vary. Karlsbader Kurliste 1944.

Wochenblatt für Karlsbad und die umgegend. Volume III. FRANIECK, Karl ed., 1863.

Wochenblatt für Karlsbad und die umgegend. Volume VII. FRANIECK, Karl ed., 1867.

Wochenblatt für Karlsbad und die umgegend, Volume XI. FRANIECK, Karl ed., Franiek, 1871.

Wochenblatt für Karlsbad und die umgegend, FRANIECK, Karl ed., Franiek, 1878.

Literatura:

BECHER, Karl. *Das Kaiserbad in Karlsbad.* Karlsbad: Verlag der Stadtgemeinde, 1896.

BOŘÍK, Otakar [et al.]. *Fabian Summer: O lázních císaře Karla IV.* [Sokolov]: Fornica, 2008. ISBN 978-80-903918-9-5

BOŘÍKOVÁ, Jana, BOŘÍK, Otakar. *David Becher a Karlovy Vary 18. století.* Sokolov: Fornica Graphics, 2013. ISBN 978-80-87194-38-6

BRANDES, Detlef. *Sudetští Němci v krizovém roce 1938,* Praha: Argo, 2012. ISBN 978-80-257-0605-3

BRÜGEL, Johann Wolfgang. *Češi a Němci 1918-1938.* Praha: Academia, 2006. ISBN 80-200-1440-3

BURACHOVIČ, Stanislav. *Karlovy Vary: Lázeňská metropole západních Čech*. Praha: Regia, 2018. ISBN 978-80-87866-37-5

BURACHOVIČ, Stanislav. *Příběh Grandhotelu Pupp: Kapitoly z historie nejslavnějšího hotelu v Karlových Varech*. Karlovy Vary: Promenáda, 2010. ISBN 978-80-86092-50-8

BURACHOVIČ, Stanislav. *Lexikon osobností Karlovarska*. Karlovy Vary: Krajské muzeum Karlovarského kraje, Muzeum Karlovy Vary ve spolupráci s vydavatelstvím Promenáda, 2009. ISBN 978-80-85018-69-1

BURACHOVIČ, Stanislav. *Karlovy Vary: slavní návštěvníci = Karlsbad: berühmte Besucher = Carlsbad: famous visitors = Karlovy Vary: proslavlennyje gosti*. Karlovy Vary: Promenáda, 2007. ISBN 978-80-86092-48-5

BURACHOVIČ, Stanislav. *Karlovy Vary a jejich vlastivědné písemnictví. Průvodce světem carlovarensií*. Karlovy Vary: Státní okresní archiv Karlovy Vary, 2000. ISBN 80-238-5363-5

BURACHOVIČ, Stanislav, NEDVĚD, Jan. *Karlovarské kalendárium 1325 – 2010: Dějiny Karlových Varů v datech*. Karlovy Vary: Muzeum Karlovy Vary, 2011. ISBN 978-80-87458-01-3

ČAPKA, František. *Dějiny země Koruny české v datech*. Praha: Libri, 1998. ISBN 80-85983-67-2

DOROSCHKIN, Alfred. *Kurzgefaßte Karlsbader Chronik*. Karlsbad: Deutsche Tages-Zeitung, 1929.

Festschrift der Freiwilligen Feuerwehr Karlsbad 1863-1913. Selbstverlag der freiwilligen Feuerwehr Karlsbad: Druck der Franieckschen Buchdruckerei in Karlsbad, 1913.

FIKAR, Jaroslav. *Karlovarské příběhy*. Karlovy Vary: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-2194-9

FIKAR, Jaroslav. *Karlovarské rodiny*. Garmond: Karlovy Vary, 2015. ISBN 978-80-260-8705-2

HANYKOVÁ, Eva; ŠPIČKA, Milan; ZEMAN, Lubomír. *Karlovarské domy - architekti, stavitelé*. Karlovy Vary: Lázeňské ediční sdružení, 2015. ISBN 978-80-270-0156-9

JANOŠKA, Martin. *Minerální prameny v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*. Praha: Academia, 2011. ISBN 978-80-200-1615-7

JAŠA, Luděk. *Becherové: Zrození 13. pramene*. Sokolov: AZUS Březová, s.r.o., 2015. ISBN 978-80-906095-0-1

KARELL, Viktor. *Karlsbader historisches Jahrbuch für das Jahr 1940*. Karlsbad: Stadtarchiv, 1940.

KARELL, Viktor. *Karlsbader historisches Jahrbuch für das Jahr 1939*. Karlsbad: Stadtarchiv, 1939.

KOBESOVÁ, Miluše a kol. *Proměny Nového Sedla a jeho zajímavosti = Verwandlungen der Stadt Nové Sedlo und ihre Merkwürdigkeiten*. Nové Sedlo: Město Nové Sedlo, 2017. 98 stran. ISBN 978-80-270-1639-6.

Kolektiv autorů. *Dějiny Karlovarského kraje*. Karlovy Vary: Karlovarský kraj, 2004. ISBN 80-239-3477-5

KURAL, Václav. *Konflikt místo společenství? Češi a Němci v československém státě 1918 -1938*. Praha: R. ve spolupráci s Ústavem mezinárodních vztahů, 1993. ISBN 80-901431-3-X

LUDWIG, Karl, PAULI, Charlotte (hrsg.). *Geschichte der Familie Becher in Karlsbad 1520 – 1923*. Pilgram Druck, 2014. ISBN 978-3-00-048027-0

LUDWIG, Karl. *Med. Dr. David Becher. Bdearzt in Karlsbad 1725-1792*. Karlsbad: Verlag der Stadtgemeinde, 1925.

LUDWIG, Karl. *Alt – Karlsbad*. Karlsbad: Stadtgemeinde, 1920.

MRÁZ, Bohumír. NEUBERT, Ladislav. *Karlovy Vary*. Paronama: Praha, 1983.

OSTERLOH, Jörg. *Nacionálněsocialistické pronásledování Židů v říšské župě Sudety v letech 1938-1945*. Praha: Argo, 2010. ISBN 978-80-257-0213-0

PACNER, Karel. *Osudové okamžiky Československa*. Praha: Nakladatelství BRÁNA, 2012. ISBN 80-7260-055-9

PROKOP, Vladimír, SMOLA, Lukáš. *Sokolovsko: umění, památky a umělci do roku 1945*. Sokolov: Nákladem AZUS Březová, s.r.o. vydali Vladimír Prokop a Lukáš Smola ve spolupráci s Národním památkovým ústavem, územním odborném pracovišti v Lokti, 2014. ISBN 978-80-905485-2-7

ROUBÍNKOVÁ, Dana, ROUBÍNEK, Zdeněk. *Historismus v architektuře Karlových Varů*. Karlovy Vary: Karlovarské muzeum, 1996. ISBN 80-900188-2-3

ŘEHÁČEK, Karel. *Němci na Karlovarsku v letech 1945-1948*. Plzeň: K. Řeháček, 2011. ISBN 978-80-254-9620-6

Sborník přednášek z balneologické konference. *Med. Dr. David Becher, Hippokrates Karlových Varů*. Karlovy Vary: Muzeum Karlovy Vary, 2010. ISBN: 978-80-87458-00-6.

SLABOTÍNSKÝ, Radek. *Pod českou zprávou v nové republice. Karlovy Vary v prvním poválečném roce (květen 1945 – červenec 1946)*. Karlovy Vary: Krajské muzeum Karlovy Vary, 2005. ISBN 80-239-4843-1

SVOBODA, Lukáš, TAJER, Jiří. *Umění lovu – od obživy ke kratochvíli = Die Kunst der Jagd – von der Notwendigkeit zum Zeitverteib*. Karlovy Vary: Muzeum Karlovy Vary, 2012. ISBN 978-80-87458-05-1

STÖHR, August Leopold. *Kaiser-Karlsbad*. Karlsbad: Franieck'sche Buchhandlung, 1830.

ŠOLC, Pavel. *Karlovarská lázeňská léčba, její vývoj a logika*. Sokolov: Fornica graphics s.r.o., 2011. ISBN 978-80-87194-34-8

ŠOLC, Pavel. *Karlovarská lázeňská léčba a medicína na přelomu 20. a 21. století*. 1. vyd. Praha: Galén, 2000. ISBN 80-7262-046-0

ŠREK, Robert. *Karlovy Vary. Architektura v letech 1780 – 1850*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2011. ISBN 978-80-224-3259-5

VÍŠKOVÁ, Petra, ČIŽMÁŘ, Zeno. *Becherovka: tajemství třináctého pramene*. [s. l.]: Jan Becher - Karlovarská Becherovka, a. s., 2007.

VYLITA, Břetislav [et al]. *Karlovy Vary: město lázní a pramenů = Karlovy Vary: gorod kurortov i istočnikov*. Karlovy Vary: Mirror Promotion, 2007. ISBN 978-80-254-0808-7

WAJS, Miloslav. *Goethe v západních Čechách: k 160. výročí úmrtí J. W. Goetha (22. 3. 1832)*. Karlovy Vary: Median: Karlovarské muzeum, 1993.

ZEMAN, Ladislav. SAMEC, Jan, KLSÁKOVÁ, Ivana. *Sto podob a sto let Becherovy vily: (1914-2014)*. Karlovy Vary: Galerie umění Karlovy Vary, 2014. ISBN 978-80-87420-36-2

ZEMAN, Lubomír. *Průvodce architekturou Karlových Varů = Karlovy Vary architecture guide*. Praha: Národní památkový ústav, 2012. ISBN 978-80-87104-63-7

ZEMAN, Lubomír. *Slavné vily karlovarského kraje*. Praha: Foibos, 2010. ISBN 978-80-87073-19-3

ZEMAN, Lubomír. *Karlovarský Westend: vilová architektura v Karlových Varech*. Karlovy Vary: Karlovarské muzeum, 1998. ISBN 80-238-4494-6

ZIMMERMANN, Volker. *Sudetští Němci v nacistickém státě: Politika a nálada obyvatelstva v říšské župě Sudety (1938-1945)*. Praha: Prostor: Argo, 2001. ISBN 80-7203-390-5

Periodika:

Curorte Zeitung Wien und Breslau 1903

Das kleine Volksblatt 1938

Deutsche Post für das Sudetenland 1940

Die Muskete. Die Humoristische Wochenschrift 1907

Egerer zeitung 1890

Kaiserlich-königliche privilegirte Prager Zeitung 1821

Karlovarské národní noviny 1945

Karlsbader Badeblatt 1886, 1894, 1895, 1900, 1918

Militär Zeitung 1908, 1917

Národní listy 1900, 1902, 1922

Plzeňské listy 1907

Schlesische Tagblatt 1909

Internetové zdroje:

Historie Becherovky. *Becherovka.com* [online]. [cit. 2020-1-20]. Dostupné z <https://becherovka.com/cs/history>

Karlovy Vary – Císařské lázně (lázně I). *Pamatkyapriodakarlovarska.cz* [online]. [cit. 2020-3-5]. Dostupné z: <http://www.pamatkyapriodakarlovarska.cz/karlovy-vary-cisarske-lazne-lazne-i/>

Portfolio. *Becherovka.com* [online]. [cit. 2020-1-20]. Dostupné z: <https://becherovka.com/cs/portfolio>

Becherovka v limitce odhalí část ingrediencí. *Mediaguru.cz* (online). (cit. 2020-1-20). Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2017/02/becherovka-v-limitce-odhali-cast-ingredienci/>

12. Summary

The aim of this diploma thesis is the analysis of influence of Bechers family and their company on cultural and social status in region of Karlovy Vary. The Bechers ruins the company making the herbal liquer called „Karlovarská Becherovka“. The main analysis will be focused on era of the origin (1807) till end of the World War II (1945). The information for my research will be drawn primarily from archives, periodicals and literature.

The Becherovka of Karlovy Vary is the most famous herb liquer from region of Karlovy Vary. The company was founded in 1807. It's founder was merchant named Josef Vitus Becher. His son Johann Becher inherited the whole business lately and also builded a modern factory. His brother-in-law invented flat type of bottle which is typical aspect of Becherovka until nowadays. The whole company reached it's peak in era of Gustav Becher. After the year 1900 the Becherovka had over 12 000 of subscribers. The family of Bechers owned a liquer company until the end of the World War II. The company was nationalized then and the Bechers were deported to Germany. The Bechers left a legacy in the Karlovy Vary region. In addition to liqueur production, they devoted themselves to patronage, architecture, charity and spas.

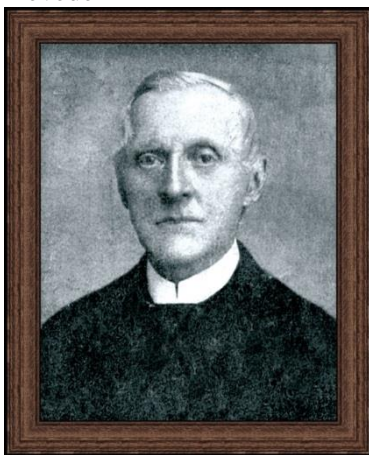
13. Seznam příloh

1. Josef Vítus Becher.	108
2. Johann Nepomuk Becher.	108
3. Gustav Josef David Becher.	108
4. Johann Michael Becher.	109
5. Alfred Johann Rudolf.	109
6. Hedda Emilie Anna Becher-Baier.	109
7. Rodokmen Becherů.	110
8. Vila Becher.	111
9. Fotografie Gustava Bechera při jeho oslavě 80. let v roce 30. 12. 1920 z archivu Vladislava Jáchymovského.	111
10. Hotel Astoria ve Vřídelní ulici.	112
11. Hotel Atlantik	112
12. Katalog 4310/151-K. Vary-dům Tři skřivani	113
13. Katalog 4310/172-K. Vary-dům Tři skřivani	113
14. Katalog 3818 - K. Vary-Luční vrch	114
15. Becherplatz	114
16. Katalog 4310/43-K. Vary-továrna Becherovka	115
17. Katalog 4310/151-K. Vary-továrna Becherovka	115
18. Prostranství před Tržní kolonádou a Zámeckou věží	116
19. Katalog 3011 - K. Vary-pohled na Starou a Novou louku	116
20. Katalog 2899 - K. Vary-Vřídelní kolonáda, 1878	117
21. Katalog 2890 – K. Vary-Vřídelní kolonáda, 1893	117
22. Skleněná láhev na Karlovarskou Becherovku	118
23. Druhy skleněných lahví z jednotlivých období	118
24. Etikety z lahví	119
25. Medaile a ocenění firmy Johann Becher	119
26. Foto výroba. Fotografie z vnitřku továrny firmy Johann Becher	120
27. Členské karty – Verein der Naturfreunde	120
28. Rodinná hrobka Becherů	121
29. Lp 57-Plán Karlových Varů-Situations-Plan der Stadt Karlsbad, Otto Schindler 1876	121

1. Josef Vitus Becher. Portrét.

Zdroj: Střípky z historie aneb co jste o Becherovce možná nevěděli. Zena-in.cz [online]. [vid. 2020-7-30]. Dostupné z: <https://zena-in.cz/clanek/stripky-z-historie-aneb-co-jste-mozna-o-becherovce-nevedeli>

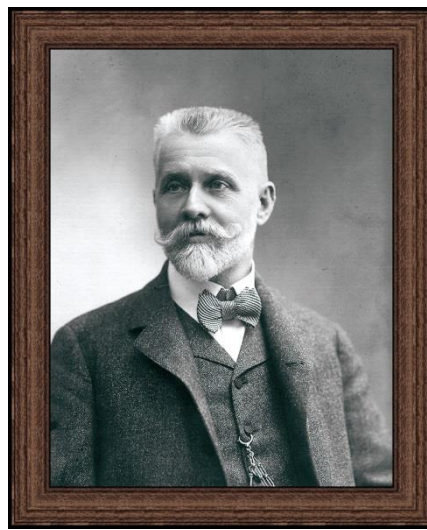
2. Johann Nepomuk Becher. Portrét.

Zdroj: Historie Becherovky. Becherovka.com [online]. [vid. 2020-7-30]. Dostupné z <https://becherovka.com/cs/history>

3. Gustav Josef David Becher. Portrét.

Zdroj: Historie Becherovky. Becherovka.com [online]. [vid. 2020-7-30]. Dostupné z <https://becherovka.com/cs/history>

4. Johann Michael Becher. Portrét.

Zdroj: Historie Becherovky. Becherovka.com [online]. [vid. 2020-7-30]. Dostupné z <https://becherovka.com/cs/history>

5. Alfred Johann Rudolf Becher. Portrét.

Zdroj: Historie Becherovky. Becherovka.com [online]. [vid. 2020-7-30]. Dostupné z <https://becherovka.com/cs/history>

6. Hedda Emilie Anna Becher-Baier. Portrét.

Zdroj: Historie Becherovky. Becherovka.com [online]. [vid. 2020-7-30]. Dostupné z <https://becherovka.com/cs/history>

7. Rodokmen Becherů. Rodokmen linie obchodníků. Zdroj: ze sbírky Muzea Karlovy Vary.

8. Vila Becher. Rodinné sídlo Gustava Bechera z roku 1914.

Zdroj: archiv autora

9. Fotografie Gustava Bechera při jeho oslavě 80. let v roce 30. 12. 1920 z archivu Vladislava Jáchymovského. Gustav Becher se svou ženou a s její sestrou v jídelně ve vile Becher. Zdroj: ze sbírky Muzea Karlovy Vary.

10. Hotel Astoria ve Vřídelní ulici. Žlutý dům na fotografii uprostřed (Astoria) je bývalý dům Johanna Michaela Bechera. Zdroj: archiv autora

11. Hotel Atlantik. Současná podoba místa, kde stál dům U Tří skřivanů. Zdroj: archiv autora.

12. Katalog 4310/151-K. Vary-dům Tři skřivani. Čelní pohled na dům Rosenberg. Za domem Rosenberg na levé straně vyčnívá dům U Tří skřivanů. Na místě obou domů stojí dnes dům Atlantik. Zdroj: ze sbírky Muzea Karlovy Vary.

13. Katalog 4310/172-K. Vary-dům Tři skřivani. V popředí fotografie dům Rosenberg a na pravé straně dům U Tří skřivanů. Pohled od pravého břehu řeky Teplé. Zdroj: ze sbírky Muzea Karlovy Vary.

14. Katalog 3818 - K. Vary-Luční vrch. V pravém dolním rohu fotografie se nachází dům U Tří skřivanů po pravé straně domu Rosenberg. Zdroj: ze sbírky Muzea.

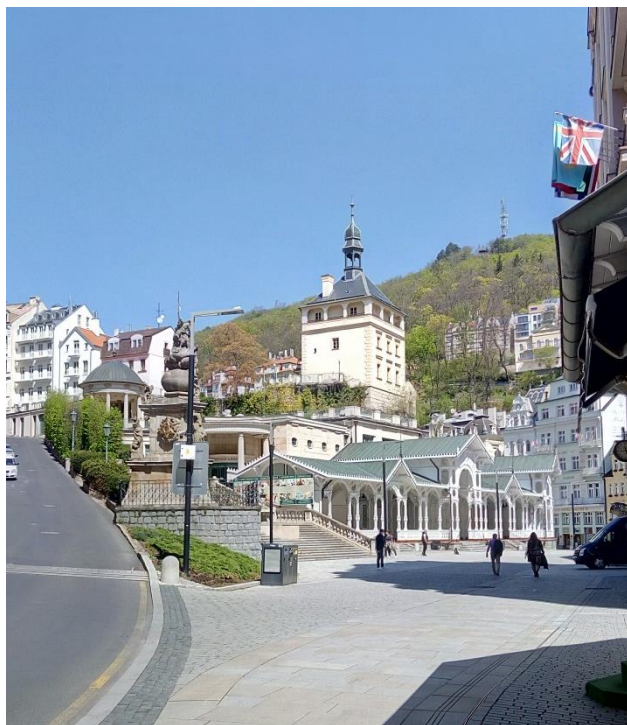
15. Becherplatz. Současná podoba bývalé továrny na likér Karlovarská Becherovka. Zdroj: archiv autora.

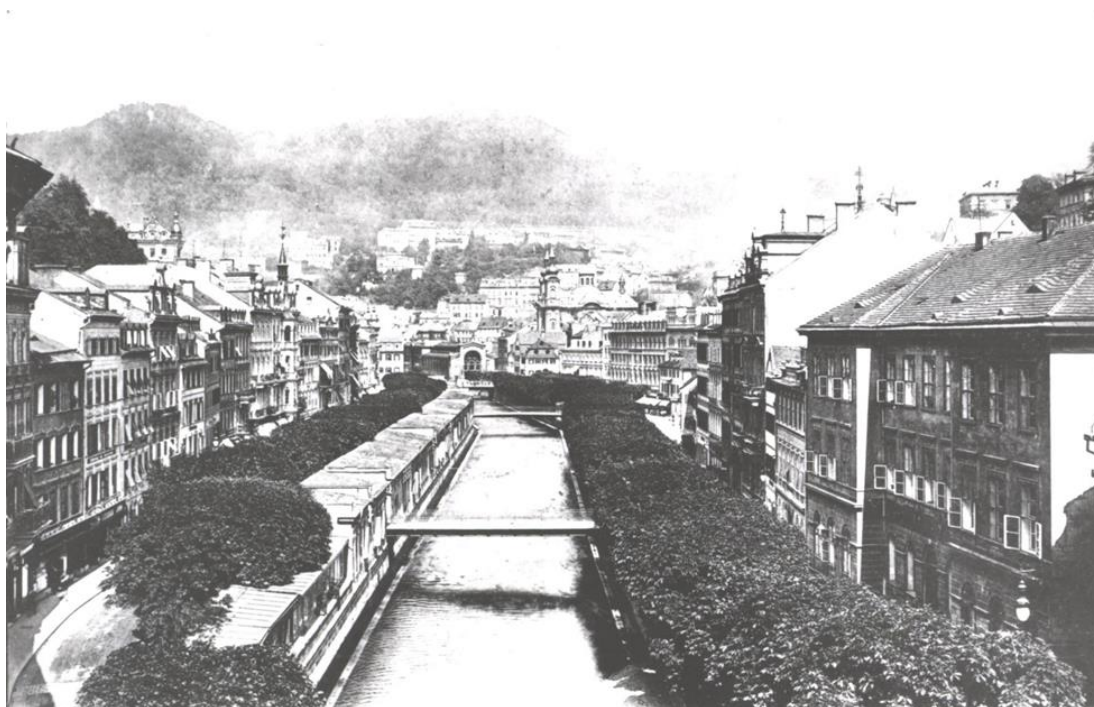
16. Katalog 4310/43-K. Vary-továrna Becherovka. Budova likérky po roce 1900. Zdroj: ze sbírky Muzea Karlovy Vary.

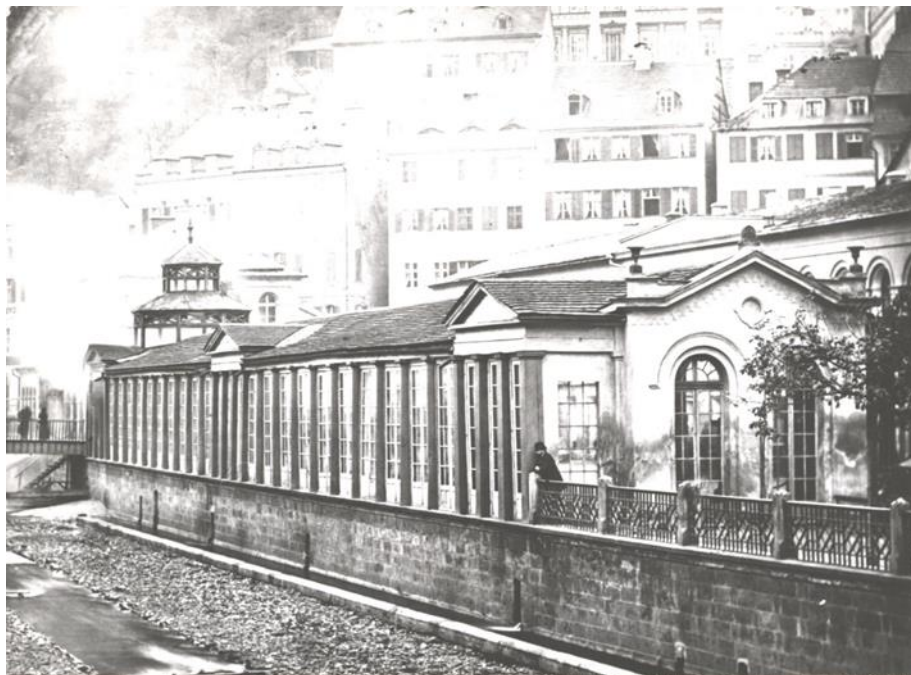
17. Katalog 4310/151-K. Vary-továrna Becherovka. Pohled na likérku z dnešního Chebského mostu (dříve Františka Josefa I.). Zdroj: ze sbírky Muzea Karlovy Vary.

18. Prostranství před Tržní kolonádou a Zámeckou věží. Dřívější střed města. Zdroj: archiv autora.

19. Katalog 3011 - K. Vary-pohled na Starou a Novou louku. Střed města mezi lety 1880 -1900. Zdroj: ze sbírky Muzea Karlovy Vary.

20. Katalog 2899 - K. Vary-Vřídelní kolonáda, 1878. Empírová dřevěná Vřídelní kolonáda (1826-1878) od německého architekta Josefa Esche. Zdroj: ze sbírky Muzea Karlovy Vary.

21. Katalog 2890 – K. Vary-Vřídelní kolonáda, 1893. Litinová pseudorenesanční Vřídelní kolonáda (1879-1939) od vídeňských architektů Helmera a Fellnera. Zdroj: ze sbírky Muzea Karlovy Vary.

22. Skleněná láhev na Karlovarskou Becherovku.
Z expozice Jan Becher Muzeum. Zdroj: archiv autora.

23. Druhy skleněných lahví z jednotlivých období. Z expozice Jan Becher Muzeum. Zdroj: archiv autora.

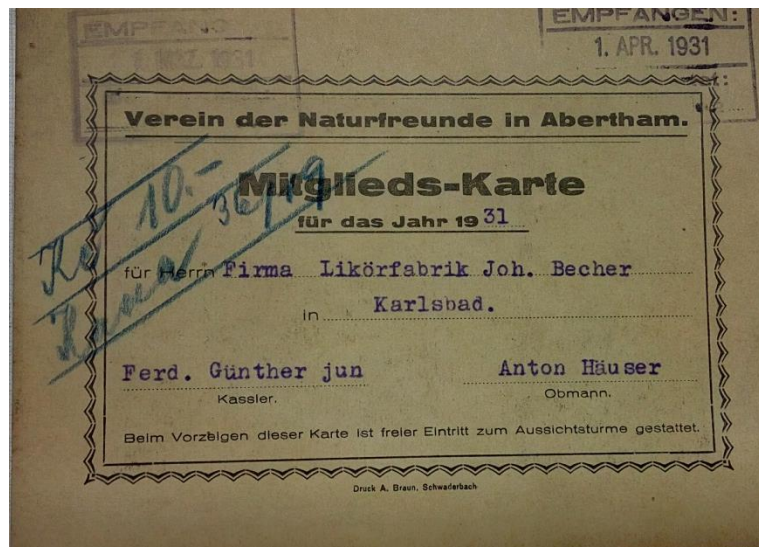
24. Etikety z lahví na Karlovarskou Becherovku používaných před rokem 1945. Z expozice Jan Becher Muzeum. Zdroj: archiv autora.

25. Medaile a ocenění firmy Johann Becher. Z expozice Jan Becher Muzeum. Zdroj: archiv autora.

26. Foto výroba. Fotografie z vnitřku továrny firmy Johann Becher.
Zdroj: ze sbírky Muzea Karlovy Vary.

27. Členské karty – Verein der Naturfreunde. Členská karta ze spolku Přátel přírody v Abertamech. Ze sbírky Muzea Karlovy Vary.

28. Rodinná hrobka rodu Becherů lékárníků na Karlovarském hřbitově v Horních Drahořích. Zdroj: archiv autora.

29. Lp 57-Plán Karlových Varů-Situations-Plan der Stadt Karlsbad, Otto Schindler 1876. Dům U Tří Skřivanů se na mapě nachází pod číslem 37. Zdroj: ze sbírky Muzea Karlovy Vary.

